

Januar 2006

Dok. Nr. :228609

Kirkeministeriet

Sagsbeh:Finn Langager Larsen

Kortlægning af den nuværende opgavefordeling i folkekirken

Indholdsfortegnelse 2

Afsnit I. Kirkens grundlag m.v.

1.	Bekendelsesgrundlaget	10
2.	Liturgi, ritualer, salmebøger, bibeloversættelser m.v.	10
3.	Medlemskab af folkekirken	10
3.1.	Stiftelse	11
3.2.	Ophør	11
3.3.	Genoptagelse	11
3.4.	Klagebestemmelser	12
4.	Folkekirken menigheder	12
4.1.	Sognemenigheder	12
4.1.1.	Sognebåndsløsning	12
4.1.1.1.	Stiftelse	12
4.1.1.2.	Ophør	13
4.2.	Valgmenigheder	13
4.3.	Døvemenigheder	14
5.	Folkekirkelige myndigheder og rekurs	15
5.1.	Gejstlige myndigheder	15
5.1.1.	Præsterne	15
5.1.2.	Provsterne	15
5.1.3.	Biskopperne	15
5.2.	Øvrige myndigheder	16
5.2.1.	Menighedsrådene	16
5.2.2.	Provstiudvalgene	16
5.2.3.	Stiftsøvrighederne	16
6.	Det mellemkirkelige Råd	17
7.	Landemoder	17

Afsnit II. Kirkens virksomhed

1.	Kirkens kerneopgaver	18
----	----------------------	----

1.1.	Gudstjenester	18
1.1.1.	Højmesser	18
1.1.1.1.	Tid	18
1.1.1.2.	Sted	18
1.1.1.3.	Form og indhold	19
1.1.2.	Ekstraordinære gudstjenester	20
1.2.	Kirkelige handlinger o.l.	20
1.2.1.	Dåb	21
1.2.2.	Konfirmation	22
1.2.3.	Vielser	24
1.2.4.	Kirkelig velsignelse af borgerligt indgået ægteskab	25
1.2.5.	Begravelse/bisættelse	25
1.2.6.	Urnenedsættelse	26
1.2.7.	Velsignelse af et registreret partnerskab	27
1.3.	Anden virksomhed	27
1.3.1.	Sjælesorg	27
1.3.2.	Skriftemål	28
1.3.3.	Nadver	28
1.3.4.	Mægling	29
1.3.5.	Indledende konfirmationsforberedelse (dåbsoplæring)	29
1.4.	Kirkelige møder m.v.	29
1.5.	Kirkekoncerter m.v.	30
2.	Kirkens borgerlige opgaver	30
2.1.	Personregistreringen	30
2.1.1.	Ministerialbøgerne	30
2.1.2.	Navnesager	31
2.2.	Begravelsesmyndighed	32

Afsnit III. Valg i folkekirken

1.	Valg til menighedsråd	34
1.1.	Kirkeministeriets opgaver	34
1.2.	Biskoppens opgaver	35
1.3.	Stiftsøvrighedens opgaver	35
1.4.	Provstens opgaver	36

1.5.	Provstiudvalgets opgave	36
1.6.	Menighedsrådets opgaver	36
1.7.	Valgbestyrelsens opgaver	37
2.	Valg til provstiudvalg	39
3.	Valg til stiftsudvalg vedrørende økonomi	41
4.	Valg til stiftsudvalg vedrørende mellemkirkeligt arbejde	42
5.	Valg til Det mellemkirkelige Råd	43
6.	Valg af medarbejderrepræsentant i menighedsrådene	43
7.	Valg af biskop	44

Afsnit IV. Menighedsrådenes organisering og funktioner

1.	Oprettelse og sammensætning af menighedsråd	45
2.	Særlige opgaver/poster	46
2.1.	Konstituerende møde	46
2.2.	Valg til formand og næstformand	46
2.3.	Valg til andre poster	46
3.	Stedfortrædere	47
4.	Udtrædelse af menighedsrådet	47
5.	Udvalg	47
6.	Møder	48
6.1.	Generelt om menighedsrådsmøder	48
6.2.	Formandens opgaver	49
7.	Menighedsrådenes udtaleret og -pligt	50
8.	Samarbejde mellem menighedsråd m.v.	50
9.	Tilsyn med menighedsrådene	51
10.	Medarbejdermøder	51
11.	Menighedsmøder	52

Afsnit V. Provstiudvalgenes organisering og funktioner

1.	Oprettelse og sammensætning af provstiudvalg	54
2.	Konstitution og enkeltposter	54
3.	Stedfortrædere	54

4.	Møder	55
5.	Honorarer og diæter	55
6.	Tilsyn	56
7.	Provstiudvalgene erklæringsret og -pligt m.v.	56
8.	Medhjælp	56
9.	Budgetudvalg	56

Afsnit IV. Folkekirkens økonomi

1.	Statens tilskud	58
2.	Fællesfonden	58
2.1.	Bestyrelsen	58
2.2.	Budgettering	58
2.2.1.	Udgifter generelt	59
2.2.2.	Særlige udgifter	59
2.2.2.1.	Uddannelsesinstitutioner	59
2.2.2.2.	Særlig sagkundskab m.v.	59
2.2.2.3.	Reservefonden	60
2.2.2.4.	Kirkeministerens rådighedsbeløb	60
2.2.2.5.	Det Mellemkirkelige Råd	60
2.2.2.6.	Udligningstilskud	60
2.2.2.7.	Udgifter til kapitalforvaltning	60
2.2.3.	Indtægter	60
2.2.3.1.	Renter, refusioner, driftsindtægter m.v.	60
2.2.3.2.	Landskirkeskatten	61
2.2.4.	Regnskabsaflæggelse og revision	61
3.	Folkekirkens kapitaler	62
3.1.	Bestyrelse	62
3.2.	Indbetaling	62
3.3.	Udbetaling/forbrug	62
3.4.	Udlån	63
3.5.	Stiftsudvalg vedrørende økonomi	63
3.6.	Investeringsgruppen	64
3.7.	Kapitaler bestyret af menighedsråd	64
4.	Provstiudvalgskassen	64

4.1.	Budget og ligningsbeløb	65
4.2.	Regnskab og revision	65
5.	Kirke- og præstegårdskasser	65
5.1.	Udgifter	66
5.2.	Indtægter	66
5.3.	Budget-, bevillings- og regnskabsprocedure m.v.	67
5.3.1.	Budgetsamråd	67
5.3.2.	Bevillingsfastsættelse	67
5.3.3.	Budgettering	68
5.3.4.	Ligningsbeløbets fastsættelse	69
5.3.5.	Løbende forbrug, rapportering, tilsyn og revision	69
5.3.6.	Aflæggelse af årsregnskab og revision	70
6.	Ligning af kirkeskat	71
7.	Stiftsfonde	71

Afsnit VII. Det gejstlige personale

1.	Biskopper	72
1.1.	Normering (antal)	72
1.2.	Valg	72
1.3.	Ansættelse og afskedigelse	73
1.4.	Løn- og ansættelsesvilkår	74
1.5.	Særlige funktioner og bestemmelser	74
2.	Provster	75
2.1.	Normering (antal)	75
2.2.	Ansættelse og afskedigelse	76
2.3.	Løn- og ansættelsesvilkår	76
2.4.	Særlige funktioner og bestemmelser	76
2.5.	Domprovster	77
2.6.	Værnsprovster	77
3.	Præster	78
3.1.	Normering (bevilling og årsværk)	78
3.2.	Fordeling af ressourcer	78
3.3.	Ansættelsesbetingelser	78
3.4.	Ansættelsesprocedure	79

3.4.1.	Opslag m.v.	79
3.4.2.	Besættelse af sognepræstestillinger	80
3.4.3.	Særpræster	82
3.4.4.	Døvepræster	82
3.4.5.	Fængselspræster m.v.	82
3.5.	Ansættelseskompetence	83
3.6.	Arbejdsgiverbeføjelser, tilsyn m.v.	83
3.7.	Løn- og ansættelsesvilkår	85
3.7.1.	Tjenstemandsansatte	85
3.7.2.	Overenskomstansatte	85
3.7.3.	Ulønnede hjælpepræster	85
3.8.	Tjenesteboliger	86
3.9.	Disciplinærforfølgning	88
3.9.1.	Tjenstemandslovens regler	88
3.9.1.1.	Mindre tjensteforseelser	88
3.9.1.2.	Alvorligere tjensteforseelser/tjenstligt forhør	88
3.9.1.3.	Suspension og tjenstefritagelse	89
3.9.2.	Gejstlige læresager	89
3.9.3.	Strafbare forhold	90
3.10.	Diskretionær afsked og tjenstemandslovens § 34	90
3.11.	Afsked	91
3.12.	Pension	91
3.13.	Uddannelse og efteruddannelse af præster	91
3.13.1.	Uddannelsesinstitutionernes styrelse	92
3.13.2.	Folkekirkens Institut for Præsteuddannelser	93
3.13.2.1.	Pastoralseminariet	93
3.13.2.2.	Præsternes efteruddannelse	94
3.13.3.	Teologisk Pædagogisk Center Løgumkloster	94

Afsnit VIII. Kirke- og kirkegårdsfunktionærer m.fl.

1.	Overordnet regulering	96
2.	Kirkebetjeningens ordning	96
3.	Oprettelse af stillinger	96
3.1.	Tjenstemands- og eller tjenstemandslignende stillinger	96

3.2.	Øvrige stillinger	97
4.	Ansættelse	97
4.1.	Ansættelseskompetence og –myndighed	97
4.2.	Ansættelsesprocedure	97
4.3.	Regulativer	98
4.4.	Ledelsesretten	98
4.5.	Forhandlingsret og –pligt	99
4.6.	Disciplinærsager	99
4.6.1.	Tjenstemænd	99
4.6.2.	Ikke-tjenstemænd	100
5.	Løn – og ansættelsesvilkår	100
6.	Afsked	101
7.	Pension og understøttelse	101
8.	Uddannelse og efteruddannelse	101
8.1.	Kirkemusikskoler	101
8.2.	Kordegneuddannelsen	103
8.3.	Graveruddannelsen	103
8.4.	Kirketjeneruddannelsen	104
9.	Ansættelse af personale på stiftsadministrationerne	104

Afsnit IX. Kirkebygninger

1.	Opførelse m.v. af kirker	105
2.	Indvielse	106
3.	Anskaffelse og inventar, udsmykning m.v.	106
4.	Tilsyn	106
5.	Vedligeholdelse, istandsættelse m.v.	107
5.1.	Kirkebygninger	108
5.2.	Inventar, udsmykning, tilbehør m.v.	108
6.	Kirkens omgivelser	109
7.	Nedbrydning og nedlæggelse af kirker	109
8.	Klageregler	110
9.	Bestyrelse og brug	110
9.1.	Bestyrelse	110
9.2.	Brug	110

Afsnit X. Kirkegårde, begravelsesvæsen m.m.

1.	Bestyrelse	112
1.1.	Folkekirkeligt bestyrede kirkegårde	112
1.2.	Kommunalt bestyrede kirkegårde	112
2.	Anlæggelse, udvidelse, nedlæggelse m.v.	112
3.	Drift, vedligeholdelse, regulering m.v.	113
4.	Benyttelse og brug	113
4.1.	Vedtægt m.v.	113
4.2.	Borgernes retsstilling	114
5.	Registrering af gravminder	115
6.	Alternativer til folkekirkens kirkegårde	115
7.1.	Andre begravelsespladser	115
7.2.	Individuelle muligheder	116

Afsnit XI. Folkekirkens almindelige bygninger og fast ejendom i øvrigt

1.	Bestyrelse m.v.	117
2.	Kirkens ejendomme	117
3.	Præsteembedernes ejendomme	117

I. Kirkens grundlag m.v.

1. Bekendelsesgrundlaget

Den danske folkekirkes bekendelsesskrifter er i Danske Lov 2-1 angivet til Den hellige Bibelske skrift, det Apostoliske, Nicæniske og Athanasii Symbol og den uforandrede Aar 1530 overgivne Augsburgske Bekendelse samt Luthers lille Katekismus.

Uagtet at disse bekendelsesskrifter ikke er nævnt direkte i grundloven, så er de forudsat som bekendelsesgrundlag for den evangelisk-lutherske kirke, der i grundlovens § 4 er defineret som den danske folkekirke. Det antages derfor, at en ændring af bekendelsesgrundlaget vil kræve en grundlov-sændring.

2. Liturgi, ritualer, salmebøger, bibeloversættelser m.v.

Fastsættelse eller autorisation af retsfor skrifter vedr. liturgiske og rituelle forhold sker ved kongelig anordning efter kirkeministerens indstilling. Denne selvstændige retsnormeringskompetence for kirkeministeren hviler på en rettsædvane, hvilket betyder, at Folketinget til enhver tid kan gribe ind og lovgive på området. I øvrigt udøver kirkeministeren sine beføjelser og pligter under sædvanligt parlamentarisk ansvar over for Folketinget.

Kirkeministeriet råder ikke selv over teologisk sagkundskab, og i spørgsmål om ændring af litugi, ritualer m.v. træffes afgørelser derfor på grundlag af indstillinger fra teologisk sagkyndige. Det sker i praksis ved, at kirkeministeren nedsætter kommissioner eller lignende, der på grundlag af specifikke kommissorier udarbejder betænkninger med forslag til ny udformning af liturgi, ritualer, salmebøger m.v., jf. f.eks. Liturgikommissionen og Salmebøgskommissionen.

Ved nedsættelse af sådanne kommissioner m.v. er kirkeministeren frit stillet med hensyn til at udpege de teologisk sagkyndige og andre, der skal medvirke i kommissionsarbejdet, men normalt sker udpegningen i samråd med biskopperne.

Kirkeministerens selvstændige anordningsmyndighed på området forudsættes efter fast praksis udøvet efter rådslagning med eller vejledning fra biskopperne.

3. Medlemskab af folkekirken

Overordnede regler herom er fastsat i lov nr. 352 af 6. juni 1991 om medlemskab af folkekirken, kirkelig betjening og sognebåndsløsning - i dette afsnit kaldet loven.

Efter lovens § 4 fastsætter kirkeministeren nærmere regler om optagelse i og udtræden af folkekirken.

Dette er sket ved bekendtgørelse nr. 57 af 24. januar 1992 om stiftelse og ophør af medlemskab af folkekirken.

3.1. Stiftelse

Grundlaget for medlemskab af folkekirken er, at vedkommende er døbt med den kristne dåb. Loven opererer med fire kategorier for etablering af medlemskab:

- 1 Personer, der døbes i folkekirken, bliver medlemmer ved dåben, jf. lovens § 1, stk. 1. Tvivlsspørgsmål om medlemskab, der opstår i forbindelse med hjemmedåb, afgøres af biskoppen, hvis afgørelse kan indbringes for kirkeministeren, jf. § 1 i bekendtgørelse nr. 57.
- 2 Personer, der er døbt i et andet evangelisk-luthersk trossamfund i Danmark, bliver medlem ved at slutte sig til en folkekirkelig menighed, jf. lovens § 1, stk. 2. Tilslutningen sker normalt ved anmodning. Hvis ikke anmodning foreligger, træffer vedkommende præst afgørelse af, om betingelserne for medlemskab er opfyldt, jf. § 2 i bekendtgørelse nr. 57.
- 3 Personer, der er døbt i et evangelisk-luthersk trossamfund i udlandet, bliver medlem ved at tage ophold her i landet, medmindre de anmelder, at de vil stå udenfor folkekirken, jf. lovens § 1, stk. 3.
- 4 Andre personer, der er døbt med den kristne dåb, bliver medlem ved optagelse i folkekirken eller for mindreårige ved at opdrages i folkekirkens tro, jf. lovens § 1, stk. 4. Optagelse kan ske ved anmodning derom til en præst, og præsten skønner, at vedkommende har et sådant kendskab til folkekirkens lære, at anmodningen må antages at være udtryk for et alvorligt ønske om at tilhøre folkekirken, jf. § 4 i bekendtgørelse nr. 57.

3.2. Ophør

Et medlem af folkekirken kan bringe sit medlemskab til ophør ved skriftlig anmeldelse, jf. lovens § 2, stk. 1. Anmeldelsen sker til den kirkebogsførende sognepræst i bopæls sognet, jf. § 6, stk. 1 og 2, i bekendtgørelse nr. 57.

Medlemskabet ophører, såfremt et medlem slutter sig til et andet trossamfund eller på anden måde, f.eks. ved at lade sig gendøbe, stiller sig udenfor folkekirken, jf. lovens § 2, stk. 2. Afgørelse af, om medlemskab er ophørt af de anførte grunde, træffes af den kirkebogsførende sognepræst i bopæls sognet, jf. § 7 i bekendtgørelse nr. 57. Spørgsmålet har været genstand for domstolsprøvelse i Ribers-sagen, jf. Højesteretsdom af 15. september 2005.

3.3. Genoptagelse

En person, som er udmeldt af folkekirken, eller hvis medlemskab af anden grund er ophørt, kan af en præst i folkekirken genoptages som medlem, hvis

han/hun anmoder om det, og præsten efter en personlig samtale med vedkommende skønner, at anmodningen er udtryk for en alvorlig beslutning om igen at tilhøre folkekirken, jf. § 5 i bekendtgørelse nr. 57.

3.4. Klagebestemmelser

I de foran nævnte tilfælde, hvor præsten træffer en afgørelse, kan den person, som afgørelsen vedrører, indbringe denne for biskoppen, hvis afgørelse kan indbringes for kirkeministeren, jf. § 9 i bekendtgørelse nr. 57.

4. Folkekirken menigheder

4.1. Sognemenigheder

Efter medlemskabslovens § 5 hører folkekirken medlemmer til menigheden i det sogn, hvori de har bopæl, medmindre de ved særlig bestemmelse er henvist til en anden menighed. Medlemmerne af døvemenighederne bevarer dog tillige tilhørsforholdet til sognemenigheden.

En sognemenighed kan defineres som den kreds af folkekirkemedlemmer, der har bopæl inden for sognets grænser. Landets inddeling i sogne er ikke fastsat ved lovgivning, men oprettelse og nedlæggelse af sogne sker med hjemmel i en retssædvane ved kongelig resolution i hvert enkelt tilfælde efter kirkeministerens indstilling. Ændring af sognegrænser foretages af Kirkeministeriet med hjemmel i en kongelig resolution af 24. juni 1970.

De væsentligste retsvirkninger af et medlems tilhørsforhold til en bestemt menighed er, at medlemmet har krav på at kunne benytte menighedens kirke(r) til kirkelige handlinger m.v. og på at blive betjent af menighedens præst(er).

Sognets anliggender og menighedens interesser varetages af menighedsrådet, der består af medlemmer, valgt af sognets valgberettigede folkekirke-medlemmer, samt af sognets præster.

4.1.1. Sognebåndsløsning

Efter medlemskabslovens § 13 fastsætter kirkeministeren nærmere regler om stiftelse og ophør af sognebåndsløsning.

Dette er gjort ved bekendtgørelse nr. 58 af 24. januar 1992 om stiftelse og ophør af sognebåndsløsning samt om sognebåndsløseres valgret til menighedsråd, som ændret ved bekendtgørelse nr. 572 af 21. juni 1996.

4.1.1.1. Stiftelse

Et medlem af folkekirken kan ved sognebåndsløsning slutte sig til en anden præst, end den der er ansat i bopælssognet. En præst er ikke forpligtet til at modtage en sognebåndsløser, såfremt hensynet til denne findes at burde vige for afgørende hensyn til præsten eller dennes menighed. En præsts afslag

kan påklages til biskoppen, hvis afgørelse er endelig, jf. lovens § 10 og §§ 2-4 i bekendtgørelse nr. 58.

Sognebåndsløsere har ret til at blive betjent af den præst, de har løst sognebånd til. Sognebåndsløsere kan vælge at udøve valgret og valgbarhed til menighedsrådsvalg i det sogn, hvor sognebåndsløserpræsten er ansat.

4.1.1.2. Ophør

Sognebåndsløsning ophører ved sognebåndsløserens anmeldelse herom, jf. lovens § 11, stk. 1, og § 7 i bekendtgørelse nr. 58.

En præst kan opsigte sognebåndsløsningen, hvis der foreligger omstændigheder, som gør det urimeligt at fastholde præstens forpligtelse overfor den pågældende. Opsigelse skal ske skriftligt med 6 måneders varsel, og opsigelsen kan af sognebåndsløseren påklages til biskoppen, hvis afgørelse er endelig, jf. lovens § 11 stk. 2, og § 9 i bekendtgørelse nr. 58.

Sognebåndsløsningen ophører automatisk, når sognebåndsløserpræsten forflyttes, dør eller afskediges, jf. lovens § 11, stk. 3.

4.2. Valgmenigheder

Regler om valgmenigheder er fastsat i lov nr. 204 af 24. maj 1972 om valgmenigheder - her omtalt som loven.

Medlemmer af folkekirken, der ønsker at danne en særlig menighed inden for folkekirken med en af dem valgt person som præst, har på visse betingelser ret til at få denne valgmenighed anerkendt som led i folkekirken. Anerkendelsen meddeles af kirkeministeren, jf. lovens § 1.

For at kunne anerkendes skal valgmenigheden have en kirke eller have adgang til at benytte en. Biskoppen er tillagt forskellige særlige beføjelser i denne forbindelse. Jf. lovens § 3 og § 11, stk. 3.

En valgmenighed står under tilsyn af provsten for hjemstedsprovstiet og af stiftets biskop samt under overtilsyn af kirkeministeren, jf. lovens § 7.

Valgmenighedens vedtægter skal godkendes af biskoppen, jf. lovens § 5.

Kirkeministeren fastsætter regler om valgmenighedens førelse af medlemsfortegnelser m.v., jf. lovens § 6.

Inden ibrugtagning af en valgmenighedskirke eller kirkesal skal den indvies efter samme regler, som gælder for folkekirkens kirker. Biskoppen kan tillade fravigelse fra reglerne, jf. lovens § 11 stk. 1.

Inden indvielsen skal der holdes et provstesyn efter reglerne i lovens § 11 stk. 2.

Kirkeministeren kan tillade, at en valgmenighed på visse betingelser anlægger en kirkegård til brug for valgmenighedens medlemmer, jf. lovens § 12.

Valgmenighedspræster stadfæstes af kirkeministeren, jf. lovens § 14. De skal være præsteviede og de skal have kollats af stiftets biskop, jf. lovens § 15. Endvidere kan kirkeministeren stadfæste medhjælpere, der skal opfylde betingelserne for at være præst, jf. lovens § 17.

Biskoppen kan tillade, at præstegerningen ved ledighed i en stilling som valgmenighedspræst udføres af en folkekirkepræst eller en anden person, der er præsteviet i folkekirken, jf. lovens § 18, stk. 3.

Provsten autoriserer valgmenighedens kirkebøger og fører tilsyn med deres førelse efter de samme regler, som gælder for folkekirkens ministerialbøger, jf. lovens § 19, stk. 2.

En valgmenigheds anerkendelse kan tilbagekaldes af kirkeministeren efter reglerne i lovens § 21. Hvis anerkendelsen tilbagekaldes, sker der samtidig tilbagekaldelse af præstens stadfæstelse, jf. lovens § 18, stk. 4.

4.3. Døvemenigheder

Efter menighedsrådslovens § 5 kan kirkeministeren efter forhandling med biskoppen bestemme, at der oprettes menighedsråd for grupper af personer, der udgør en særlig menighed. Kirkeministeren fastsætter regler for sådanne menighedsråds sammensætning og beføjelser.

I overensstemmelse hermed er der udstedt bekendtgørelse nr. 886 af 20. september 2005 om menighedsråd for døvemenighederne i folkekirken – i dette afsnit kaldt bekendtgørelsen.

I bekendtgørelsens kap. 1 er det bestemt, at der oprettes et menighedsråd for hvert af fire områder, hvor der er ansat faste præster for de døves menigheder. De nærmere områder er fastsat i bekendtgørelsen.

Hvert menighedsråd består af den eller de ansatte præster samt 6 medlemmer, der vælges efter reglerne i bekendtgørelsens kap. 2.

Valget forberedes i hver menighedsrådsreds af en valgbestyrelse, der består af den kirkebogsførende præst, en person udpeget af biskoppen samt to medlemmer valgt af og blandt menighedsrådets valgte medlemmer, jf. bekendtgørelsens § 7.

De afgørelser, som valgbestyrelsen træffer i henhold til bekendtgørelsen, kan påklages til Kirkeministeriet gennem biskoppen, jf. bekendtgørelsens § 9, stk. 3, og § 10, stk. 3.

Ekstraordinært valg kan afholdes efter Kirkeministeriets bestemmelse, jf. bekendtgørelsens § 12.

Menighedsrådet afgiver indstilling om ansættelse i en stilling som præst for døvemenigheden, jf. bekendtgørelsens § 13, stk. 1. Proceduren for indstillingens afgivelse er fastlagt i bekendtgørelsens kap. 3 og svarer til den, der anvendes ved ansættelse af sognepræster.

Menighedsrådet er ansvarligt for budget og regnskab vedr. døvemenigheden. Hvert år udarbejdes et budget for det kommende regnskabsår, som ind-

sendes til godkendelse hos stiftsøvrigheden i den tilsynsførende biskops stift. Det godkendte budgetbeløb afholdes af fællesfonden, jf. bekendtgørelsens §§ 25 og 26.

5. Folkekirkelige myndigheder og rekurs

5.1. Gejstlige myndigheder

5.1.1. Præsterne

Præsterne er efter den kirkelige lovgivning tillagt en række selvstændige beføjelser med hensyn til at træffe endelige retlige afgørelser, jf. kortlægningens enkelte afsnit.

Præster er ansat under Kirkeministeriet og indgår som en lokal forvaltningsmyndighed i en forvaltningspyramide. Det betyder, at de afgørelser, som præsten træffer, kan indbringes efter almindelige forvaltningsretlige principper for en højere myndighed, normalt biskoppen som tilsynsførende, uden direkte hjemmel i lovgivningen. Modsat kan der i lovgivningen fastsættes begrænsninger i klageadgangen.

Klageberettigede er de, som er part i en sag, som afgørelsen vedrører.

5.1.2. Provsterne

Provster er efter lovgivningen tillagt selvstændige kompetencer til at træffe endelige retlige afgørelser, jf. kortlægningens enkelte afsnit. Provsten er ansat under Kirkeministeriet og indgår som en lokal forvaltningsmyndighed i en forvaltningspyramide. Det indebærer, at de afgørelser, som provsten træffer, efter almindelige forvaltningsretlige principper kan indbringes for en højere myndighed, normalt biskoppen, med mindre andet udtrykkeligt er fastsat i lovgivningen.

Klageberettigede er både menighedsråd og præster, som en afgørelse vedrører, samt privatpersoner, der er part i en sag, der er afgjort.

5.1.3. Biskopperne

Biskopperne er på en række områder tillagt selvstændige kompetencer til at træffe endelige retlige afgørelser, jf. kortlægningens enkelte afsnit. Biskopperne er ansat under Kirkeministeriet, og de har status af regionale forvaltningsmyndigheder, der indgår i en forvaltningspyramide. Det betyder, at de afgørelser, som en biskop træffer, efter almindelige forvaltningsretlige principper kan indbringes for Kirkeministeriet, med mindre det i lovgivningen udtrykkeligt fastsættes, at biskoppens afgørelse er endelig.

Klageberettigede er dels de myndigheder, som en afgørelse vedrører, dels privatpersoner, der er part i en sag.

5.2. Øvrige myndigheder

5.2.1. Menighedsrådene

Menighedsrådene er lokale, demokratisk valgte offentlige myndigheder, der ikke står i noget almindeligt underordningsforhold til nogen anden myndighed. Der findes ingen overordnet myndighed, som har en almindelig adgang til at lave et menighedsråds beslutning om eller til at handle i dets sted.

Menighedsrådenes opgaver er i høj grad lovbundne, og menighedsrådene træffer på adskillige områder endelige retlige afgørelser, jf. denne kortlægningens forskellige afsnit.

De afgørelser, som et menighedsråd træffer, kan kun påklages til en højere myndighed, når der er udtrykkelig hjemmel hertil i en lov eller i en administrativ forskrift, udstedt med hjemmel i en lov. Dog kan spørgsmål om en afgørelses lovlighed altid forelægges for en højere myndighed.

Klageberettigede er de, som er part i den sag, som afgørelsen vedrører. Et mindretal i et menighedsråd kan ikke påklage flertallets afgørelse til en højere myndighed.

5.2.2. Provstiudvalgene

Provstiudvalg er selvstændige, lokalt valgte offentlige instanser, der ikke står i noget underordningsforhold til stiftsøvrigheder eller Kirkeministeriet. Der findes ikke nogen overordnet myndighed, som har en almindelig adgang til at ændre et provstiudvalgs beslutninger eller til at handle i dets sted.

Provstiudvalgenes opgaver og beføjelser er lovbundne. De træffer på en række områder selvstændige retlige afgørelser, ligesom de er tillagt godkendelseskompetencer i forhold til en række af menighedsrådenes dispositioner, jf. kortlægningens forskellige afsnit.

Provstiudvalgenes afgørelser kan kun indbringes for en højere myndighed, typisk stiftsøvrigheden, på grundlag af udtrykkelig hjemmel i lov eller administrativ retsforskrift. Dog kan spørgsmål om lovligheden af en afgørelse altid forelægges en højere myndighed.

For provstiudvalgsafgørelser gælder, at både menighedsråd og privatpersoner kan være klageberettigede i forhold til afgørelser i sager, hvori de er part, og som går dem imod.

5.2.3. Stiftsøvrighederne

For stiftsøvrighederne gælder, at de er regionale forvaltningsmyndigheder i en forvaltningspyramide. Det betyder, at de afgørelser, som en stiftsøvrighed træffer, efter almindelige forvaltningsretlige principper kan indbringes for Kirkeministeriet, med mindre andet udtrykkeligt er fastsat i lovgivningen.

Klageberettigede er dels de myndigheder, som en afgørelse vedrører, dels privatpersoner, der er part i en afgjort sag.

6. Det mellemkirkelige Råd

I medfør af § 12 i økonomiloven har kirkeministeren udstedt bekendtgørelse nr. 891 af 23. november 1993 om folkekirkens deltagelse i mellemkirkeligt arbejde, som ændret ved bekendtgørelse nr. 333 af 8. juni 1998.

I bekendtgørelsens § 9 er det fastsat, at der til varetagelse af folkekirkens mellemkirkelige opgaver på landsplan, herunder til at tage stilling til folkekirkens medlemskab af nationale og internationale kirkelige organisationer, oprettes et råd, Det mellemkirkelige Råd.

Om valg til og sammensætning af rådet henvises til afsnit III. 5.

Rådet fastsætter selv arten og omfanget af sin virksomhed inden for de økonomiske rammer, som kirkeministeren fastsætter for rådets virksomhed, jf. bekendtgørelsens § 11 stk. 1.

Rådets beslutninger træffes i møder ved almindelig stemmeflertal og indføres i en protokol, hvor hvert medlem kan forlange særstandpunkter tilført, jf. bekendtgørelsens § 11, stk. 2.

Rådet fastsætter selv sin forretningsorden, jf. bekendtgørelsens § 11, stk. 3.

Kirkeministeriet ansætter og afskediger rådets sekretariatschef efter indstilling fra rådet. Rådet ansætter og afskediger selv det øvrige personale, jf. bekendtgørelsens § 12.

Rådet udarbejder årligt et budgetforslag, der sendes til Kirkeministeriet. Budgettet godkendes af kirkeministeren, og underskud i henhold til et godkendt budget dækkes af fællesfonden, jf. bekendtgørelsens § 13.

Et af rådet godkendt regnskab skal indsendes til kirkeministerens godkendelse, jf. bekendtgørelsens § 13a.

Bestemmelser om revision er fastsat i bekendtgørelsens § 13b, og ansættelse og afskedigelse af revisor skal godkendes af Kirkeministeriet.

7. Landemoder

En gang om året afholdes der i hvert stift et landemøde – også kaldet provstemøde – hvori biskoppen, stiftamtmanden og alle stiftets provster deltager. Landemoderne blev tidligere afholdt på bestemte dage af året, fastsat ved kongelig resolution. Dette er nu ændret, idet stiftsøvrighederne ved kongelig resolution af 4. december 1991 er bemyndiget til hver for sit stift at fastsætte tidspunktet for afholdelse af det årlige landemøde.

Landemødet indledes med en gudstjeneste, hvor de provster, der er udnævnt i årets løb, indsættes af biskoppen efter det autoriserede ritual for provsteindsættelse, jf. bekendtgørelse nr. 154 af 20. marts 1987.

I de fleste stifter udgives en landemodeakt i forbindelse med stiftsårbogen. Akten indeholder en beretning om, hvad der er passeret på landemødet, og bl.a. optrykkes der de regnskaber, som måtte henhøre under landemødet.

II Kirkens virksomhed

1. Kirkens kerneopgaver

1.1. Gudstjenester

1.1.1. Højmesser, også kaldet ordinære, faste eller almindelige gudstjenester.

1.1.1.1. Tid

Efter Danske Lov 2-4-5 skal præsten forrette gudstjeneste på folkekirkens helligdage, dvs. på alle alm. søndage samt på helligdagene: juledag, anden juledag, nytårsdag, skærtorsdag, langfredag, påskedag, anden påskedag, bededag, Kristi himmelfartsdag, pinsedag og anden pinsedag.

Endvidere er der ved autorisation den 12. juni 1992 af Den Danske Alterbog anordnet afholdelse af gudstjeneste uden nadver juleaften om eftermiddagen.

Hvis præsten kun skal betjene en kirke, afholdes højmassen normalt kl. 10 om formiddagen. Hvis præsten betjener to kirker, skal der holdes gudstjeneste (højmesse) i hver af dem om søndagen, men således at klokkeslettet skifter mellem dem. Betjener præsten tre eller flere kirker, skal der holdes gudstjeneste i mindst to af dem efter en fastlagt turnus, hvor messefaldet går på skift. Gudstjenestefrekvensen vil normalt være fastlagt i præstestillingens regulativ, der udformes af biskoppen.

Det er menighedsrådet, der træffer beslutning om tidspunktet for de faste gudstjenester, jf. menighedsrådslovens § 35, nr. 1.

I Kirkeministeriets cirkulære nr. 143 af 14. september 1984 er det udtalt, at menighedsrådets afgørelse om eventuelle ændringer i de hidtidige klokkeslæt for afholdelse af faste gudstjenester vil forudsætte forhandling med sognets præst (præster), pastoratets øvrige menighedsråd og evt. tillige provsten af hensyn til præsternes rådighedsforpligtelse.

Henlæggelse af faste gudstjenester til hverdage eller aflysning af faste gudstjenester kræver foruden enighed mellem præst og menighedsråd også godkendelse af biskoppen, jf. kongelig resolution af 2. november 1971.

Messefald på grund af manglende fremmøde besluttet af præsten.

1.1.1.2. Sted

Gudstjenester skal holdes i kirken.

Biskoppen kan dog efter kongelig anordning af 18. juni 1953 give tilladelse – stående eller lejlighedsvis – til fravigelse i følgende tilfælde:

- a) Hvis en kirke lukkes på grund af istandsættelse eller af andre grunde kan biskoppen tillade, at ordinære gudstjenester midlertidigt holdes i et dertil egnet lokale.
- b) Hvis sognets præst(er) holder regelmæssig prædike-tjeneste en eller flere søndage i måneden i et dertil egnet lokale, kan biskoppen, hvis forholdene

ne gør det ønskeligt, give tilladelse til, at der i dette lokale for en periode på højst 3 år ad gangen holdes fuld gudstjeneste med dåb og nadver. Biskoppen giver anvisninger på lokalets indretning og kan tilbagetage tilladelsen til enhver tid.

- c) Biskoppen kan give tilladelse til, at der holdes gudstjeneste med sakramenternes forvaltning i dertil egnede lokaler i militærlejre, fangelejre og andre forlægninger samt i stiftelser og på alderdomshjem. (Bestemmelsen finder også anvendelse i fængsler og på hospitaler). Biskoppens anvisninger på lokalets indretning skal følges, og tilladelsen kan til enhver tid tilbagetages.

1.1.1.3. Form og indhold

Ved faste gudstjenester (højmesser) skal der anvendes autoriseret liturgi og autoriserede ritualer.

Der kræves enighed mellem præst og menighedsråd, hvis der ved de faste gudstjenester skal anvendes en anden autoriseret liturgi eller andre autoriserede ritualer end dem, der hidtil er anvendt i menigheden, jf. menighedsrådslovens § 38, stk. 1, nr. 2.

Præst og menighedsråd kan i enighed beslutte og biskoppen tillade, at der ved de faste gudstjenester foretages mindre ændringer i liturgi og ritualer eller benyttes andre salmebøger og salmebogstillæg end de autoriserede, jf. menighedsrådsloven § 38, stk. 1, nr. 3, og stk. 2.

Præsten har ansvaret for gudstjenestens afvikling, og de anvisninger, der gives af præsten, skal efterkommes, jf. § 18, stk. 2, i bestyrelses- og brugsloven.

Indenfor rammerne af den autoriserede liturgi og de autoriserede ritualer, der anvendes ved kirken, har præsten en vis frihed med hensyn til valg af bønner, læsninger, salmer m.v., jf. biskoppernes højmessevejledning.

Præsten forvalter prædikeembedet og har en høj frihedsgrad med hensyn til at formulere sin prædiken over dagens tekst.

Præsten vælger salmerne. Melodivalget aftales mellem præst og organist. Kan der ikke opnås enighed, er præstens ønske afgørende, hvis melodien findes i det repertoire, der er opgivet i afsnit A i standardregulativet for organister. I tilfælde af gentagen principiel uenighed kan sagen forelægges biskoppen.

Kirkesproget er dansk, men biskoppen kan tillade anvendelse af fremmede sprog ved gudstjenester og kirkelige handlinger, jf. bestyrelses- og brugslovens § 17.

Efter kirkeritualet af 1685 skal der forud for de faste gudstjenester ringes 3 gange og i øvrigt efter nærmere angivne retningslinier. Menighedsrådet har som ansættelsesmyndighed for graveren (ringeren) ansvaret herfor. Biskopperne er ved kongelig resolution af 16. august 1991 bemyndiget til at tillade

fravigelse fra de gældende regler om ringning, jf. cirkulærskrivelse af 18. september 1991.

Indsamling til menighedsplejen er obligatorisk, idet der skal være opsat mindst en bøsse, hvori der kan vedlægges bidrag til menighedsplejen, jf. Kirkeministeriets cirkulære af 8. maj 1963 om indsamling i kirkerne.

Præsten skal have menighedsrådets samtykke til, at der ved de faste gudstjenester samles ind til kirkelige formål, jf. menighedsrådslovens § 38, stk. 1, nr. 1.

Nytårskollekten til fordel for Det danske Bibelselskab er obligatorisk, jf. kongelig resolution af 30. november 1886. Det betyder, at præsten har pligt til at søge menighedsrådets samtykke til denne indsamling, men menighedsrådet har ikke pligt til at sige ja.

Indsamling til ikke-kirkelige formål kan kun ske efter, at Kirkeministeriet har udvirket kongelig resolution herfor i hvert enkelt tilfælde.

Menighedsrådet forvalter til fremme af menighedsarbejdet gennem kirkekassen, hvad der indkommer ved indsamlinger i kirken, og kirkeministeren fastsætter nærmere regler herom, jf. økonomilovens § 2 b og førnævnte cirkulære af 8. maj 1963.

Menighedsrådet udpeger to personer til at tømme bøsserne og en af disse til at føre indsamlingsbog, der autoriseres af provsten.

1.1.2. Ekstraordinære gudstjenester

Efter lang og fast praksis har præster en betydelig frihed med hensyn til at tilrettelægge ekstraordinære gudstjenester. Der kan foretages afvigelser, både hvad angår tid, sted, form og indhold uden at indhente tilladelse fra menighedsrådet eller biskoppen. Dog følger det af biskoppens tilsyn med prædikeembedet og sakramenternes forvaltning, at han/hun skal påse, at der ikke ved folkekirkens gudstjenester, herunder de ekstraordinære, foregår noget, der strider mod kirkens lære og tradition.

1.2. Kirkelige handlinger o.l.

De kirkelige handlinger udføres af præsten under anvendelse af den autoriserede liturgi og de autoriserede ritualer, der bruges i vedkommende kirke.

Præst og menighedsråd skal være enige om ved kirkelige handlinger at anvende anden autoriseret liturgi og andre autoriserede ritualer end dem, der hidtil er anvendt i menigheden, jf. menighedsrådslovens § 38, stk. 1, nr. 2.

Præst og menighedsråd kan beslutte med tilladelse fra biskoppen, at der ved kirkelige handlinger foretages mindre ændringer i liturgi og ritualer eller benyttes andre salmebøger og salmebogstillæg end de autoriserede, jf. menighedsrådslovens § 38, stk. 1, nr. 3, jf. stk. 2.

Præsten har ansvaret for forløbet af en kirkelig handling, og de anvisninger, som gives af præsten, skal efterkommes, jf. § 18, stk. 2, i bestyrelses- og brugsloven.

Præsten har som hovedregel pligt til at udføre kirkelige handlinger for de folkekirkemedlemmer, der hører til præstens menighed. Det kan udledes af medlemskabslovens § 6. Særlige undtagelser nævnes nedenfor under de enkelte kirkelige handlinger.

Det står præsten frit at vælge at udføre kirkelige handlinger for andre end medlemmer af menigheden, herunder for ikke-medlemmer af folkekirken. Dette gælder dog ikke ved vielser, jf. nedenfor.

Et folkekirkemedlem, der har en særlig tilknytning til en sognemenighed, men som ikke tilhører menigheden, har ret til at få udført en kirkelig handling i sognemenighedens kirke, jf. medlemskabslovens § 7, der også bebyrder kirkeministeren til at fastsætte nærmere regler herom, hvilket dog ikke er sket.

Denne ret for et folkekirkemedlem til at få udført en kirkelig handling i en anden kirke end bopælssognets indebærer, at der må være en præst, der er forpligtet til at medvirke. Det kan enten være medlemmets egen sognepræst eller præsten for den menighed, hvortil der er en særlig tilknytning. Hvis ingen af disse vil påtage sig opgaven, må sagen indbringes for biskoppen over det stift, hvor den præst, som medlemmet ønsker skal udføre handlingen, er ansat. Biskoppens afgørelse kan indbringes for Kirkeministeriet.

Kirkelige handlinger skal som hovedregel finde sted i kirken, men der gælder undtagelser, som omtales nedenfor under de enkelte handlinger.

1.2.1. Dåb

Hovedbestemmelserne om dåb findes i dåbsforordningen af 30. maj 1828.

Anmodning om barnedåb fremsættes af den eller dem, der har forældremyndigheden over barnet. Uanset om forældremyndighedens indehavere er medlemmer af folkekirken eller ej, så antages det, at de har krav på at få deres barn døbt, såfremt de i enighed fremsætter et seriøst ønske herom.

Ved voksendåb fremsætter den, der ønsker at blive døbt, selv anmodning herom. I disse tilfælde kan præsten kræve, at personen gennemgår et undervisningsforløb forud for dåben.

Dåben finder sted i kirken eller et andet lokale, der anvendes til gudstjenesteligt brug, jf. kongelig anordning af 18. juni 1953, omtalt under afsnit 3.1.2.

Hjemmedåb eller nøddåb kan finde sted, hvis fremstilling i kirken vil medføre fare for barnets liv eller sundhed. Præsten skønner i hvert tilfælde, om betingelserne for hjemmedåb er til stede.

Nøddåb kan, hvor forholdene gør det nødvendigt, foretages af andre end en præst, f.eks. en jordemoder.

Dåb finder som hovedregel sted ved den faste søndagsgudstjeneste, men den kan finde sted på andre tidspunkter, hvis forældrene ønsker det, eller hvis præsten finder det hensigtsmæssigt.

Det er foreskrevet, at der ved dåb bør være mindst tre og højst fem faddere (vidner) til stede. Fadderne skal være døbt med den kristne dåb, men de behøver ikke at være medlemmer af folkekirken.

De afgørelser, som præsten træffer i forbindelse med dåbens gennemførelse, kan indbringes for biskoppen, hvis afgørelse kan indbringes for Kirkeministeriet.

Menighedsrådet kan beslutte, at den døbte ved dåben får en gave, f.eks. en børnebibel som en hilsen fra kirken/menigheden. Udgiften hertil afholdes af kirkekassen.

Ved kongelig resolution af 10. marts 1976 er biskopperne blevet bemyndiget til at tillade lægmænd at forrette dåb og uddele nadver, når ganske særlige grunde taler derfor. Tilladelsen kan gives stående eller ad hoc og kan begrænses til en af delene, jf. Kirkeministeriets skr. af 18. marts 1976.

1.2.2. Konfirmation

Regler om konfirmation findes i anordning nr. 744 af 2. december 1989 med tilhørende vejledning af 23. januar 1990.

Konfirmation holdes normalt om foråret efter forberedelsens afslutning, men menighedsrådet kan bestemme, at der tillige afholdes konfirmation om efteråret. Præsten fastsætter konfirmationsdagen, der skal være en søndag eller en anden helligdag, dog ikke langfredag, påskedag eller pinsedag, jf. anordningens § 3, stk. 1.

I pastorater med flere kirker kan menighedsrådet eller menighedsrådene i forening bestemme, at konfirmation skal holdes skiftevis i pastoratets kirker.

Præsterne har ansvaret for tilrettelæggelsen og varetagelsen af konfirmationsforberedelsen, og de skal tilstræbe, at der finder et samarbejde sted med hjemmene, jf. anordningens § 5.

Hvis præst og menighedsråd er enige om det, kan der med biskoppens tilladelse antages medhjælp til konfirmandundervisningen, og udgiften afholdes af kirkekassen, jf. ansættelseslovens § 19 og økonomilovens § 2, stk. 1, nr. 7.

Præsten bestemmer, på hvilket af folkeskolens højere klassetrin – tidligst fra syvende klasse – forberedelsen normalt skal foregå. Endvidere bestemmer præsten antallet af lektioner, der mindst skal udgøre 48 og så vidt muligt 56, samt hvordan de skal fordeles på skoleåret, jf. anordningens § 6 og § 10 samt vejledningens afsnit II, pkt. 1. Såfremt præsten ønsker ændring i den hidtil gældende ordning, skal der senest den 1. februar i det forudgående skoleår gives besked herom til kommunalbestyrelsen.

Tidspunktet for konfirmationsforberedelsen i forhold til skolens undervisningsskema fastsættes ved forhandling mellem kommunalbestyrelsen og

præsterne i kommunen. Kan der ikke opnås enighed mellem parterne, træffes afgørelsen af kommunalbestyrelsen efter forhandling med de berørte menighedsråd, jf. folkeskolelovens § 45. Kommunalbestyrelsen kan helt eller delvis delegerer sine beføjelser til skolebestyrelserne.

Konfirmationsforberedelsen finder normalt sted i præstegårdens eller kirkenes konfirmandstue. Præst og menighedsråd kan, hvor forholdene gør det ønskeligt, beslutte, at forberedelsen henlægges til et andet lokale, der skal godkendes af provsten, jf. anordningens § 8, stk. 1. Efter menighedsrådenes bestemmelse kan konfirmationsforberedelsen finde sted i indtil to af pastoratets sogne eller kirkedistrikter. I så fald skal menighedsrådet i annekssognet (kirkedistriktet) stille et af provsten godkendt lokale til rådighed, jf. anordningens § 8, stk. 2.

Biskoppen kan tillade, at konfirmationsforberedelse, der finder sted i en konfirmandlejr i stiftet, delvis kan træde i stedet for sædvanlig konfirmationsforberedelse. Forberedelsen i en sådan lejr skal foregå efter en plan, der er godkendt af biskoppen, og varetages af en folkekirkepræst. I ganske særlige tilfælde kan biskoppen tillade, at en konfirmandlejr helt træder i stedet for sædvanlig konfirmationsforberedelse, jf. anordningens § 9.

Præsten, der har forberedt en konfirmand i den anordnede tid, er som regel berettiget og forpligtet til at konfirmere vedkommende, jf. anordningens § 11, stk. 1.

Præsten kan afvise en konfirmand fra forberedelsen og/eller konfirmationen, hvis vedkommende har forsømt forberedelsen uden gyldig grund eller tilsidesat præstens anvisninger, f.eks. deltagelse i et bestemt antal gudstjenester. En afvist konfirmand kan ikke antages til forberedelse eller konfirmation i samme forberedelsesperiode af en anden præst, medmindre biskoppen giver tilladelse til det, jf. anordningens § 11, stk. 1 og 2. Biskoppens afgørelse kan indbringes for Kirkeministeriet.

Hvis forberedelsen afbrydes efter aftale mellem præst og forældre, kan den fortsættes hos en anden præst, der er villig til det, jf. anordningens § 11, stk. 3.

Præsten har pligt til at påse, at en konfirmand opfylder vilkårene for at blive konfirmeret. Vilårene er, at man er døbt med den kristne dåb, har modtaget konfirmationsforberedelse og er fortrolig med den kristne børnelærdom og folkekirkens gudstjeneste, jf. anordningens § 1.

Biskoppen kan under særlige omstændigheder give tilladelse til mindre afvigelser fra anordningens bestemmelser om konfirmation og konfirmationsforberedelse, jf. anordningens § 12.

Udgifter i forbindelse med konfirmationsforberedelse og afholdelse af konfirmation afholdes af kirkekassen, jf. økonomilovens § 2, stk. 1, nr. 7. Det betyder, at menighedsrådet skal godkende disse udgifters afholdelse inden for budget og bevilling.

1.2.3. Vielser

Regler om vielser i folkekirken findes dels i ægteskabsloven, dels i Kirkeministeriets bekendtgørelse nr. 547 af 15. december 1969 om vielse inden for folkekirken, der er udstedt på grundlag af bemyndigelser i ægteskabsloven, dels i Kirkeministeriets cirkulære af 15. december 1969 om vielse inden for folkekirken, hvori man særligt fremhæver nye regler på området.

Loven fastslår i § 16, stk. 1, nr. 1, at kirkelig vielse kan finde sted inden for folkekirken, når en af parterne hører til denne, samt at sådanne vielser foretages af præster i folkekirken, jf. § 17, stk. 1.

I bekendtgørelsens § 4, stk. 1, er anført, at følgende præster i folkekirken kan foretage vielse på eget ansvar: 1. Sognepræster og faste hjælpepræster (nu overenskomstansatte sognepræster), 2. Valgmenighedspræster, 3. Præster, der er ansat til betjening af særlige menigheder, samt præster ved stiftelser, klostre, hospitaler, sygehuse og 4. Præster, der er konstitueret i en af de foran under 1-3 nævnte stillinger samt 5. Midlertidige hjælpepræster.

Endvidere er det i bekendtgørelsens § 4, stk. 2, fastsat, at præster, der kan foretage vielse på eget ansvar, kan bemyndige en i folkekirken præsteviet person til på deres ansvar at foretage en vielse, forudsat at den pågældende ikke er udtrådt af folkekirken eller er afskediget af grunde, der gør ham uværdig til at beklæde præsteembede.

Såfremt brudefolkene ønsker det, kan der ske lysning ved kundgørelse fra prædikestolen, jf. lovens § 14. Præsten har pligt til at foretage lysningen, medmindre der foreligger et tilfælde, hvor præsten ikke har pligt til at foretage vielsen, jf. nedenfor. Lysningen sker på grundlag af den borgerlige myndighedsattest om, at ægteskabsbetingelserne er opfyldt (prøvelsesattest). På begæring udsteder præsten attest om, at lysning har fundet sted, jf. bekendtgørelsens § 1.

Vielse foretages på grundlag af prøvelsesattesten. Attesten, der skal være udstedt inden for de sidste fire måneder, skal inden vielsen forelægges for den præst, der er ansvarlig for vielsen. Hvis der på grund af en af parternes sygdom er alvorlig fare for, at en udsættelse af vielsen vil medføre, at denne ikke kan finde sted, kan præsten foretage vielsen, selv om der ikke eller kun delvis er sket prøvelse af ægteskabsbetingelserne, jf. lovens § 19, stk. 2. Der er givet nærmere regler for, hvad præsten skal foretage sig i forbindelse med en sådan nødretssituation, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 3.

Vielse må aldrig foretages, hvis præsten er bekendt med, at ægteskabsbetingelserne ikke er opfyldt, jf. lovens § 19.

En præst er kun forpligtet til at foretage en vielse, hvis begge parter er medlemmer af folkekirken, og en af dem hører til præstens menighed. Præsten kan dog altid nægte at vie en fraskilt. Mener præsten i øvrigt af religiøse grunde ikke at kunne eller burde foretage en vielse, skal han/hun forelægge sagen for biskoppen. Denne afgør da, om præsten bør fritages for at foretage vielsen, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 5.

Medlemmer af Finlands evangelisk-luthersk kirke, den islandske folkekirke, den norske statskirke og den svenske kirke er ligestillede med medlemmer af den danske folkekirke med hensyn til adgangen til kirkelig vielse, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 6.

Vielser foretages i kirken, medmindre en af parterne på grund af livsfarlig sygdom anmoder om at blive viet på sit sygeleje. I så fald skal præsten umiddelbart efter vielsen indberette denne for biskoppen, så vidt muligt vedlagt lægeerklæring, jf. bekendtgørelsens § 3, stk. 1.

Biskoppen kan, når særlige grunde taler for det, tillade, at vielse foretages i brudens hjem eller et andet sted, når parterne og præsten er enige om det. Biskoppen kan endvidere meddele stående tilladelse til, at vielse foretages i et lokale, der er godkendt til gudstjenstlig brug, jf. bekendtgørelsens § 3, stk. 2.

Vielsen skal foregå i overværelse af mindst 2 vidner, og der udstedes en vielsesattest uden gebyrer, jf. bekendtgørelsens § 3, stk. 3 og 4.

Dag og tid for vielsen samt valg af salmer ved denne fastsættes af præsten, så vidt muligt i overensstemmelse med parternes ønske.

Med hjemmel i lovens § 22 kan der meddeles danske præster tilladelse til at foretage vielse i udlandet. Kirkeministeriet har fastsat nærmere bestemmelser herom i bekendtgørelse nr. 545 af 13. december 1969.

1.2.4. Kirkelig velsignelse af borgerligt indgået ægteskab

Regler herom findes i ægteskabslovens § 15, stk. 2, samt i § 5 i Kirkeministeriets bekendtgørelse nr. 547 af 15. december 1969 om vielse inden for folkekirken.

Herefter kan enhver præst i folkekirken give en kirkelig velsignelse af et ægteskab, der er indgået ved borgerlig vielse. Præsten har kun pligt til at give velsignelsen, hvis præsten havde haft pligt til at vie parterne.

Kirkelig velsignelse gives i kirken, og forinden skal vielsesattesten forevises præsten.

Såfremt parterne ønsker det, skal præsten foretage lysning fra prædikestolen af den forstående velsignelse efter reglerne i bekendtgørelsens § 1.

Dag og tid for velsigneshandlingen samt valg af salmer ved denne fastsættes af præsten, så vidt muligt i overensstemmelse med parternes ønske.

1.2.5. Begravelse/bisættelse

Ved begravelse i folkekirken fastlægges begravelseshandlingens forløb af præsten efter forhandling med den, der ønsker begravelsen eller ligbrændingen foretaget. Handlingen skal dog altid foretages i overensstemmelse med folkekirkens jordpåkastelsesritual, jf. lov om begravelse og ligbrænding § 11, stk. 1 og 2. Ved ligbrænding skal jordpåkastelse foregå inden brændingen, idet præsten dog kan gøre undtagelse herfra, når omstændighederne

taler for det, jf. § 8, stk. 2, i Kirkeministeriets bekendtgørelse nr. 593 af 1. december 1975, der er udstedt efter bemyndigelse i lov om begravelse og ligbrænding.

Begravelseshandlingen må ikke foretages, før begravelsesmyndighedens afgørelse af, at en præst skal medvirke, foreligger, og attest herom udstedt.

Kirkeministeriet kan dog fastsætte regler om fravigelse af dette, når særlige omstændigheder taler for det, jf. lovens § 10.

I overensstemmelse hermed er det fastsat, at såfremt liget skal føres til en anden del af landet eller til udlandet eller udleveres til anatomisk brug, eller når omstændighederne i øvrigt taler for det, kan den kirkelige begravelseshandling finde sted, før begravelsesmyndighedens afgørelse foreligger, såfremt den præst, der skal forrette begravelseshandlingen, efter de foreliggende oplysninger finder, at betingelserne for hans/hendes medvirken er til stede, jf. bekendtgørelsens § 6, stk. 2. Dette gælder dog ikke, hvis præsten er bekendt med, at spørgsmålet om, hvorvidt en præst skal medvirke ved begravelsen, er indbragt for skifteretten efter lovens § 9.

Som foran nævnt er spørgsmålet om, hvorledes begravelseshandlingen – bortset fra jordpåkastelsen – skal forløbe i enkeltheder, henskudt til afgørelse ved forhandling mellem præsten og den, der drager omsorg for begravelsen. Under forhandlingen må der træffes aftale om, hvor jordpåkastelse skal finde sted, om præsten skal tale ved begravelsen, hvilke salmer der skal synges, om der må synges verdslige sange, om der skal spilles anden musik end orgelmusik, om faner eller andet må medbringes, om lægfolk skal tale i kirken, kapellet eller ved graven, samt om vers, der er digtet til lejligheden, må oplæses eller afsynges. De ønsker, som fremsættes af de pårørende, bør i videst muligt omfang imødekommes, men da det er præsten, der er ansvarlig for begravelseshandlingens forløb såvel i kirken (kappellet) som på kirkegården, er det i tilfælde, hvor der ikke opnås fuld enighed, præsten, der tager den endelige bestemmelse, jf. Kirkeministeriets cirkulære af 1. december 1975 om begravelse og ligbrænding, afsnit IV, pkt. 2 a.

Når præsten træffer en afgørelse, der går imod de pårørendes ønsker, følger det af forvaltningslovens regler, at afgørelsen skal begrundes konkret og – såfremt det ønskes – være skriftlig. Samtidig skal de pårørende gøres bekendt med, at afgørelsen kan indbringes for biskoppen. Biskoppens afgørelse kan indbringes for Kirkeministeriet. Disse principper er bl.a. udtrykt i Kirkeministeriets cirkulære af 23. marts 1987 om medbringelse af faner ved folkekirkelige begravelseshandlinger.

En kirkegårdsbestyrelse kan modsætte sig indslag i en begravelseshandling, som strider mod den sømmelighed og orden, der bør iagttages på kirkegårde, jf. lovens § 13.

1.2.6. Urnedesættelse

Jordpåkastelse er det centrale i den kirkelige begravelseshøjtidelighed. Det er på en gang nødvendigt og tilstrækkeligt til, at der i kirkelig henseende har

fundet begravelse sted. Hvis afdøde skal kremeres, finder jordpåkastelse sted på kisten i kirken eller kapellet, og denne højtidelighed benævnes ofte som en bisættelse.

Nedsættelse af en urne på en kirkegård er således ikke tillagt betydning i kirkelig henseende, og der er ikke autoriseret et ritual for denne handling. Men i den ritualbog, som biskopperne har udarbejdet i september 1992, er der optaget et vejledende ritual, som præster kan bruge, såfremt de efterladte ønsker præstens medvirken ved nedsættelsen af urnen. Da denne medvirken har karakter af sjælesørgerisk virksomhed overfor den/de efterladte, kan præsten ikke afslå at medvirke, såfremt den eller de efterladte tilhører præstens menighed.

1.2.7. Velsignelse af et registreret partnerskab

Indgåelse af registreret partnerskab kan kun ske for en borgerlig vielsesmyndighed.

Såfremt parterne ønsker en kirkelig markering af det registrerede partnerskab, f.eks. en velsignelse, er der ingen præst i folkekirken, der er forpligtet til at medvirke. Man har heller ikke krav på at få kirken stillet til rådighed, da der ikke er tale om en kirkelig handling.

Biskopperne har i september 1997 i en fælleserklæring udtalt, at de præster, der gerne vil imødekomme ønsker om en kirkelig medvirken i forbindelse med, at et registreret partnerskab er indgået, kan gøre dette ved en gudstjenestelig markering i form af en ekstraordinær gudstjeneste.

Kirkeministeriet har efterfølgende bl.a. udtalt, at biskopperne ikke kan pålægge præsterne at søge biskoppernes forudgående vejledning om, under hvilke former en gudstjenestelig markering kan finde sted.

Endvidere har Kirkeministeriet ved en cirkulærskrivelse af 10. september 2004 meddelt præsterne, at selve den borgerlige retsstiftende handling, registrering af partnerskab, ikke må finde sted i folkekirkens kirker.

I januar 2005 har syv biskopper udsendt et vejledende ritual, som præster, der ønsker det, kan bruge, når registrerede partnere beder om en kirkelig markering af deres partnerskab.

1.3. Anden virksomhed

1.3.1. Sjælesorg

Præsten er i hele sin gerning sjælesørger, og i videre forstand omfatter begrebet sjælesorg derfor det meste af præstens virksomhed. Normalt bruges ordet sjælesorg begrænset om præstens specielle sjælesørgergerning overfor det enkelte menneske personligt.

Præsten er forpligtet på at yde medlemmer af sin menighed samt sognebåndsløserne hjælp og vejledning i religiøse spørgsmål, når nogen ønsker det. Præsten kan også selv tage initiativer, men præsten har ikke nogen alminde-

lig tjenstlig pligt til at gå på husbesøg eller på anden måde opsøge menighedens medlemmer for at øve sjælesorg.

Overfor de svage medlemmer af menigheden, f.eks. syge, ældre og andre svagelige, som ikke er i stand til at deltage i gudstjenesten og menighedslivet, har præsten en særlig kirkelig forpligtelse.

1.3.2. Skriftemål

Skriftemål kan enten finde sted som privat (lønligt) skriftemål eller som fælles skriftemål forud for gudstjenesten i overensstemmelse med et dertil autoriseret ritual.

Ved privat skriftemål henvender man sig til en præst med anmodning om skrifte. Skriftemålet kan foregå i kirken, hos præsten eller f.eks. ved et sygeleje. Præsten er forpligtet overfor sine sognebørn og har tavshedspligt.

Præsten kan beslutte at holde fælles skriftemål forud for gudstjenesten mellem anden og tredje ringning efter det autoriserede ritual. Præsten skal have menighedsrådets samtykke til periodevis at anvende syndsbeholdelse og absolution i gudstjenestens indledning, jf. biskoppernes højmessevejledning.

1.3.3. Nadver

Nadver eller altergang skal som hovedregel forrettes af præsten i kirken i forbindelse med en gudstjeneste. Efter kongelig anordning af 18. juni 1953 kan biskoppen tillade, at der holdes altergang andetsteds med eller uden forbindelse med en gudstjeneste.

Herudover kan nadver uden biskoppens tilladelse uddeles andre steder end i kirken til personer, der ikke er i stand til at indfinde sig i kirken, f.eks. syge, gamle, indsatte i fængsler m.m. I sidstnævnte tilfælde kan præsten anvende særlige ritualer efter de pågældendes ønske.

Præsten kan afholde særlige nadver-gudstjenester uden prædiken.

Folkekirkens gudstjenester er offentlige, men det er kun medlemmer af folkekirken, der har ret til at deltage i altergangen. Andre kan deltage i altergangen, hvis præsten er villig til det.

Præsten er ansvarlig for nadvertjenestens orden og udførelse. Dog skal menighedsrådet give samtykke til og biskoppen godkende, at en præst indfører alkoholfri altervin, jf. menighedsrådslovens § 38, stk.1, nr. 3, jf. stk. 2.

Udgifter til brød og vin samt anskaffelse af kalke afholdes af kirkekassen.

Ved kongelig resolution af 10. marts 1976 er biskopperne blevet bemyndiget til at tillade lægmænd at forrette dåb og nadver, når ganske særlige omstændigheder taler for det, jf. foran afsnit 1.2.1. Dåb.

1.3.4. Mægling

Ifølge ægteskabslovens § 43 kan der efter begge parter ønske ske mægling ved præsten, inden der gives separation eller skilsmisse. Regler herom fastsættes af kirkeministeren efter forhandling med justitsministeren.

Der er fastsat regler i Kirkeministeriets bekendtgørelse nr. 16 af 15. januar 1990 om mægling i sager om separation og skilsmisse. Heri er bestemt, at hvis ægtefællerne er medlemmer af folkekirken, sker mægling ved præsten i det sogn, hvor ægtefællerne eller en af dem bor eller opholder sig. Hvis ægtefællerne eller en af dem tilhører en anden folkekirkelig menighed end sognemenigheden, kan mægling foretages af præsten for denne anden menighed.

1.3.5. Indledende konfirmationsforberedelse (dåbsoplæring).

I anordning nr. 353 af 9. maj 1994 om indledende konfirmationsforberedelse (dåbsoplæring) er der fastsat regler herom. Ordningen kan etableres i et sogn eller pastorat, når en præst og vedkommende menighedsråd er enige derom. Præsten har ansvaret for den indledende konfirmationsforberedelse, der tilrettelægges i samråd med forældrene.

Biskoppen kan i særlige tilfælde tillade afvigelse fra anordningens bestemmelse.

Hvis præst og menighedsråd er enige om det, kan biskoppen tillade, at der ansættes medhjælp til den indledende konfirmationsforberedelse. Udgiften hertil afholdes af kirkekassen, hvoraf også andre udgifter til ordningen afholdes.

1.4. Kirkelige møder m.v.

Efter bestyrelses- og brugslovens § 5, stk. 1, kan kirken af menighedsrådet eller med dets samtykke anvendes til andre kirkelige formål end gudstjenester og kirkelige handlinger. Menighedsrådet kan således selv bruge kirken til forskellige kirkelige arrangementer, eller det kan tillade, at andre, f.eks. foreninger eller organisationer, bruger kirken til kirkelige aktiviteter. Der kan opkræves betaling for en sådan brug, når det er fastsat i en vedtægt, der er udfærdiget af menighedsrådet og godkendt af provstiudvalget, jf. bestyrelses- og brugslovens § 19, stk. 1.

Præster har ret til at bruge de kirker, de er ansat ved, til gudstjenester, kirkelige handlinger og kirkelige møder, jf. bestyrelses- og brugslovens § 5, stk. 2.

Hvis der opstår uoverensstemmelse om tidspunkterne for brug af en kirke, afgøres sagen af biskoppen, jf. bestyrelses- og brugslovens § 5, stk. 3.

1.5. Kirkekoncerter m.v.

Menighedsrådet kan beslutte at afholde kirkekoncerter, at opføre kirkespil o.l. Såfremt et mindretal i menighedsrådet forlanger det, kræves dog tillige tilladelse fra biskoppen, jf. § 5, stk. 1, i bestyrelses- og brugsloven.

2. Kirkens borgerlige opgaver

2.1. Personregistreringen

2.1.1. Ministerialbøgerne

Den grundlæggende civilregistrering i Danmark, bortset fra de sønderjyske landsdele, sker ved anmeldelse til folkekirkens ministerialbøger, jf. § 1 i lov om anmeldelse af fødsler og dødsfald.

Efter lovens § 4 fastsætter kirkeministeren nærmere regler om afgivelse af anmeldelser, herunder om de attester m.v., der skal følge med anmeldelserne. Sådanne regler, bl.a. om frister og bevisligheder, er fastsat ved Kirkeministeriets bekendtgørelse nr. 562 af 5. november 1977 om anmeldelse af fødsler og dødsfald.

Herefter er hovedreglen, at anmeldelse af fødsler skal ske til ministerialbogsføreren i moderens bopælssogn. Det påhviler ministerialbogsføreren at påse, at anmeldelse finder sted efter de gældende regler. Hvis anmeldelsen er ufyldstgørende, kan ministerialbogsføreren pålægge den anmeldelsespligtige at afgive personlig forklaring til ham, jf. lovens § 3. Overtrædelse af anmeldelsespligten i §1, eller tilsidesættelse af pålæg efter § 3, straffes med bøde, jf. lovens § 5.

Anmeldelse af dødsfald skal som hovedregel ske til ministerialbogsføreren for det sogn, hvor afdøde havde bopæl.

For hver af folkekirkens sognemenigheder føres der ministerialbog i Den Ny Kirkebog (DNK) efter regler fastsat i Kirkeministeriets cirkulære af 13. december 2001 om folkekirkens ministerialbog (DNK) samt tilhørende Håndbog i personregistrering, der har cirkulærekraft for ministerialbogsførere.

I ministerialbogen registreres foruden fødsler og dødsfald og dertil relaterede oplysninger også oplysninger om alle kirkelige handlinger samt ind- og udmeldelser af folkekirken, jf. § 2 i DNK-cirkulæret.

I folkekirken føres ministerialbogen af sognepræsten. I sogne, hvor der er ansat mere end en præst, føres ministerialbogen af den sognepræst, til hvis stilling forpligtelsen som ministerialbogsfører (kirkebogsfører) er knyttet. Er der ansat kordegn i sognet, varetager denne førelsen af ministerialbogen på vegne af den kirkebogsførende sognepræst. Kordegnen skal i den forbindelse følge tjenstlige befalinger fra den kirkebogsførende sognepræst, jf. cirkulærets § 3, stk. 1 og 2.

Hvis der ikke er oprettet en kordegnestilling i sognet, kan menighedsrådet med tilslutning fra den kirkebogsførende sognepræst ansætte/udpege en ministerialbogsfører med adgang til DNK, jf. cirkulærets § 3, stk. 3.

Ministerialbogsføreren kan berigtige fejl i ministerialbogen under forudsætning af, at fejlen er klart dokumenteret. I alle andre tilfælde kan rettelse kun ske med tilladelse fra Kirkeministeriet, jf. cirkulærets § 5, stk. 1.

Udførelsen af hvervet som ministerialbogsfører i folkekirken står under tilsyn af provsten og under overtilsyn af biskoppen, jf. cirkulærets § 9, stk. 1.

Provsten skal foretage eftersyn af sognets ministerialbøger mindst hvert andet år og skal hvert år i januar måned afgive indberetning til biskoppen om det foregående års eftersyn, medmindre omstændighederne taler for, at indberetning skal afgives straks, jf. cirkulærets § 9, stk. 2 og 3.

Ministerialbogsførerne kan udfærdige attester efter og udskrifter af ministerialbogen efter regler i cirkulærets kap. 6. Attestpapir skal være godkendt af Kirkeministeriet. Attester og udskrifter underskrives af den kirkebogsførende præst og forsynes med embedsstempel. Hvor der er ansat kordegn, kan den kirkebogsførende sognepræst bemyndige denne til på sine vegne at underskrive attester og udskrifter. Kirkeministeriet overvejer for tiden, hvorvidt man skal indføre underskriftsbemyndigelse som en del af kordegnstillingens stillingsfuldmagt.

Ministerialbogsførerne afgør, hvorvidt ønsker om rekvisition af attester og udskrifter kan imødekommes på grundlag af regler fastsat i cirkulærets kap. 7. Tvivlsspørgsmål med hensyn til rekvisition af attester og udskrifter forelægges Kirkeministeriet til afgørelse.

Kirkeministeriet foretager legalisering af attester, der skal bruges i udlandet efter regler i Kirkeministeriets meddelelse af 11. juli 2000 om legalisering af attester til brug i Grønland og udlandet.

2.1.2. Navnesager

Navngivning skal foretages af forældremyndighedens indehaver senest 6 måneder efter barnets fødsel, enten ved anmeldelse til ministerialbogen eller ved dåb i folkekirken eller et anerkendt trossamfund, jf. lov om personnavne § 1, stk. 3, § 10, stk. 2, og § 13. I de sønderjyske landsdele sker navngivning ved anmeldelse til den kommunale personregisterfører. Efter loven skal et barn have både fornavn og et efternavn.

Kontrollen med at navngivning sker rettidigt, påhviler ministerialbogsføreren på fødselsregistreringsstedet. Er barnet ikke navngivet inden 6 måneders fristens udløb, får barnet tillagt moderens efternavn på fødselstidspunktet. Ministerialbogsføreren skal give meddelelse til forældrene (moderen) herom samt påminde om, at der under bødeansvar efter lovens § 16, stk. 3, består en pligt til, at barnet tillægges et fornavn.

Hvis forældrene ikke lader høre fra sig efter påmindelsen, skal ministerialbogsføreren afgive indberetning til statsamtet/overpræsidi om den manglende navngivning.

Foruden i lov om personnavne er der i Kirkeministeriets cirkulære af 1. marts 1982 om ændring af lovgivningen om personnavne fastsat en række

bestemmelser vedr. ministerialbogsførernes administration af navnesager. Reglerne fastsætter bl.a. nogle rammer, indenfor hvilke ministerialbogsførerne kan godkende valg af fornavn, mellemnavn og efternavn samt ændringer af tillagte navne.

Med hensyn til fornavne udsender Kirkeministeriet med mellemrum en fortegnelse over godkendte fornavne, senest ved Kirkeministeriets cirkulære nr. 146 af 1. november 1997. Hvis man ønsker at tillægge et barn eller selv at erhverve et fornavn, der ikke er på listen over godkendte fornavne, skal ministerialbogsføreren forelægge sagen for Kirkeministeriet.

Hvis en anmeldelse vedrører en person, der ikke er dansk statsborger eller ikke har bopæl her i landet, skal anmeldelsen som hovedregel forelægges Kirkeministeriet, ligesom notering om navneforandring, adoption og faderskabs fastholdelse, der har fundet sted i udlandet, kun kan ske efter Kirkeministeriets bestemmelse i hvert tilfælde, jf. afsnit IX, pkt. 2 og 3 i cirkulære af 1. marts 1982.

Fejl i ministerialbogen kan berigtiges af ministerialbogsføreren under forudsætning af, at fejlen er klart dokumenteret. I alle andre tilfælde kan rettelse kun ske med tilladelse fra Kirkeministeriet, jf. DNK-cirkulærets § 5.

Folketinget har i juni 2005 vedtaget en ny navnelov, som træder i kraft den 1. april 2006. Efter denne lov udvides ministerialbogsførernes kompetence i navnesager, mens Kirkeministeriets kompetencer i navnesager overgår til Familiestyrelsen under Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender.

Kirkeministeriets kompetence i ministerialbogsanliggender, herunder udstedelse af regler om ministerialbøgernes førelse, er dog uændret.

2.2. Begravelsesmyndighed m.v.

Sognepræsten på afdødes bopælssted eller – hvis afdøde ikke havde bopæl her i landet – sognepræsten på dødsstedet er begravelsesmyndighed, jf. begravelseslovens § 6, stk. 1, 1. pkt.

Kirkeministeren kan efter indstilling fra vedkommende menighedsråd godkende, at der oprettes en særlig begravelsesmyndighed, jf. lovens § 6, stk. 1, 2. pkt. Dette er ikke sket i praksis.

Anmodning om foretagelse af begravelse eller ligbrænding fremsættes over for begravelsesmyndigheden. Kirkeministeren fastsætter regler om anmodningens fremsættelse, herunder om de attester m.v., der skal følge med anmodningen, jf. begravelseslovens § 5. Regler herom er fastsat i bekendtgørelse nr. 593 af 1. december 1975 samt cirkulære nr. 220 af 1. december 1975.

Begravelsesmyndigheden afgiver meddelelser om dødsfald efter regler, der fastsættes af kirkeministeren, jf. lovens § 6, stk. 2, hvilket er sket i afsnit III i cirkulære nr. 220 af 1. december 1975.

Begravelsesmyndigheden afgør på grundlag af anmodningens fremsættelse samt reglerne i begravelsesloven, om liget skal begraves eller brændes, og

Notat

om det skal være en kirkelig begravelse (en præst medvirker) eller en borgerlig begravelse, jf. lovens § 7.

Hvis der gøres indsigelse mod begravelsesmyndighedens afgørelse, og indsigelsen ikke tages til følge, skal begravelsesmyndigheden forelægge spørgsmålet for skifteretten, jf. begravelseslovens § 9, stk. 1. Hvis de efterladte er uenige om valg af gravsted, kan dette spørgsmål også indbringes for skifteretten, jf. begravelseslovens § 9, stk. 2. Skifterettens afgørelse af for nævnte to spørgsmål træffes ved kendelse, der ikke kan kæres, jf. begravelseslovens § 9, stk. 3.

Efter § 14 i bekendtgørelse nr. 593 skal jordfæstelse eller ligbrænding ske senest otte dage efter dødsfaldet. Dog kan bestyrelsen for kirkegården eller krematoriet med tilslutning fra embedslægen tillade, at fristen forlænges, når forholdene taler derfor.

III Valg i folkekirken

1. Valg til menighedsråd

De grundlæggende regler om valg til menighedsråd er fastsat i lov om valg til menighedsråd, jf. lovbekendtgørelse nr. 163 af 16. marts 2004 – i dette afsnit omtalt som loven. Heri er bl.a. givet regler om valg (herunder valgdagen), valgret, valgbarhed, orienteringsmøder, valgbestyrelser, valglister, kandidatlistes, afstemning og opgørelse af valget, brevstemmeafgivning samt valgklager.

1.1. Kirkeministeriets opgaver

Loven indeholder en række bestemmelser, der bemyndiger kirkeministeren til at fastsætte nærmere regler. Således fastsætter kirkeministeren nærmere regler om følgende:

- optagelse på valglisten af sognebåndsløsere, personer, der er henvist til en særlig menighed, og personer, der flytter fra en menighedsrådsreds til en anden i samme pastorat, jf. § 5, stk. 3 og 4
- udarbejdelse af valglister samt disses indretning, jf. § 8, stk. 6
- hvornår valgkort skal udsendes, jf. § 9, stk. 2
- kandidatlisters og stemmesedlers udarbejdelse og indretning, jf. § 18
- valgets foretagelse og opgørelse, herunder om indberetning om de opstillede kandidater og om valgets resultat til provst og stiftsadministration, jf. § 24
- brevstemmeafgivning, både generelt og for særlige grupper af vælgere, jf. §§ 26 og 27.

I medfør af foranstående har Kirkeministeriet udsendt bekendtgørelse nr. 209 af 29. marts 2004 om valgret og valgbarhed ved flytning mellem menighedsrådsredse i et pastorat, bekendtgørelse nr. 210 af 29. marts 2004 om udarbejdelse af fortegnelse over menighedsrådsmedlemmer samt cirkulære nr. 31 af 16. april 2004 om valg til menighedsråd den 9. november 2004.

Endvidere er det bestemt, at kandidatlistes skal indleveres på en formular, der er godkendt (udarbejdet) af kirkeministeren, jf. lovens § 12, stk. 2, og cirkulærets pkt. 3.3, ligesom materiale til afgivelse af brevstemme (stemmesedel med tilhørende konvolut, følgebrev og yderkuvert) tilvejebringes af Kirkeministeriet for statens regning og udleveres til folkeregistrene, jf. lovens § 29 og cirkulærets pkt. 17.1. Desuden har ministeriet godkendt to skemaer, der skal benyttes til indberetning om valget, jf. cirkulærets pkt. 21.3.

Såfremt der i en menighedsrådsreds ikke bliver valgt nogen medlemmer til menighedsrådet, træffer kirkeministeren efter indstilling fra biskoppen afgørelse om, hvorledes og af hvem menighedsrådets funktioner skal varetages,

og menigheden mister sin indstillingsret ved præstevalg, jf. lovens § 23, stk. 1.

Endelig er kirkeministeren klageinstans i forhold til afgørelser, som biskoppen har truffet, dels vedrørende et menighedsråds afgørelse af valgbarhedsspørgsmål, jf. lovens § 3, stk. 10, dels i sager om klager over valget, jf. lovens § 30.

1.2. Biskoppens opgaver

Antallet af valgte medlemmer af et menighedsråd fastsættes af biskoppen efter reglerne i menighedsrådslovens § 2, stk. 3.

Biskoppen er klageinstans i forhold til de afgørelser, som en valgbestyrelse træffer, jf. lovens § 6, stk. 3. Biskoppens afgørelser kan indbringes for Kirkeministeriet.

Derudover er biskoppen klageinstans vedrørende et menighedsråds afgørelse af valgbarhedsspørgsmål, ligesom biskoppen træffer afgørelse i sager om klage over et valg. Biskoppens afgørelser i disse sager kan indbringes for kirkeministeren, jf. lovens § 3, stk. 10, og § 30.

I de tilfælde, hvor valget ikke fører til dannelse af et fuldtalligt menighedsråd, udskriver biskoppen udfyldningsvalg. Biskoppen kan dog tillade, at udfyldningsvalg undlades, jf. lovens § 23, stk. 2.

Ved ekstraordinære valg til menighedsråd i form af enten omvalg, udfyldningsvalg eller nyvalg fastsætter biskoppen tidspunktet for valgets foretagelse samt frister for indgivelse af klager og indberetning om valget, jf. lovens § 33.

Hvis der ikke bliver valgt nogen medlemmer af et menighedsråd, afgiver biskoppen indstilling til kirkeministeren om, hvorledes og af hvem menighedsrådets funktioner skal varetages, jf. lovens § 23, stk. 1.

1.3. Stiftsøvrighedens opgaver

På grundlag af en fra valgbestyrelsen modtaget kopi af den eller de gyldige kandidatlister sørger stiftsøvrigheden for indtastning i KIS (Kirkeministeriets Informations System) af kandidaternes personnumre for hver menighedsrådsreds for sig, jf. bekendtgørelse nr. 210, § 1, stk. 2.

På grundlag af indberetning fra valgbestyrelsen foretager stiftsøvrigheden indtastning i KIS af, hvem der er valgt til medlemmer af menighedsrådet, jf. bekendtgørelse nr. 210, § 2, stk. 2.

Stiftsøvrigheden skal sende en udskrift fra KIS over de valgte menighedsrådsmedlemmer til det først valgte medlem af det nyvalgte menighedsråd, jf. bekendtgørelse nr. 210, § 3.

Når menighedsrådet har konstitueret sig, sender formanden besked herom til stiftsøvrigheden, der skal indtaste oplysningerne i KIS, ligesom stiftsøvrig-

heden skal sørge for den løbende ajourføring af KIS på grundlag af menighedsrådets indberetning, jf. bekendtgørelse nr. 210, §§ 4-6.

1.4. Provstens opgaver

I de menighedsråds kredse, hvor der skal være valg, afgiver valgbestyrelsen bestilling af valgliste og valgkort til provsten, der videresender bestillingsblanketten til folkeregistret, jf. cirkulærets pkt. 4.2.1.

Provsten skal indtaste oplysninger om antallet af kandidatlistes i den enkelte menighedsråds kreds i den database, der bruges til indberetning til Kirkeministeriet af, hvor der skal være afstemning, jf. cirkulærets pkt. 4.2.2.

Umiddelbart efter valgets opgørelse skal valgbestyrelsen sørge for, at en række oplysninger til brug for opgørelse af stemmeprocenten ved valget sendes til provsten, der senest dagen efter valget skal indtaste dem i en database, som Kirkeministeriet har oprettet til formålet, jf. cirkulærets pkt. 21.2.

Valgbestyrelsen sender også en udskrift af beslutningsprotokollen vedrørende valget til provsten, der videresender den til biskoppen og stiftsøvrigheden, jf. lovens § 22, stk. 1 og bekendtgørelse nr. 210, § 2, stk. 1.

Klage over et valg skal indgives skriftligt til provsten, der indhenter valgbestyrelsens erklæring og derefter fremsender sagen til biskoppen til afgørelse, jf. lovens § 30.

1.5. Provstiudvalgets opgave

Hvis der er færre end 3 medlemmer af et menighedsråd, vælges valgbestyrelsens manglende medlemmer af provstiudvalget blandt dets valgte medlemmer, jf. lovens § 6, stk. 4.

1.6. Menighedsrådets opgaver

Menighedsrådet vælger en valgbestyrelse, der består af 3 medlemmer valgt efter forholdstal blandt menighedsrådets medlemmer. Menighedsrådet vælger valgbestyrelsens formand blandt dens medlemmer, jf. lovens § 6, stk. 1 og 2.

Menighedsrådet skal underrette provsten om navn og adresse på valgbestyrelsens formand.

Menighedsrådet skal holde et offentligt orienteringsmøde senest 8 uger før valgdagen. På mødet skal der redegøres for menighedsrådets arbejde i den forløbne periode og for kommende opgaver. Samtidig gennemgås reglerne for opstilling af kandidater, jf. lovens § 5 a.

Menighedsrådet beslutter, hvordan mødet skal bekendtgøres, ligesom menighedsrådet kan beslutte, at der i forlængelse af orienteringsmødet afholdes et egentligt opstillingsmøde, jf. cirkulærets pkt. 2.5.

Menighedsrådet udpeger en valgberettiget person til at være stemmemodtager for brevstemmer afgivet af vælgere, der har bopæl på afsides beliggende øer, der ikke udgør et selvstændigt afstemningsområde, jf. cirkulærets pkt. 14.1.

Brevstemmer sendes til menighedsrådet, der nummererer de modtagne yderkuverter og opfører afsenderens navn og adresse samt tidspunktet for modtagelsen på en særlig fortegnelse. Menighedsrådet sender kuverterne uåbnede til valgbestyrelsen, inden afstemningen begynder, jf. cirkulærets pkt. 17.2.

Menighedsrådet modtager efter valget de af valgbestyrelsen indpakkede og forseglede stemmesedler og opbevarer dem, indtil klagefristen er udløbet, eller klage over valget endeligt er afgjort. Derefter skal de tilintetgøres, jf. cirkulærets pkt. 22.1.

Menighedsrådet fastsætter størrelsen af det vederlag, der tilkommer de på valgdagen medvirkende personer indenfor et max. beløb på 700 kr., jf. cirkulærets pkt. 24.2.

Hvis et medlem af det nyvalgte menighedsråd gør gældende, at en kandidat, der er blevet valgt, ikke er valgbar på grund af straf, afgør menighedsrådet valgbarhedsspørgsmålet. Hvis et menighedsrådsmedlem bliver straffet i løbet af funktionsperioden, afgør menighedsrådet, om medlemmet som følge heraf har mistet sin valgbarhed. Menighedsrådets afgørelse kan indbringes for biskoppen, hvis afgørelse kan indbringes for kirkeministeren, jf. lovens § 3, stk. 6, 9 og 10.

1.7. Valgbestyrelsens opgaver

Valgbestyrelsen i hver valgkreds skal forberede og lede valget, jf. lovens § 6, stk. 1.

Valgbestyrelsens formand indkalder til møder i valgbestyrelsen, hvis beslutninger skal indføres i menighedsrådets beslutningsprotokol, der efter hvert møde skal underskrives af alle valgbestyrelsesmedlemmer. Valgbestyrelsen kan beslutte at antage lønnet medhjælp og at leje lokale, hvorfra deres arbejde udføres, jf. cirkulærets pkt. 2.1.

Valgbestyrelsen kan beslutte, at kommunalbestyrelsen skal bistå denne i forbindelse med valget, jf. lovens § 34.

Valgbestyrelsen træffer bestemmelse om, hvor i menighedsråds kredsen valget skal holdes, samt om der skal være flere afstemningssteder, jf. cirkulærets pkt. 2.3.

Valgbestyrelsen skal foranledige, at reglerne for opstilling og indgivelse af kandidatlistes bekendtgøres, jf. lovens § 32.

Valgbestyrelsen indkalder kandidatlistes og udpeger to personer, der er bemyndiget til at modtage listerne, jf. lovens § 12, stk. 2

Ved en kandidatlistes indlevering skal valgbestyrelsen undersøge, om den er i overensstemmelse med de regler, der er fastsat herom i valgloven og det

tilhørende cirkulære. Hvis valgbestyrelsen ved denne prøvelse konstaterer mangler ved listen, skal stillerne have besked herom samt oplysning om, at mangler kan afhjælpes inden en frist, jf. cirkulærets pkt. 3.7.

Alle godkendte lister skal af valgbestyrelsen indføres i menighedsrådets beslutningsprotokol, og en kopi af listerne skal sendes til stiftsøvrigheden, jf. cirkulærets pkt. 3.9. og pkt. 3.11.

Valgbestyrelsen skal bekendtgøre kandidatlisterne samt oplysning om anmeldte listeforbund og beslutter selv på hvilken måde, bekendtgørelsen skal ske, jf. cirkulærets pkt. 3.12.

Hvis der kun indleveres een gyldig kandidatliste, skal valgbestyrelsen bekendtgøre, at afstemningen aflyses. Valgbestyrelsen bestemmer selv bekendtgørelsesmåden. Endvidere skal valgbestyrelsen give stillerne adgang til at indlevere en særlig stedfortræderliste, cirkulærets pkt. 3.13.

Hvis der indleveres mere end een gyldig kandidatliste, skal valgbestyrelsen sørge for, at der udarbejdes en valgliste over vælgerne i menighedsråds kredsen. Til det brug skal valgbestyrelsen udfylde en særlig blanket til bestilling af valgliste og valgkort. Blanketten skal afleveres til provsten, der videregiver den til folkeregistret i kommunen, jf. cirkulærets pkt. 4.1. Folkeregistret udarbejder på grundlag af oplysningerne i det centrale personregister (CPR) valgliste og valgkort, der sendes til valgbestyrelsen.

Valgbestyrelsen skal indberette til provsten, om der bliver afstemning eller ej, jf. cirkulærets pkt. 4.2.2.

Valgbestyrelsen skal foretage manuelle rettelser af valglisterne efter en række regler i cirkulærets pkt. 4., 5. og 6. i forhold til bl.a. sognebåndsløserne, personers flytning indenfor et pastorat, flytning i øvrigt, udmeldelse af folkekirken, personer henvist til en bestemt menighed og præster i folkekirken.

Folkeregistret sender valgkort til valgbestyrelsen for de vælgere, der er opført på valglisterne efter CPR. Valgbestyrelsen foretager manuel udskrivning af valgkort for vælgere, som valgbestyrelsen selv har opført på listen, jf. cirkulærets pkt. 7.1. og 7.3. Valgbestyrelsen kontrollerer valgkortene samt sørger for, at de udsendes, jf. cirkulærets pkt. 7.2. Valgbestyrelsen skal i stedlige dagblade eller lokalaviser bekendtgøre, at valgkort bliver udsendt, samt at man skal gøre indsigelse til valgbestyrelsen, hvis man mener, at noget er forkert, jf. cirkulærets pkt. 8.1.

Valgbestyrelsen behandler indsigelser/klager hurtigst muligt og indfører dem i menighedsrådets beslutningsprotokol med oplysning om sagens udfald, jf. cirkulærets pkt. 8.2.

Valgbestyrelsen tilvejebringer de nødvendige stemmesedler, der udformes efter regler i cirkulærets pkt. 9.

Valgbestyrelsen har ansvaret for afstemningens afvikling efter regler i cirkulærets pkt. 10.

Loven og cirkulæret indeholder en række særlige regler om brevstemmeafgivning, stemmeafgivning på sygehuse, institutioner, særlige boformer, op-

holdsteder, ældreboliger m.m., stemmeafgivning i kriminalforsorgens anstalter og arresthuse, stemmeafgivning på afsides beliggende øer, stemmeafgivning på danske skibe og havanlæg samt stemmeafgivning i hjemmet. Reglerne er i vidt omfang identiske med de regler, der gælder ved folketingsvalg og kommunalvalg. Det betyder bl.a., at folkeregistrene er tillagt forskellige opgaver i forbindelse med disse valg, jf. cirkulærets pkt. 11., 12., 13. og 14.

Valgbestyrelsen foretager stemmeoptælling og afgør, om tvivlsomme stemmesedler er gyldige eller ej efter regler i cirkulærets pkt. 18.

Den endelige opgørelse af valget, herunder af mandatfordelingen, foretages af valgbestyrelsen efter regler i cirkulærets pkt. 19.

I cirkulærets pkt. 20 er fastsat regler for, hvorledes der sker udvælgelse af medlemmer og stedfortrædere. Det er herunder fastsat, at i tilfælde af stemmelighed mellem kandidater, der er sideordnet opstillet, foretager valgbestyrelsen lodtrækning.

Når valget er endeligt opgjort, tilfører valgbestyrelsens formand en lang række oplysninger vedrørende valget til menighedsrådets beslutningsprotokol, og hele valgbestyrelsen underskriver protokollen, jf. cirkulærets pkt. 21.1.

Umiddelbart efter valget skal valgbestyrelsen sende forskellige oplysninger vedrørende valgdeltagelsen til provsten, jf. cirkulærets pkt. 21.2, ligesom valgbestyrelsen skal udfærdige to udskrifter af beslutningsprotokollen på særlige skemaer, hvoraf den ene opbevares i menighedsrådets arkiv, medens den anden sendes gennem provsten til stiftsadministrationen, jf. cirkulærets pkt. 21.3.

Valgbestyrelsen underretter kandidaterne om valget samt om fristen for klager, jf. cirkulærets pkt. 21.5.

Stemmesedler indpakkes og forsegles af valgbestyrelsen, der afleverer materialet til menighedsrådet. Valglistor og valgkort afleveres til folkeregistret, jf. cirkulærets pkt. 22.1. og 22.2.

Valgbestyrelsernes afgørelser kan indbringes for biskoppen, jf. lovens § 6, stk. 3.

2. Valg til provstiudvalg

Regler om valg til provstiudvalg er fastsat i § 17a, stk. 1, og § 17c, stk. 1, i lov om folkekirkens økonomi. Heri er det bl.a. bestemt, at der i hvert provsti vælges et provstiudvalg, der består af provsten og 2 - 7 læge medlemmer, samt at ordinært valg skal foretages inden udgangen af marts måned i året efter, at ordinært valg til menighedsråd har fundet sted. Endvidere er kirkeministeren bemyndiget til at fastsætte nærmere regler om valgets foretagelse og om antallet af medlemmer. I overensstemmelse hermed har Kirkeministeriet udsendt bekendtgørelse nr. 1038 af 25. oktober 2004 om valg af medlemmer til provstiudvalg og til stiftsudvalg vedrørende økonomi.

Bekendtgørelsen fastsætter i § 1, hvilke personer der har valgret, og hvilke der er valgbare.

Provstiudvalget skal indkalde alle medlemmer af menighedsråd i provstiet m.fl. til et offentligt møde, der skal holdes i januar måned. Provstiudvalget fastsætter tid og sted og sørger for, at mødet bekendtgøres i den lokale presse, jf. bekendtgørelse nr. 1038, § 3, stk. 1 – 3.

Dagsordenen for mødet skal efter § 3, stk. 4 i bekendtgørelse 1038 indeholde syv punkter, der bl.a. pålægger provstiudvalget at give en redegørelse for dets virksomhed samt at sørge for en gennemgang af reglerne for bl.a. valg til provstiudvalg.

Derudover skal der på mødet ske fastsættelse af antallet af læge medlemmer i provstiudvalget, jf. bekendtgørelsens § 5, samt valg af 3 medlemmer af en valgbestyrelse, jf. bekendtgørelsens § 4, stk. 1. Mødets beslutninger vedrørende disse to forhold skal indføres i provstiudvalgets beslutningsprotokol, jf. bekendtgørelsens § 3, stk. 6.

Valgbestyrelsen vælger selv sin formand, og provsten skal fungere som sekretær for valgbestyrelsen og føre beslutningsprotokollen, jf. bekendtgørelsens § 4.

Kandidatlisters skal indleveres til valgbestyrelsens formand inden en frist, og straks derefter kontrollerer valgbestyrelsen, om en liste er i orden og rettidigt indleveret. Er dette tilfældet, gives stillernes kontaktperson attestation herfor. I modsat fald opfordres kontaktpersonen til at afhjælpe mangler, jf. bekendtgørelsens § 8.

Hvis der kun indleveres een gyldig kandidatliste, aflyses afstemningen, og valgbestyrelsen foretager tilførsel herom til beslutningsprotokollen og sender meddelelse om de personer, der er anset for valgt, deres rækkefølge og om stedfortrædere, til de valgte, stedfortræderne, provstiets menighedsråd og stiftsøvrigheden, jf. bekendtgørelsens §§ 10 og 11.

Er der indkommet flere gyldige kandidatlisters, tilvejebringer valgbestyrelsen de fornødne stemmesedler og sender dem til formanden for hvert enkelt menighedsråd i provstiet, jf. bekendtgørelsens § 13.

Afstemningen foretages i et menighedsrådsmøde efter reglerne i bekendtgørelsens § 15, og menighedsrådets formand tilbagesender stemmesedlerne til valgbestyrelsen umiddelbart efter afstemningen.

Valgbestyrelsen foretager optælling af stemmesedler og opgørelse af valget samt tilfører valgbestyrelsens beslutningsprotokol oplysninger om valgets resultat, jf. bekendtgørelsens § 17, stk. 3.

Valgbestyrelsen sender en udskrift af beslutningsprotokollen til stiftsøvrigheden og underretter de valgte om valget. Samtidig skal der oplyses om, at eventuelle klager over valget skal indgives til stiftsøvrigheden, der afgør sagen efter at have indhentet en erklæring fra valgbestyrelsen. Stiftsøvrighedens afgørelse kan indbringes for Kirkeministeriet, jf. bekendtgørelsens § 19, stk. 1.

Hvis der ikke efter udløbet af en klagefrist er kommet klager over valgets gyldighed, meddeler stiftsøvrigheden dette til valgbestyrelsen, der derefter underretter provstiets menighedsråd om navnene på de valgte samt stedfortræderne, jf. bekendtgørelsens § 19, stk. 2.

Valgbestyrelsen kan få diæter for deltagelse i møder til forberedelse og opførelse af valget efter reglerne om provstiudvalgsmedlemmers deltagelse i udvalgsmøder.

3. Valg til stiftsudvalg vedrørende økonomi

I § 23, stk. 2, i lov om folkekirkens økonomi er det bestemt, at der i hvert stift skal nedsættes et udvalg til på menighedsrådenes vegne at have indseende med stiftsøvrighedens forvaltning af kirkers og præsteembeders kapitaler, og det er overladt til kirkeministeren at fastsætte nærmere regler om udvalgets sammensætning.

På det grundlag har Kirkeministeriet udstedt bekendtgørelse nr. 1038 af 25. oktober 2004 om valg af medlemmer til provstiudvalg og til stiftsudvalg vedrørende økonomi.

Regler om valgret og valgbarhed er fastsat i bekendtgørelsens § 2.

Provstiudvalget skal indkalde alle provstiets menighedsrådsmedlemmer til et offentligt møde i januar måned. Mødet skal bekendtgøres i den lokale presse, hvor der foruden tid og sted for mødets afholdelse også skal orienteres om mødets dagsorden på syv punkter, hvoraf et er en redegørelse for stiftsudvalgets virksomhed og et andet en gennemgang af reglerne for valg til bl.a. stiftsudvalg, jf. bekendtgørelsens § 3.

På mødet skal vælges en valgbestyrelse, der er fælles for valg til provstiudvalg og stiftsudvalg, jf. det foran under afsnit 2 herom anførte og bekendtgørelsens § 4.

I hvert provsti vælges et medlem til stiftsudvalget, jf. bekendtgørelsens § 5, stk. 2, og anmeldelse af en kandidat skal indleveres til valgbestyrelsens formand inden en nærmere frist. Valgbestyrelsen skal straks kontrollere, at den anmeldte kandidat er valgbar, og at stillerne opfylder betingelserne for at være stillere, jf. bekendtgørelsens § 12, stk. 1.

Hvis der kun anmeldes een kandidat, aflyses afstemningen. Der vælges ikke stedfortræder, så hvis et stiftsudvalgsmedlem i funktionsperioden bliver forhindret midlertidigt eller varigt i at deltage i stiftsudvalgets møder, udpeger provstiudvalget en stedfortræder blandt de valgte medlemmer af provstiets menighedsråd, jf. § 12, stk. 2 og 3.

Valgbestyrelsen giver meddelelse om, hvem der er valgt, til kandidaten, provstiets menighedsråd og stiftsøvrigheden.

Såfremt der anmeldes to eller flere kandidater, skal der foretages afstemning, hvor valgbestyrelse og menighedsråd er tillagt de samme opgaver som beskrevet foran under afsnit 2 om valg til provstiudvalg, jf. bekendtgørelsens §§ 14, 16 og 18, stk. 1.

Hvis der er stemmelighed mellem kandidater med højeste stemmetal, trækker valgbestyrelsen lod om, hvem der vælges, jf. § 18, stk. 2.

Valgklager indgives til stiftsøvrigheden, der afgør sagen efter indhentet erklæring fra valgbestyrelsen. Stiftsøvrighedens afgørelse kan indbringes for Kirkeministeriet, jf. bekendtgørelsens § 20, stk. 1.

Med hensyn til underretning om valget samt diæter til valgbestyrelsen gælder det samme som anført foran under afsnit 2 om valg til provstiuvalg, jf. bekendtgørelse § 20, stk. 2, og § 21, stk. 1.

4. Valg til stiftsudvalg vedrørende mellemkirkeligt arbejde

Efter § 12 i lov om folkekirkens økonomi fastsætter kirkeministeren nærmere regler om folkekirkens deltagelse i mellemkirkeligt arbejde. På det grundlag er der udstedt bekendtgørelse nr. 891 af 23. november 1993 om folkekirkens deltagelse i mellemkirkeligt arbejde som ændret ved bekendtgørelse nr. 333 af 8. juni 1998. Her er det i § 1 bestemt, at der i hvert stift nedsættes et udvalg på 7 medlemmer, der på lokalt plan skal forberede og tilrettelægge mellemkirkeligt arbejde i stiftet. Udvalget består af 6 valgte medlemmer, 4 læge og 2 gejstlige, samt den stedlige biskop. Efter bekendtgørelsens § 1, stk. 3, fastsættes de nærmere regler om valget af kirkeministeren, hvilket senest er sket ved cirkulære nr. 71 af 29. august 2005 om valg af medlemmer af stiftsudvalg vedrørende mellemkirkeligt arbejde.

Stemmeberettigede ved valget er i hvert enkelt stift medlemmer af menighedsrådene (heriblandt præsterne) i stiftet, bestyrelsesmedlemmer i valgmenigheder i stiftet samt valgmenighedspræster, som ikke er medlem af valgmenighedens bestyrelse, jf. cirkulærets § 1.

Valgbare som læge medlemmer af et stiftsudvalg er alle, der opfylder betingelserne for at kunne vælges som menighedsrådsmedlem eller bestyrelsesmedlem for en valgmenighed i stiftet, og som ikke er ordineret som præst i folkekirken, jf. cirkulærets § 2. Valgbare som gejstlige medlemmer er præster, der er medlemmer af menighedsråd i stiftet, præster, der er ansat i en valgmenighed i stiftet, samt personer, der er ordineret som præster i folkekirken, og som bor i stiftet eller som gennem sognebåndsløsning har valgt at udøve valgret i stiftet, jf. cirkulærets § 3.

Valgbestyrelsen udgøres af stiftsøvrigheden. Stiftskontorchefen er sekretær for valgbestyrelsen og fører beslutningsprotokollen. Valgbestyrelsen godkender kandidatlisterne og bekendtgør valget, jf. cirkulærets § 6.

Kandidatlister indgives til valgbestyrelsen, der undersøger, om der er mangler ved en liste. Er det tilfældet, skal der gives stillerne lejlighed til at afhjælpe manglen inden for en frist, jf. cirkulærets § 8 og § 20.

Valgbestyrelsen bekendtgør kandidatlisterne og fastsætter tid og sted for optællingen, jf. cirkulærets §§ 21 og 22.

Hvis der kun indgives een gyldig liste, bortfalder afstemningen, og valgbestyrelsen foretager tilførsel herom til beslutningsprotokollen og sender med-

delelse om valgets resultat til forskellige personer og myndigheder, jf. cirkulærets kapitel 4.

Er der flere gyldige kandidatlistes, skal valgbestyrelsen tilvejebringe det fornødne stemmemateriale og sende det fornødne antal stemmesedler til stiftets menighedsråd m.fl. Menighedsrådets formand skal påse, at der er det tilstrækkelige antal stemmesedler, og i benægtende fald rekvirere det manglende antal hos valgbestyrelsen, jf. cirkulærets kapitel 5.

Menighedsrådsmedlemmer afgiver stemme i et menighedsrådsmøde, hvis tidspunkt fastsættes af formanden. De afkrydsede stemmesedler lægges i en kuvert og afleveres til formanden, der tilbagesender stemmesedlerne til valgbestyrelsen, jf. cirkulærets kapitel 6.

Valgbestyrelsen optæller stemmesedlerne, opgør valget og tilfører beslutningsprotokollen oplysning herom. Endvidere sendes meddelelse om valgets resultat til forskellige personer og myndigheder, jf. cirkulærets kapitel 7.

Klager over valgets gyldighed indgives til Kirkeministeriet, jf. cirkulærets § 47.

Udgifter til valget afholdes af fællesfonden, jf. § 1, stk. 6 i bekendtgørelse nr. 891.

5. Valg til Det mellemkirkelige Råd

Ifølge § 9 i bekendtgørelse nr. 891 af 23. november 1993 om folkekirkens deltagelse i mellemkirkeligt arbejde, som ændret ved bekendtgørelse nr. 333 af 8. juni 1998, skal der til varetagelse af folkekirkens mellemkirkelige opgaver på landsplan oprettes et råd, Det mellemkirkelige Råd. Rådet består af 10 valgte medlemmer samt 2 af folkekirkens biskopper, der udpeges af kirkeministeren. Hvert stiftsudvalg vedrørende mellemkirkeligt arbejde vælger blandt dets valgte medlemmer et medlem til Det mellemkirkelige Råd, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 2.

Et valgt rådsmedlem skal udtræde af rådet, hvis den pågældendes medlemskab af stiftsudvalget ophører. Ved ophør af medlemskab vælger det stiftsudvalg, som den pågældende repræsenterer, et nyt medlem af rådet.

6. Valg af medarbejderrepræsentant i menighedsrådene

Efter § 3 i lov om menighedsråd har en repræsentant for de kirkefunktionærer, der er ansat eller konstitueret i menighedsråds kredsen, ret til uden stemmeret at deltage i menighedsrådets møder. Kirkeministeren fastsætter nærmere regler herom.

Disse er fastsat i § 3 i bekendtgørelse nr. 1021 af 13. december 1994 om medarbejdermøder i folkekirken og om valg af medarbejderrepræsentant i menighedsrådene.

Notat

Valget foretages på et medarbejdermøde, hvor en repræsentant for hver af de enkelte stillingskategorier i sognet eller kirkedistriktet deltager og vælger blandt de valgbare medarbejderrepræsentanten for et år ad gangen.

Menighedsrådets kontaktperson skal sikre, at alle medarbejderne orienteres om, hvem der er valgt til repræsentant.

7. Valg af biskop

Bispevalg er beskrevet nedenfor under afsnit VII, 1.2.

IV Menighedsrådenes organisering og funktioner

1. Oprettelse og sammensætning af menighedsråd

De grundlæggende regler om menighedsrådene er fastsat i lov om menighedsråd, jf. lovbekendtgørelse nr. 164 af 16. marts 2004 - i dette afsnit omtalt som loven. Heri er det i § 1, stk. 1 og 2, bestemt, at sognets eller kirke-distriktets anliggender styres af menighedsrådet, medmindre andet er særligt hjemlet i lovgivningen, samt at der skal oprettes et menighedsråd for hvert kirkedistrikt.

Menighedsrådene i et pastorat med to eller flere sogne eller i et sogn med to eller flere kirkedistrikter kan beslutte, at pastoratet eller kirkedistriktet skal have fælles menighedsråd, når et menighedsmøde afholdt efter lovens kap. 7 ønsker det, jf. lovens § 1, stk. 3.

Ved oprettelse af et nyt sogn eller kirkedistrikt kan biskoppen bestemme, at det nye menighedsråd skal oprettes, før oprettelsen af sognet eller distriktet træder i kraft, og fastsætte, hvilke opgaver rådet skal varetage indtil da. Menighedsrådet for den del af sognet eller distriktet, der bliver tilbage, kan beslutte, at der skal holdes nyvalg, jf. lovens § 1, stk. 4 og 5.

Kirkeministeren kan efter forhandling med biskoppen bestemme, at der skal oprettes menighedsråd for grupper af personer, der udgør en særlig menighed. Kirkeministeren fastsætter regler for sådanne menighedsråds sammensætning og beføjelser, jf. lovens § 5.

Det er i lovens § 2, stk. 1, fastsat, at menighedsrådet består af mindst 6 valgte medlemmer samt de i pastoratet tjenestemandsansatte sognepræster foruden de overenskomstansatte præster, der er ansat i pastoratet for mindst et år.

Andre præster end de nævnte, der er ansat i pastoratet, samt præster, der yder bistand ved betjening af pastoratet, har ret til at deltage i menighedsrådsmøderne uden stemmeret, jf. lovens § 2, stk. 2.

Biskoppen fastsætter antallet af valgte menighedsrådsmedlemmer efter reglerne i lovens § 2, stk. 3.

I pastorater med flere sogne eller kirkedistrikter, hvor der er ansat flere præster, kan biskoppen ved regulativ for præsterne bestemme, at hver af dem kun skal være medlem af menighedsrådet i det sogn eller kirkedistrikt, som han/hun særligt betjener, jf. lovens § 2, stk. 4.

De ansatte eller konstituerede kirkefunktionærer i menighedsråds kredsen har ret til at vælge en repræsentant, der uden stemmeret deltager i rådets møder, jf. lovens § 3.

En valgmenighed, der benytter en sognekirke, er efter særlige regler, som kirkeministeren fastsætter med hjemmel i lovens § 4, berettiget til at vælge en repræsentant, der tiltræder menighedsrådet med en begrænset stemmeret.

2. Særlige opgaver/poster

2.1. Konstituerende møde

Det først valgte medlem af menighedsrådet indkalder til det konstituerende møde i det nyvalgte menighedsråd, jf. lovens § 6, stk. 1.

2.2. Valg til formand og næstformand

På det konstituerende møde vælges menighedsrådets formand af de valgte medlemmer. Valget ledes af det medlem, der har indkaldt til mødet, jf. lovens § 8, stk. 1. Valgbare er de valgte medlemmer og præsten.

Derefter vælger de valgte medlemmer en næstformand til at fungere i formandens forfald efter reglerne i lovens § 32. Valget ledes af formanden eller af den, der har ledet formandsvalget, jf. lovens § 8, stk. 2.

Præsten skal ved den første faste gudstjeneste efter det konstituerende møde bekendtgøre, hvem der er valgt til medlemmer af menighedsrådet, og hvem der er valgt til formand. Menighedsrådets formand skal sørge for, at de samme oplysninger bekendtgøres i den lokale presse, inden funktionsperioden begynder, jf. lovens § 12.

Menighedsrådet kan efter anmodning beslutte at fritage en formand eller næstformand for hvervet for resten af en funktionsperiode, der er et år, jf. lovens § 8, stk. 3 og 5.

Valg til formand og næstformand foretages hvert år inden funktionsperiodens udløb. Valget ledes af den afgående formand, jf. lovens § 9.

Hvis en formand eller næstformand fritages for hvervet, dør eller udtræder af rådet, foretages nyvalg efter reglerne i § 9, jf. lovens § 8, stk. 6.

Menighedsrådet kan beslutte at tillægge formanden honorar, hvis størrelse skal godkendes af provstiudvalget, jf. lovens § 33, stk. 1. Kirkeministeren kan fastsætte nærmere regler om formandshonoraret, jf. lovens § 33, stk. 2, men har ikke gjort det.

2.3. Valg til andre poster

Menighedsrådet skal på det konstituerende møde vælge en kirkeværge, en kasserer, en sekretær og en kontaktperson efter reglerne i lovens § 10, stk. 1-5. Hvis hvervene som kasserer og/eller sekretær er knyttet til en funktionærstilling, bortfalder valgene hertil.

Menighedsrådet fastsætter en vedtægt for hver af de nævnte personers forretningsområde, jf. lovens § 10, stk. 7.

Menighedsrådet kan beslutte, at der ydes honorar til kirkeværgen, kassereren og/eller kontaktpersonen. Honorarets størrelse skal godkendes af provstiudvalget, jf. § 10, stk. 6.

Menighedsrådet skal endvidere vælge en bygningskyndig til at deltage i de årlige syn samt en person, der sammen med formanden bemyndiges til at

underskrive dokumenter vedrørende køb, salg og andre dispositioner over fast ejendom samt optagelse af lån, jf. lovens § 10, stk. 8 og 9.

Valgene til de særlige poster gælder for menighedsrådets funktionsperiode, jf. lovens § 10, stk. 10.

Den nyvalgte menighedsrådsformand skal sørge for, at der sker meddelelse om valget af formand, kirkeværge, kasserer, kontaktperson og tegningsberettiget efter § 10, stk. 9, til provstiudvalget og stiftsøvrigheden, der ligeledes skal have besked, hvis der i funktionsperioden sker ændringer i valgene, jf. lovens § 12, stk. 3 og 4. Kirkeministeren kan fastsætte nærmere regler om indberetningens form og om frister for denne, jf. lovens § 12, stk. 3.

3. Stedfortrædere

Menighedsrådets formand indkalder stedfortrædere efter særlige regler i lovens § 13.

Hvis der ved et medlems afgang eller forfald ikke findes nogen stedfortræder til at indtræde i medlemmets plads, afgør biskoppen efter indhentet erklæring fra rådets øvrige medlemmer, om besættelsen af den ledige plads kan udsættes til efter næste almindelige valg, eller om der skal holdes udfyldningsvalg. Dette skal holdes, hvis rådets antal af valgte medlemmer er gået ned under halvdelen, medmindre kirkeministeren giver samtykke i, at det undlades, jf. lovens § 14.

4. Udtrædelse af menighedsrådet

Menighedsrådet afgør, om et medlem skal udtræde af rådet på grund af mistet valgbarhed eller vedholdende undladelse af at opfylde sine pligter som medlem af rådet. Om førstnævnte forhold skal rådet træffe afgørelse. Menighedsrådets afgørelse kan indbringes for biskoppen, hvis afgørelse kan indbringes for kirkeministeren, jf. i det hele lovens § 15.

I andre tilfælde kan et medlem udtræde af menighedsrådet, hvis rådet giver sit samtykke. Rådets afgørelse kan indbringes for biskoppen, hvis afgørelse kan indbringes for kirkeministeren, jf. lovens § 16. Hvis menighedsrådet ikke er beslutningsdygtigt, kan biskoppen give tilladelse til udtrædelse af rådet. Biskoppens afgørelse kan indbringes for kirkeministeren, jf. lovens § 16.

5. Udvalg

Ved selvejende kirker skal menighedsrådet nedsætte et stående kirke- og kirkegårdsudvalg på mindst tre rådsmedlemmer. Menighedsrådet fastsætter i en vedtægt nærmere regler for udvalgets virksomhed og beføjelser, jf. lovens § 17.

I et pastorat med flere menighedsråd nedsætter menighedsrådene et stående præstegårdsudvalg med et lige stort antal medlemmer fra hvert menigheds-

råd til at varetage tilsynet med præsteembedets faste ejendom. Menighedsrådene fastsætter i en vedtægt nærmere regler for udvalgets virksomhed og beføjelser. I tilfælde af uenighed imellem rådene om vedtægten træffes afgørelse om vedtægtens indhold på et fælles møde ved almindeligt stemmeflertal. Ved stemmelighed afgør biskoppen sagen, jf. lovens § 18.

For en ikkeselvejende kirke nedsætter menighedsrådet et stående udvalg med en præst og to af de valgte medlemmer til at varetage menighedens interesser med hensyn til kirken, kirkegården m.m. Udvalget skal have lejlighed til at udtale sig om alle større arbejder, som påtænkes udført ved kirke eller kirkegård, og udvalget kan gennem menighedsrådet henvende sig til de kirkelige tilsynsmyndigheder, jf. lovens § 19.

Menighedsrådene kan nedsætte særlige udvalg til at varetage bestemte hverv eller til at udføre forberedende eller rådgivende funktioner for menighedsrådet eller de stående udvalg. Menighedsrådet bestemmer et udvalgs sammensætning og fastsætter regler for dets virksomhed, jf. lovens § 20.

Regler om valg til udvalgene findes i lovens § 21, og kirkeministeren kan fastsætte nærmere regler om valgets gennemførelse, hvilket ikke er sket.

Et menighedsråd kan, medmindre andet særligt er bestemt i loven, overlade hverv til andre af menighedens medlemmer, som er villige til det, jf. lovens § 21, stk. 3.

6. Møder

6.1. Generelt om menighedsrådsmøder

Menighedsrådet træffer ved kirkeårets begyndelse beslutning om, hvor de ordinære møder skal afholdes, samt hvilket sted sagsfortegnelse og udskrift af beslutningsprotokollen fremlægges. Menighedsrådet beslutter, hvorledes fornævnte bekendtgøres, jf. lovens § 22, stk. 1 og 4.

Menighedsrådet beslutter, hvornår der skal holdes ordinære møder, og hvordan de bekendtgøres, jf. lovens § 22, stk. 2.

Ekstraordinære møder skal afholdes på begæring af formanden, en sognepræst eller mindst en tredjedel af medlemmerne. Formanden fastsætter tid og sted for mødet, medens menighedsrådet bestemmer, hvordan det skal bekendtgøres, jf. lovens § 22, stk. 3.

Fællesmøde for flere menighedsråd i et pastorat skal holdes efter anmodning fra en sognepræst, en af menighedsrådsformændene, et af menighedsrådene eller en tredjedel af medlemmerne i hvert af rådene. Fællesmøder indkaldes og ledes af formanden for hovedsognets menighedsråd, jf. lovens § 22, stk. 6.

Biskoppen eller provsten kan ved kirkevisitats beramme møde med menighedsrådet eller kun med dets valgte medlemmer, jf. lovens § 22, stk. 7.

Menighedsrådsmøder er offentlige, men menighedsrådet kan bestemme, at en sag skal behandles for lukkede døre, når det findes nødvendigt eller ønskeligt på grund af sagens beskaffenhed. Menighedsrådet eller formanden

kan bestemme, at forhandlingen om dørlukning foregår for lukkede døre, jf. § 23, stk. 1.

Menighedsrådet kan tillade, at ansatte overværer behandlingen af sager for lukkede døre, ligesom menighedsrådet kan tilkalde andre til at overvære behandlingen af en sag for lukkede døre, når det er ønskeligt for sagens oplysning, jf. lovens § 23, stk. 2.

Menighedsrådets beslutninger træffes ved stemmeflertal i møder, jf. lovens § 24, stk. 1 og 3. Dog kan formanden på menighedsrådets vegne afgøre sager, der ikke tåler opsættelse eller ikke giver anledning til tvivl. Afgørelsen skal forelægges menighedsrådet til efterretning på næste møde, jf. lovens § 30, stk. 2.

Menighedsrådet vedtager selv sin forretningsorden, jf. lovens § 24, stk. 4.

Hvis der opstår uenighed om forretningsgangen, afgør biskoppen spørgsmålet, jf. lovens § 24, stk. 5.

Menighedsrådets beslutninger indføres i en beslutningsprotokol, der ved mødets afslutning skal underskrives af de medlemmer, der har deltaget i mødet. Ethvert medlem kan forlange sit særstandpunkt ført i protokollen og kan kræve, at dette oplyses ved en sag, der fremsendes til en anden myndighed, ligesom medlemmet kan ledsage sagen med en begrundelse for sit standpunkt, jf. lovens § 25.

Menighedsrådet træffer beslutning om et medlems inhabilitet i forhold til behandlingen og afgørelsen af en bestemt sag. Et medlem kan godt deltage i behandlingen og afstemningen om sin egen inhabilitet. Beslutningen kan indbringes for biskoppen, jf. lovens § 26, stk. 1.

Et medlem skal underrette menighedsrådet, hvis der er forhold, der kan give anledning til tvivl om medlemmets habilitet, jf. lovens § 26, stk. 2.

I lovens § 27 er nævnt nogle sagstyper, hvor præster samt kirkefunktionærer, der er medlemmer af et menighedsråd, hvorunder de er ansat, erklæres inhabile. Endvidere nævnes sagsområder, hvor præster godt kan deltage i forhandlingen, men ikke i afstemningen.

Et inhabilt medlem skal forlade mødelokalet under forhandlingen og afstemningen, jf. lovens § 28.

Menighedsrådet kan ikke overdrage udførelsen af større arbejder eller leverancer til et medlem af rådet uden efter forudgående licitation. Stiftsøvrigheden kan i særlige tilfælde gøre undtagelse fra denne regel, jf. lovens § 40.

6.2. Formandens opgaver

Formanden forbereder og indkalder til møderne, jf. lovens § 29, stk. 1.

Formanden giver inden møderne i videst muligt omfang medlemmerne og andre mødedeltagere besked om, hvilke sager der er på mødets dagsorden, jf. lovens § 29, stk. 2. Anmodningen om optagelse af sager på dagsordenen

kan fremsættes af medlemmer og andre mødedeltagere, og menighedsrådet fastsætter selv den endelige dagsorden.

Formanden skal så vidt muligt sørge for, at det fornødne materiale til sagens bedømmelse udsendes i god tid inden et møde, jf. lovens § 29, stk. 2.

Formanden leder forhandlingerne og afstemningerne og skal drage omsorg for, at beslutningerne indføres i beslutningsprotokollen, jf. lovens § 29, stk. 3.

Formanden sørger for, at menighedsrådets beslutninger udføres, jf. lovens § 29, stk. 1.

Formanden skal sammen med et andet menighedsrådsmedlem, der er bemyndiget til det af rådet, underskrive dokumenter vedrørende køb, salg og andre dispositioner over fast ejendom og optagelse af lån, jf. lovens § 31.

7. Menighedsrådenes udtaleret og -pligt

Menighedsrådene har ret til at behandle alle spørgsmål vedrørende menigheden og henvende sig herom til de kirkelige tilsynsmyndigheder, jf. lovens § 39, stk. 3. Dette gælder f.eks. også præsters embedsvirksomhed, uanset at det i lovens § 37 er fastsat, at præsten i sin embedsvirksomhed er uafhængig af menighedsrådet.

Menighedsrådet skal udtale sig om de spørgsmål, der forelægges det af de kirkelige tilsynsmyndigheder, jf. lovens § 39, stk. 1.

De kirkelige tilsynsmyndigheder kan ikke træffe afgørelse i sager, der særlig vedrører en menighedsrådsreds, før der er indhentet en udtalelse fra vedkommende menighedsråd, jf. lovens § 39, stk. 2.

8. Samarbejde mellem menighedsråd m.v.

Et menighedsråd eller flere i forening kan tage initiativ til alene eller flere i samarbejde at løse folkekirkelige opgaver, der kræver fravigelse af gældende regler i den kirkelige lovgivning. Fravigelserne skal godkendes af kirkeministeren. Hvis der er tale om samarbejde mellem to eller flere menighedsråd, nedfældes de nærmere bestemmelser om det aftalte samarbejde i en vedtægt, der godkendes af kirkeministeren og bekendtgøres i Lovtidende. Aftaler om samarbejde kan ophæves, når deltagerne er enige om det, eller når en af deltagerne ønsker det, og kirkeministeren finder rimelig grund til det, jf. i det hele lovens § 43.

Kirkeministeren kan for at fremme samarbejdsprojekter yde tilskud af fællesfonden for et år ad gangen, jf. lovens § 44.

Menighedsråd kan også indgå aftale efter reglerne i lovens § 43 med provstiuvalg og/eller stiftsøvrigheden om samarbejde, der kræver fravigelse af regler, jf. økonomilovens § 24, stk. 1.

9. Tilsyn med menighedsrådene.

Tilsynet med menighedsrådenes økonomiske forvaltning varetages af provstiudvalget og stiftsøvrigheden efter de regler, der gælder herom, mens biskoppen fører tilsyn med menighedsrådenes funktion i øvrigt efter reglerne herom, jf. lovens § 45.

Stiftsøvrigheden kan sætte en ulovlig menighedsrådsbeslutning ud af kraft, hvis den endnu ikke er udført, og stiftsøvrigheden kan midlertidigt suspendere en beslutning, der ikke er udført, mens sagen behandles, jf. lovens § 46, stk. 1. Stiftsøvrighedens afgørelse kan indbringes for kirkeministeren, jf. lovens § 47.

Hvis et menighedsråd undlader at udføre en foranstaltning, som det efter lovgivningen har pligt til at udføre, kan stiftsøvrigheden pålægge de medlemmer af menighedsrådet, som er ansvarlige for undladelsen, tvangsbøder. Dette pålæg kan indbringes for kirkeministeren, jf. lovens § 46, stk. 2, og § 47.

Stiftsøvrigheden kan anlægge en erstatningssag mod et menighedsrådsmedlem, som er ansvarlig for, at kirkekassen er påført et tab. Stiftsøvrigheden kan frafalde et sagsanlæg mod, at medlemmet indbetaler et nærmere angivet beløb til kirkekassen, og hvis det indbetales, kan der ikke fremsættes yderligere erstatningskrav mod den pågældende. Stiftsøvrighedens afgørelser kan indbringes for kirkeministeren, jf. lovens § 46, stk. 3 og 4, samt § 47.

Et medlem kan ikke unddrage sig ansvar ved at undlade at stemme, jf. lovens § 46, stk. 5.

Hvis et menighedsrådsmedlem under en erstatningssag findes erstatningsansvarlig, kan domstolen nedsætte erstatningen eller lade den bortfalde på grund af særlige forhold, jf. lovens § 48.

Biskoppen har ingen selvstændige sanktionsmidler i forbindelse med sine tilsynsfunktioner over for menighedsråd. Hvis biskoppen ved sit tilsyn konstaterer ulovligheder, må forholdet om nødvendigt indberettes til stiftsøvrigheden, der kan anvende reglerne i § 46.

10. Medarbejdermøder

Efter lovens § 36 fastsætter kirkeministeren nærmere regler om afholdelse af medarbejdermøder, hvilket er sket i bekendtgørelse nr. 1021 af 13. december 1994. Herefter skal der i alle sogne afholdes et årligt medarbejdermøde, jf. bekendtgørelsens § 1. Menighedsrådet kan beslutte, at der holdes flere medarbejdermøder årligt, eller at der skal holdes ekstraordinære medarbejdermøder, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 1. En præst eller to medarbejderrepræsentanter for kirkefunktionærerne kan forlange, at der holdes ekstraordinært medarbejdermøde, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 2.

Medarbejdermøder berammes og ledes af menighedsrådets kontaktperson. I mødet deltager foruden kontaktpersonen et valgt menighedsrådsmedlem, som ikke må være ansat ved kirken eller kirkegården, præsterne samt en

repræsentant for hver stillingskategori i sognet eller kirkedistriktet. Andre valgte rådsmedlemmer samt andre ansatte har ret til at deltage, jf. bekendtgørelsens § 1, stk. 2-4.

På medarbejdermøder skal menighedsrådet orientere om en række forhold og aktiviteter, som er opremset i bekendtgørelsens § 4, stk. 1.

Menighedsrådets kontaktperson skal sikre, at alle medarbejdere holdes skriftligt orienteret om forhold, der har været drøftet på medarbejdermøde, samt holde menighedsrådet løbende orienteret om drøftelserne på et medarbejdermøde, jf. bekendtgørelsens § 4, stk. 4.

I bekendtgørelsens § 5 er der fastsat tilsvarende regler om medarbejdermøder på kirkegårde, der bestyres af flere menighedsråd i fællesskab.

11. Menigheds møder

Menigheds møder skal afholdes, når der anmodes derom af de kirkelige tilsynsmyndigheder, menighedsrådets formand, et flertal i menighedsrådet, en præst og et valgt menighedsrådsmedlem, 25 valgberettigede medlemmer af menigheden, eller hvis det er foreskrevet i lovgivningen, jf. lovens § 41, stk. 2.

Menigheds møder sammenkaldes af menighedsrådets formand eller for flere menighedsråds kredse af formanden for hovedsognets menighedsråd. Formanden fastsætter tid og sted for mødet, jf. lovens § 41, stk. 3.

Menighedsrådet beslutter, hvorledes afholdelse af et menigheds møde bekendtgøres med angivelse af, hvilke emner der skal behandles på mødet, jf. lovens § 41, stk. 4.

Alle medlemmer af folkekirken inden for vedkommende kreds eller kredse har adgang til et menigheds møde, men ved afstemning er det kun de valgberettigede, der kan stemme, jf. lovens § 42, stk. 1.

Menigheds møder ledes af en ordstyrer, der vælges af mødedeltagerne. Ordstyreren skal sørge for, at der udfærdiges referat. Om mødets resultat skal der indføres en bemærkning i menighedsrådets beslutningsprotokol, jf. lovens § 42, stk. 2.

Lovgivningen har i et enkelt tilfælde tillagt et menigheds møde en egentlig beslutningskompetence. Det drejer sig om stiftsbåndsløsning, hvor en sådan kun kan finde sted på grundlag af en beslutning på et menigheds møde, hvor $\frac{3}{4}$ af de afgivne stemmer skal være for. Det er endvidere en betingelse, at menighedens præst eller en af dens præster tiltræder beslutningen, jf. § 8, stk. 3, i lov om udnævnelse af biskopper og om stiftsbåndsløsning.

I to tilfælde foreskriver loven, at en ordning skal have tilslutning fra et menigheds møde for at kunne vedtages af menighedsrådet eller andre kirkelige myndigheder. Tilslutning fra et menigheds møde kræves således, for at et pastorat med to eller flere sogne eller et sogn med to eller flere kirkedistrikter kan få et fælles menighedsråd, jf. lovens § 1, stk. 3, samt for at en bestemt person efter indstilling fra menighedsrådet kan beskikkes som præst,

Notat

jf. ansættelseslovens § 3 og 12. Efter sidstnævnte bestemmelse er det biskoppen, der berammer, bekendtgør og leder menighedsrådet.

V Provstiudvalgenes organisering og funktioner

1. Oprettelse og sammensætning af provstiudvalg

Regler om provstiudvalg findes i kapitel 2 a i lov om folkekirkens økonomi. Her er det bestemt i § 17 a, stk. 1, at der i hvert provsti vælges et provstiudvalg, der består af provsten og 2-7 læge medlemmer, og i § 17 a, stk. 8, at nærmere regler om provstiudvalgets virksomhed fastsættes af kirkeministeren. Dette er sket i bekendtgørelse nr. 972 af 2. december 2003 om provstiudvalgenes virksomhed. Det skal fremhæves, at der i tilknytning til bemyndigelsen i § 17 a, stk. 8, er fastsat en begrænsning i kirkeministerens kompetence derved, at det i 2. pkt. udtrykkeligt er bestemt, at kirkeministeren ikke kan fastsætte regler om størrelsen af kirke- og præstegårdskassernes udgifter eller om kirkeskattens størrelse.

2. Konstitution og enkeltposter

Provsten indkalder til det konstituerende møde, hvor provstiudvalget ved skriftlig afstemning af sin midte vælger en formand og en næstformand med virkning for udvalgets valgperiode. Medlemmerne har pligt til at modtage disse valg, jf. økonomilovens § 17 a, stk. 2.

Provsten virker som udvalgets forretningsførende medlem og sørger for, at udvalgets beslutninger bliver udført, jf. økonomilovens § 17 a, stk. 4.

Provstiudvalget vælger uden for sin midte en bygningskyndig, der sammen med provsten foretager syn over kirker, kirkegårde, præsteboliger og andre ejendomme, der bestyres af menighedsrådene. Den bygningskyndige må ikke påtage sig lønnet arbejde for menighedsrådene i provstiet, medmindre stiftsøvrigheden giver tilladelse hertil på nærmere vilkår. Ved syn over provstens tjenestebolig beskikker stiftsøvrigheden en anden provst til at lede synet. Jf. i det hele § 6 i bekendtgørelse 972.

3. Stedfortrædere

Hvis et provstiudvalgsmedlem dør eller udtræder af udvalget, indtræder en stedfortræder. Formanden indkalder stedfortræderen, når formanden får meddelelse om eller kendskab til, at et medlem vil være forhindret i at varetage sit hverv i en forventet periode på mindst to måneder. Hvis der ikke findes nogen stedfortrædere, afgør stiftsøvrigheden efter at have indhentet en erklæring fra udvalgets øvrige medlemmer, om besættelsen af den ledige plads kan vente til næste almindelige valg, eller om der skal afholdes udfyldningsvalg. Jf. i det hele § 4 i bekendtgørelse 972.

4. Møder m.v.

Provstiudvalgets beslutninger træffes ved almindelig stemmeflertal i møder. Formanden leder møder og afstemninger. Formanden kan på udvalgets vegne afgøre sager, der ikke tåler opsættelse eller ikke giver anledning til tvivl. Disse afgørelser skal forelægges provstiudvalget til efterretning på næste møde. Udvalget kan efter nærmere vedtagelse bemyndige provsten til at ekspedere en konkret sag eller bestemte arter af sager. Jf. bekendtgørelse 972, § 1, stk. 1-3 og 5.

Bortset fra, at den endelige behandling af kirke- og præstegårdskassernes og provstiudvalgskassens årlige budget skal ske i et offentligt møde, så bestemmer provstiudvalget selv, i hvilket omfang dets møder skal være offentlige, jf. økonomilovens § 17 a, stk. 5. Offentlige møder bekendtgøres så vidt muligt i den lokale presse efter udvalgets bestemmelse. Herudover sendes direkte besked til provstiets menighedsrådsformænd om offentlige møders afholdelse, jf. bekendtgørelse 972, § 1, stk. 4.

Udvalget fastsætter selv sin forretningsorden, der dog ikke kan fravige bestemmelserne i §§ 1 og 2 i bekendtgørelse 972. Er der uenighed om forretningsgangen, kan spørgsmål herom forelægges stiftsøvrigheden til afgørelse, jf. økonomilovens § 17 a, stk. 5, og bekendtgørelse 972, § 3.

Et provstiudvalgsmedlem kan ikke deltage i forhandling og afstemning om konkrete enkeltsager, der vedrører et sogn, hvor den pågældende er menighedsrådsmedlem. Medlemmet kan godt udtale sig i sådanne sager. Provstiudvalget beslutter, om et medlem af andre grunde er inhabilt. Et medlem kan godt deltage i forhandling og afstemning om egen habilitet. Et inhabilt medlem skal forlade mødelokalet under forhandling og afstemning i den pågældende sag. Et medlem skal oplyse udvalget om forhold, der kan give anledning til tvivl om medlemmets habilitet. Jf. i det hele § 2 i bekendtgørelse 972.

Provstiudvalgets beslutninger indføres i en beslutningsprotokol, der underskrives af mødedeltagerne. Ethvert medlem kan forlange sit særstandpunkt ført ind i protokollen og kan vedrørende sager, der skal sendes til en anden myndighed, kræve, at denne gøres bekendt med indholdet af protokollen, jf. bekendtgørelse 972, § 1, stk. 6.

5. Honorarer og diæter

Provstiudvalget kan beslutte at tillægge formanden honorar. Honorar kan dog kun gives til en formand, der er valgt medlem af udvalget. Kirkeministeren kan fastsætte nærmere regler om formandshonoraret, hvilket ikke er gjort, jf. økonomilovens § 17 a, stk. 3.

Udvalgets medlemmer oppebærer diæter efter kirkeministerens nærmere bestemmelse, jf. økonomilovens § 17 c, stk. 3, og bekendtgørelse 972, § 9, stk. 2.

Regler om diæter er fastsat i bekendtgørelse nr. 964 af 16. december 1998 om diæter m.v. til medlemmer af menighedsråd, provstiudvalg og stiftsud-

valg samt til bygningskyndige deltagere i synsforretninger over kirker og præsteboliger. I kapitel 3 findes regler om diæter m.v. til valgte medlemmer af provstiudvalg, i kapitel 4 regler om godtgørelse m.v. til provsterne, og i kapitel 2 er der givet regler om vederlag m.v. til bygningskyndige deltagere i synsforretninger over kirker og præsteboliger.

6. Tilsyn

Provstiudvalget står under tilsyn af stiftsøvrigheden. De regler, der er fastsat i § 46 i menighedsrådsloven om stiftsøvrighedens kompetencer overfor menighedsråd og menighedsrådsmedlemmer i forhold til disses ulovlige beslutninger og undladelser m.v., finder tilsvarende anvendelse på provstiudvalg og provstiudvalgsmedlemmer. Stiftsøvrighedens afgørelser kan indbringes for kirkeministeren, jf. økonomilovens § 17 a, stk. 6 og 7.

7. Provstiudvalgenes erklæringsret og -pligt m.v.

Ifølge § 7 i bekendtgørelse 972 skal provstiudvalget afgive erklæring i sager om køb, salg, opførelse, nedrivning, istandsættelse eller ombygning af fast ejendom, som efter gældende regler skal forelægges stiftsøvrigheden eller Kirkeministeriet til godkendelse, samt i øvrige sager af væsentlig økonomisk betydning for de kirkelige kasser. I andre sager kan stiftsøvrigheden og Kirkeministeriet indhente udtalelse fra provstiudvalget.

De afgørelser, som provstiudvalget træffer efter bekendtgørelse nr. 972, kan indbringes for stiftsøvrigheden, bortset fra fastsættelsen af hver enkelt kirke- og præstegårdskasses rammebevilling til driftsudgifter og bevilling til anlægsudgifter, hvor provstiudvalgets afgørelse er endelig. Stiftsøvrighedens afgørelser er endelige. Jf. i det hele bekendtgørelse 972, § 10.

8. Medhjælp

Provstiudvalget kan efter et offentligt opslag ansætte en provstisekretær efter bestemmelser, der er fastsat af Kirkeministeriet, jf. bekendtgørelse 972, § 9, stk. 1.

Kirkeministeriet har herom udsendt cirkulære af 31. juli 1998 om aflønning af provstisekretærer. Her er provstiudvalget bemyndiget til at afgøre lønindplaceringen af provstisekretæren efter cirkulærets retningslinier. Dog gælder, at såfremt sekretæren er i familie med provsten eller medlem af provstens husstand, skal en lønindplacering, der er højere end assistent, godkendes af biskoppen.

9. Budgetudvalg

Efter økonomilovens § 17 b kan kirkeministeren bestemme, at der for en kommune med flere provstier eller dele af flere provstier skal oprettes et budgetudvalg. Kirkeministeren fastsætter nærmere regler om budgetudval-

Notat

gets sammensætning, valg og virksomhed, hvilket ikke er sket. Kirkeministeriet har ved brev af 17. april 2000 godkendt, at provstiudvalgene i København iværksætter et samarbejde om koordinering af budgetterne for de kirkelige kasser samt fastlæggelse af ligningsbeløbet til koordinationsudvalgets kasse i Københavns Kommune. Godkendelsen er givet med hjemmel i økonomilovens § 24, stk. 1, om samarbejde mellem provstiudvalg m.fl.

VI. Folkekirkens økonomi

1. Statens tilskud

Bestemmelsen i grundlovens § 4 om, at folkekirken som sådan understøttes af staten, forstås efter de gængse stats- og kirkeretlige fremstillinger sådan, at staten skal yde både økonomisk og moralsk støtte til folkekirken.

Arten af de aktiviteter, der støttes økonomisk, og omfanget heraf reguleres ved lovgivning. I lov om folkekirkens økonomi er der i § 20 nævnt fem folkekirkelige aktiviteter, hvor staten enten skal afholde hele udgiften eller skal yde et tilskud dertil. Størrelsen af statens økonomiske støtte til folkekirken fastsættes på de årlige finanslove under § 22. Kirkeministeriet og § 36. Pensionsvæsenet. Her kan man se, at staten støtter andre folkekirkelige aktiviteter end dem, der er nævnt i økonomilovens § 20.

Kompetencerne i finanslovsprocessen er i korte træk følgende. Finansministeriet udmelder de økonomiske rammer, indenfor hvilke Kirkeministeriet udarbejder et budget for § 22, som indarbejdes i finanslovsforslaget. Det samlede finanslovsforslag fremsættes af finansministeren for Folketinget, hvor det behandles. Når Folketinget har vedtaget den endelige finanslov, er Kirkeministeriet ansvarlig for administrationen af bevillingen under § 22 og aflægger regnskab herfor overfor Rigsrevisionen, der reviderer regnskabet.

2. Fællesfonden

2.1. Bestyrelse

Efter økonomilovens § 10 bestyres fællesfonden af stiftsøvrighederne efter bestemmelser fastsat af kirkeministeren. I medfør heraf har Kirkeministeriet udstedt bekendtgørelse nr. 432 af 24. maj 1996 om budget- og regnskabsvæsen for fællesfonden m.v.

Den enkelte stiftsøvrighed træffer bestemmelse om anbringelse af fællesfondens likvide midler til bedst mulig forrentning under hensyn til en rimelig likviditet, og Kirkeministeriet kan bestemme, at der overføres midler mellem stifterne, jf. bekendtgørelse 432, § 1.

2.2. Budgettering

Stiftsøvrighederne skal hvert år inden den 1. marts indsende et budgetforslag for det enkelte stifts del af fællesfondens indtægter og udgifter i det følgende regnskabsår til kirkeministeren, jf. økonomilovens § 15, stk. 1, og bekendtgørelse 432, § 3.

På tilsvarende måde indsender de folkekirkelige uddannelsesinstitutioner, Det mellemkirkelige Råd, m.fl. budgetforslag til kirkeministeren til brug ved udarbejdelse af fællesfondens samlede budget.

Kirkeministeren fastsætter fællesfondens endelige budget og beslutter således hvilke aktiviteter, der skal finansieres af fællesfonden – med enkelte modifikationer, som omtales nedenfor – samt omfanget heraf.

Til at rådgive sig i denne proces har ministeren nedsat en budgetfølgegruppe, der er sammensat af repræsentanter for biskopperne, stiftsøvrighederne, Provsteforeningen, Landsforeningen og Kirkeministeriet.

2.2.1. Udgifter generelt

Af fællesfonden afholdes de folkekirkelige udgifter, der ikke dækkes af de lokale kirkelige kasser, provstiudvalgskasserne eller tilskud fra staten, jf. økonomilovens § 11, stk. 1.

I økonomiloven nævnes en række aktiviteter, der kan eller skal finansieres af fællesfonden, jf. nedenfor under afsnit 2.2.2. Men opremsningen er ikke udtømmende, hvilket ses i praksis, hvor fællesfonden afholder væsentlige udgifter til f.eks. IT og forsikringer, uden at disse er direkte nævnt i loven.

Det lovforslag, der er fremsat for Folketinget den 16. november 2005 som L 74, vil, såfremt det vedtages, ændre herpå, idet der heri indgår en opregning af de væsentligste udgiftsformål. Opregningen er dog ikke udtømmende

2.2.2. Særlige udgifter

2.2.2.1. Uddannelsesinstitutioner

Efter kirkeministerens bestemmelse kan der af fællesfonden gives tilskud til hel eller delvis dækning af udgifterne til uddannelse af ansatte i folkekirken og af personer, der ønsker sådan ansættelse, jf. økonomilovens § 11, stk. 1, nr. 1.

I lov om folkekirkens institutioner til uddannelse og efteruddannelse af præster er det i § 6 bestemt, at udgifter ved disse uddannelsesinstitutioners drift afholdes af fællesfonden. De omfattede institutioner er Folkekirkens Institut for Præsteuddannelse, København og Århus, og Teologisk Pædagogisk Center i Løgumkloster.

Derudover afholdes udgifter til kirkemusikskolerne og kordegneuddannelsen af fællesfonden.

2.2.2.2. Særlig sagkundskab m.v.

Af fællesfonden afholdes udgifterne til Kirkeministeriets sagkyndige konsulenter, til den sagkyndige medvirken ved gravminderegistrering samt til det særlige syn, der er nævnt i § 33 i lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde, jf. økonomilovens § 11, stk. 1, nr. 2 – 4.

2.2.2.3. Reservefonden

Kirkeministeren kan fastsætte regler om henlæggelse af en del af fællesfondens indtægter til en reservefond og om fondens anvendelse, jf. økonomilovens § 11, stk. 2. Bestemmelsen er foreslået ophævet ved lovforslag L 74. Reservefonden er reelt nedlagt, da der ikke længere er fastsat regler om henlæggelse, jf. bekendtgørelse nr. 1275 af 12. december 2005 om ændring af bekendtgørelse om budget- og regnskabsvæsen for fællesfonden.

2.2.2.4. Kirkeministerens rådighedsbeløb

Hvor kirkeministeren skønner, at økonomisk støtte til et projekt eller en aktivitet er særlig påkrævet, kan ministeren af fællesfonden anvende indtil 200.000 kr. af den årlige renteindtægt af præsteembedernes kapitaler til kirkelige formål. Kirkeministeren træffer årligt beslutning om ændring af maksimumbeløbet som følge af prisudviklingen, jf. økonomilovens § 11, stk. 3 og 4. Bestemmelserne er foreslået ophævet ved lovforslag L 74.

2.2.2.5. Det mellemkirkelige Råd

Kirkeministeren fastsætter nærmere regler om folkekirkens deltagelse i mellemkirkeligt arbejde, herunder om finansiering af et centralt mellemkirkeligt råds virksomhed af fællesfonden, for så vidt udgiften ikke dækkes af finansloven, jf. økonomilovens § 12. Regler herom er fastsat i bekendtgørelse nr. 891 af 23. november 1993 om folkekirkens deltagelse i mellemkirkeligt arbejde, som ændret ved bekendtgørelse nr. 333 af 8. juni 1998.

2.2.2.6. Udligningstilskud

Hvis det samlede ligningsbeløb i en kommune er særlig stort i forhold til den skattepligtige indkomst for folkekirkens medlemmer i kommunen, kan kirkeministeren bestemme, at der ydes et tilskud af fællesfonden til nedsættelse af ligningsbeløbet. Det samlede beløb, der ydes i tilskud, kan ikke overstige 12 pct. af landskirkeskatten i det år, for hvilket tilskud ydes. Jf. i det hele økonomilovens § 13. Bestemmelsen er foreslået ændret ved L 74.

2.2.2.7. Udgifter til kapitalforvaltning

Udgifterne vedr. kapitalforvaltningen afholdes af fællesfonden, jf. økonomilovens § 14, stk. 2, sidste pkt. Bestemmelsen foreslås ophævet ved L 74.

2.2.3. Indtægter

2.2.3.1. Renter, refusioner, driftsindtægter m.v.

Fællesfonden oppebærer renter og udbytte af præsteembedernes kapitaler bortset fra fast ejendom, jf. økonomilovens § 14, stk. 1.

De af kirkernes kapitaler, der bestyres af stiftsøvrigheden, forrentes til fordel for vedkommende kirke med en rentesats, der fastsættes af kirkeministeren. Et renteprovenu af de forvaltede kapitaler, udover den fastsatte rentesats indgår som en driftsindtægt i fællesfonden, jf. økonomilovens § 14, stk. 2.

Ved lovforslag L 74 foreslås den foran beskrevne retstilstand ændret.

I bekendtgørelse nr. 1274 af 12. december 2005 om bestyrelse af kirkernes og præsteembedernes kapitaler er det i § 8, stk. 2, fastsat, at kirkernes kapitaler forrentes med 3 pct. p.a. til fordel for vedkommende kirke.

Derudover kan fællesfonden oppebære refusioner af udgifter, der er afholdt af fællesfonden, men som vedrører lokale kirkelige kasser, jf. økonomilovens § 14, stk. 3. Bestemmelsen giver hjemmel til, at kirkeministeren kan beslutte at opkræve de nævnte refusioner, f.eks. til revisionsudgifter, hos menighedsrådene.

Endelig kan fællesfonden oppebære leje- og driftsindtægter vedr. fællesfondens aktiver, f.eks. biskoppernes boligbidrag, jf. økonomilovens § 14, stk. 4.

2.2.3.2. Landskirkeskatten

Den del af fællesfondens udgifter, der ikke afholdes af de i foregående afsnit nævnte indtægter eller af statstilskud til præsteløn, dækkes gennem en landskirkeskat, der pålignes folkekirkens medlemmer, jf. økonomilovens § 14, stk. 5.

Landskirkeskattens størrelse fastsættes af kirkeministeren, jf. økonomilovens § 15, stk. 2, og den fordeles mellem kommunerne på grundlag af de skattepligtige indkomster i kommunerne for det på fordelingstidspunktet nærmest forudgående indkomstår for de i kildeskattelovens § 1 omhandlede skattepligtige personer, således som disse indkomster er opgjort med henblik på beregning af sluskat. Ved fordelingen ses bort fra indkomster, som vedrører medlemmer af en valgmenighed og personer, der ikke hører til folkekirken, jf. økonomilovens § 15, stk. 3.

2.3. Regnskabsaflæggelse og revision

Fællesfondens regnskabsår er kalenderåret, jf. økonomilovens § 16.

Stiftsøvrighederne aflægger regnskab for fællesfonden efter bestemmelser fastsat af kirkeministeren, og regnskabet revideres af Rigsrevisionen, jf. økonomilovens § 17.

Regler om stiftsøvrighedernes regnskabsaflæggelse er indeholdt i bekendtgørelse nr. 432 af 24. maj 1996 om budget- og regnskabsvæsen for fællesfonden m.v.

Heri er der i § 4 givet regler om regnskabsaflæggelse m.v. Bl.a. er det bestemt, at stiftsøvrighederne for hvert sit stift inden visse tidsfrister skal udarbejde årsregnskab og delregnskab for fællesfonden, for kapitaladministra-

tionen vedr. kirker og præsteembeder samt for andre kapitaler, hvis administration efter Kirkeministeriets bestemmelse varetages af stiftsøvrigheden. Regnskaberne sendes til Rigsrevisionen og Kirkeministeriet.

I bekendtgørelsens § 5 er der givet budget- og regnskabsmæssige forskrifter m.v., og i § 6 er det fastsat, at stiftsøvrigheden skal udarbejde en instruks vedr. regnskabsvæsenets tilrettelæggelse. Instruksen skal godkendes af Kirkeministeriet og sendes til Rigsrevisionen.

3. Folkekirkens kapitaler

3.1. Bestyrelse

Stiftsøvrighederne bestyrer kirkernes og præsteembedernes kapitaler, bortset fra fast ejendom, efter bestemmelser fastsat af kirkeministeren, jf. økonomilovens § 23, stk. 1. Sådanne bestemmelser er fastsat i bekendtgørelse nr. 1274 af 12. december 2005 om bestyrelse af kirkernes og præsteembedernes kapitaler.

I bekendtgørelsens kap. 1 er opremset kirkernes kapitaler, der bestyres af stiftsøvrigheden, og i kap. 2 er der lavet en tilsvarende opremsning for præsteembedernes kapitaler, der bestyres af stiftsøvrigheden.

Stiftsøvrigheden fører en konto for hver enkelt kirkes og præsteembedes kapital, der forvaltes sammen med fællesfondens midler i overensstemmelse med regler fastsat af kirkeministeren, jf. bekendtgørelsens § 8.

3.2. Indbetaling

Til kirkernes kapitaler skal indbetales provenu, der fremkommer ved salg eller anden afhændelse af rettigheder over kirkens faste ejendom. Endvidere skal indbetales engangsvederlag for gravstedsvedligeholdelse, jf. bekendtgørelsens § 3.

Til præsteembedernes kapitaler indbetales provenu, der er fremkommet ved salg eller anden afhændelse af rettigheder over præsteembedernes faste ejendom. Undtaget herfra er provenuet vedrørende en ejendom, der egner sig til landbrugsmæssig drift, hvis provenuet anvendes til afdrag på lån eller til særlige arbejder, som på tidspunktet for provenuets fremkomst er godkendt af de kirkelige tilsynsmyndigheder.

3.3. Udbetaling / forbrug

Forbrug af kirkers og præsteembeders kapitaler kan kun ske efter beslutning af menighedsrådet og med godkendelse af kirkeministeren eller efter dennes bemyndigelse af stiftsøvrigheden eller provstiudvalget, jf. økonomilovens § 21, stk. 3.

Stiftsøvrigheden kan tillade, at salgs- og erstatningssummer vedrørende rettigheder over kirkernes faste ejendomme udbetales til vedkommende kirkekasse i forbindelse med kirkens erhvervelse eller istandsættelse af anden fast

ejendom. Endvidere kan stiftsøvrigheden tillade udbetaling af kapital til vedkommende kirkekasse til dækning af andre udgifter, som har relation til indbetalingen af salgs- eller erstatningssummen, jf. bekendtgørelsens § 5, stk. 1.

Stiftsøvrigheden er tillagt tilsvarende beføjelser med hensyn til udbetaling af salgs- og erstatningssummer vedrørende rettigheder over præsteembedernes faste ejendomme, som bestyres af stiftsøvrigheden. Dog kan provstiudvalget give tilladelse til, at et provenu, fremkommet efter den 1. januar 2004 fra afhændelse af en ejendom, der egner sig til landbrugsmæssig drift, anvendes til afdrag på lån eller udbetales til vedkommende kirke- eller præstegårdskasse til finansiering af særskilte arbejder vedrørende kirken eller præsteembedet, jf. bekendtgørelsens § 5, stk. 2, og § 6. Provstiudvalgets afgørelser kan indbringes for stiftsøvrigheden, jf. bekendtgørelsens § 15.

Kirkeministeriet kan tillade udbetaling af de foran omtalte kapitalbeløb til andre formål, jf. bekendtgørelsens § 5, stk. 3.

De indbetalte gravstedsvedligeholdelsesbeløb udbetales til nedsættelse af den kirkelige ligning til vedkommende kirke, når vedligeholdelsesperioden udløber, jf. bekendtgørelsens § 7. I lovforslag L 74 foreslås det, at gravstedskapitalerne udbetales til kirkekasserne efter et serieprincip.

3.4. Udlån

Stiftsøvrigheden kan udlåne kirkers og præsteembeders kapitaler til kirker og præsteembeder i eller uden for stiftet på vilkår, som stiftsøvrigheden selv fastsætter, dog at renten skal være 3 pct. p.a. Endvidere kan en stiftsøvrighed udlåne kapitalerne til styrkelse af et andet stifts kapitalmasse på vilkår, som den udlånende stiftsøvrighed fastsætter, jf. bekendtgørelsens § 9, stk. 1.

Kirkeministeriet kan godkende udlån af kapitalerne til andre med en forrentning på minimum 3 pct. p.a., jf. bekendtgørelsens § 9, stk. 2.

Kirkeministeriet kan optage likviditetslån i kirkers og præsteembeders kapitaler med op til 1,5 pct. af disse til styrkelse af fællesfondens kassebeholdning. Tilsvarende kan stiftsøvrigheden optage likviditetslån i stiftets kapitaler til styrkelse af fællesfondens kassebeholdning. Stiftsøvrigheden kan endvidere optage likviditetslån i fællesfonden i vedkommende stift til styrkelse af kapitalernes kassebeholdning. De nævnte likviditetslån forrentes med 3 pct. Jf. i det hele bekendtgørelsens § 10.

3.5. Stiftsudvalg vedrørende økonomi

Efter økonomilovens § 23, stk. 2, skal der i hvert stift nedsættes et udvalg til på menighedsrådenes vegne at have indseende med stiftsøvrighedens forvaltning af kirkernes og præsteembedernes kapitaler.

Stiftsøvrigheden indkalder udvalget to gange årligt. Kirkeministeren fastsætter nærmere regler om udvalgets sammensætning, hvilket senest er sket i bekendtgørelse nr. 1038 af 25. oktober 2004 om valg af medlemmer til

provstiudvalg og til stiftsudvalg vedrørende økonomi, hvorefter stiftsudvalget består af et valgt menighedsrådsmedlem fra hvert af stiftets provstier.

Stiftsudvalget kan forlange sig forelagt alle oplysninger om stiftets udlånsvirksomhed og om kapitalernes anbringelse og afkast, jf. økonomilovens § 23, stk. 2.

3.6. Investeringsgruppen

Efter § 12 i bekendtgørelse nr. 1274 nedsætter kirkeministeren en investeringsgruppe bestående af en stiftamtmand (formand), en biskop, en stiftskontorchef og en stiftskasserer. Kirkeministeren kan udpege en professionel investeringsrådgiver til at bistå gruppen og udpege gruppens sekretariat.

Investeringsgruppens opgaver er fastlagt i bekendtgørelsens § 13 og er primært af rådgivende karakter over for kirkeministeren og stiftsøvrighederne. Gruppen afgiver en årlig rapport om sin virksomhed, og kirkeministeren fastsætter tidspunktet herfor.

3.7. Kapitaler bestyret af menighedsråd

Kapitaler, der bestyres af menighedsråd, forekommer f.eks. ved arv. Sådanne kapitaler skal være forsynet med en påtegning om, at frigivelse kan ske efter beslutning af stiftsøvrigheden eller efter dennes bemyndigelse provstiudvalget. Disse kan ligeledes bestemme, at kirken optager lån af sådanne kapitaler. De nærmere vilkår for forrentning og tilbagebetaling af lån fastsættes af stiftsøvrigheden. Jf. i det hele bekendtgørelsens § 14.

4. Provstiudvalgskassen

I økonomilovens § 17 c, stk. 2, er det bestemt, at der ved hvert provstiudvalg oprettes en provstiudvalgskasse, der bestyres af provstiudvalget.

I økonomilovens § 17 c, stk. 3 og 4, er det fastsat, hvilke udgifter der kan afholdes af provstiudvalgskassen efter kirkeministerens nærmere bestemmelse. Det drejer sig om udgifter til valg af provstiudvalgene og til disses møder, herunder honorar til formanden, befordringsgodtgørelse og diæter til de valgte medlemmer samt udvalgenes udgifter til medhjælp, kontorartikler m. v. Endvidere udgifter til provstiudvalgsmedlemmers deltagelse i kurser m. v., der må anses af betydning for udøvelsen af hvervet som provstiudvalgsmedlem samt erstatning til valgte provstiudvalgsmedlemmer for dokumenteret tabt arbejdsfortjeneste i forbindelse med deltagelse i sådanne kurser m. v.

Kirkeministeriet har i en vejledning af 29. april 1998 om provstiudvalgskasserne givet retningslinier for, hvorledes provstiudvalgsudgifter afgrænses i forhold til provsteudgifter, der afholdes af fællesfonden.

Provstiudvalgskassens udgifter dækkes gennem ligning på folkekirkens medlemmer i kommunen(erne), jf. økonomilovens § 17 d, stk. 1.

Kirkeministeriet har med hjemmel i økonomilovens § 17 d, stk. 4 og 6, udstedt bekendtgørelse nr. 211 af 6. april 1998 om provstiudvalgskassernes budget, regnskab og revision m.v.

4.1. Budget og ligningsbeløb

Provstiudvalget udarbejder budget for provstiudvalgskassens indtægter og udgifter for det kommende regnskabsår, jf. økonomilovens § 17 d, stk. 2, og bekendtgørelsens § 1, stk. 1.

Provstiudvalget skal på budgetsamrådet orientere menighedsrådene i kommunen om provstiudvalgskassens budget, jf. bekendtgørelsens § 1, stk. 2.

Provstiudvalget fastsætter ligningsbeløbet til provstiudvalgskassen og beregner fordelingen af beløbet mellem flere kommuner eller dele af flere kommuner i samme provsti, jf. økonomilovens § 17 d, stk. 3, og bekendtgørelsens § 2, stk. 1.

Provstiudvalget giver senest den 15. september kommunalbestyrelsen meddelelse om ligningsbeløbets størrelse.

4.2. Regnskab og revision

Provstiudvalget udarbejder årligt regnskab for provstiudvalgskassen, hvis regnskabsår er kalenderåret, jf. økonomilovens § 17 d, stk. 5 og 6.

I bekendtgørelsens §§ 3, 4 og 8 er der givet forskrifter med hensyn til regnskabets førelse og aflæggelse overfor stiftsøvrigheden og revisor.

Revisor ansættes af Kirkeministeriet, der har bemyndiget stiftsøvrighederne dertil, og udgiften afholdes af fællesfonden, jf. bekendtgørelsens § 7.

Revisor foretager revision og udarbejder revisionsprotokol efter retningslinier i bekendtgørelsen, jf. § 5, stk. 1 – 3.

Revisor sender det påtegnede regnskab med revisionsprotokollat til provstiudvalget, der behandler det på et møde og forsyner regnskabet med udvalgets eventuelle bemærkninger. Det reviderede regnskab underskrives af provstiudvalgets formand, dateres og sendes til stiftsøvrigheden, jf. bekendtgørelsens § 5, stk. 4 – 6.

Stiftsøvrigheden meddeler decision af (godkender) regnskabet under hensyn til revisors antegnelse og provstiudvalgets bemærkninger hertil og sender et eksemplar tilbage til provstiudvalget, jf. bekendtgørelsens § 6.

5. Kirke- og præstegårdskasser

I økonomilovens § 1 er det fastsat, at der ved hvert menighedsråd oprettes en kirkekasse, som bestyres af menighedsrådet. Hvis et menighedsråd bestyrer flere kirker, kan menighedsrådet beslutte, at der oprettes en selvstændig kirkekasse ved hver kirke. Hvis der er flere menighedsråd i et pastorat, kan menighedsrådene på et fællesmøde beslutte, at der oprettes en præstegårdskasse.

kasse, og i så fald også vælge en kasserer herfor. Menighedsrådene bestyrer præstegårdskassen gennem præstegårdsudvalget.

5.1. Udgifter

I økonomilovens § 2, stk. 1, er der opregnet 15 kategorier af udgifter, som afholdes af kirkekassen. Det drejer sig om følgende: 1) Vedligeholdelse og drift samt opførelse, ombygning og nedbrydning af kirker, gudstjenestelokaler og bygninger til brug for kirker eller kirkegårde. 2) Vedligeholdelse og drift samt anlæg, udvidelse, regulering og nedlæggelse af kirkegårde. 3) Erhvervelse af arealer eller bygninger til brug for kirker eller kirkegårde samt efter kirkeministerens bestemmelse andre udgifter vedrørende kirker og kirkegårde. 4) Vedligeholdelse og drift samt opførelse, ombygning og nedbrydning af præsteboliger, bygninger til brug for præsteembedet og præstegårdsbrug. 5) Erhvervelse af arealer eller bygninger til brug for præsteembeder. 6) Huslejetilskud, telefongodtgørelser m.v. til præster, en del af udgifterne til opvarmning af præsteboliger samt efter kirkeministerens bestemmelse andre udgifter vedr. præsteembederne. 7) Konfirmationsforberedelse og afholdelse af konfirmation. 8) Løn og andre udgifter til kirke- og kirkegårdsfunktionærer. 9) Valg til menighedsråd og udgifter i forbindelse med rådets virksomhed efter reglerne i lov om menighedsråd, herunder diæter i særlige tilfælde efter kirkeministerens bestemmelse. 10) Menighedsrådsmedlemmers deltagelse i kurser m.v., der må anses af betydning for udførelsen af hvervet som menighedsrådsmedlem. 11) Annoncering i lokalaviser m.v. samt trykning og distribution m.v. af kirkeblad i sognet, kirkedistriktet eller pastoratet. 12) Sognets eller kirkedistriktets kirkelige aktiviteter og udgifter til fremme af det kirkelige liv i pastoratet eller kommunen eller kirkelige formål af betydning for stiftet som helhed. 13) Bidrag til lokalt mellemkirkeligt arbejde, jf. § 12. 14) Registrering af gravminder, jf. lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde § 21, stk. 1. 15) Provstesyns og menighedsråds deltagelse i synsforretninger.

I økonomilovens § 2, stk. 3, er det bestemt, at de udgifter, der er nævnt foran under nr. 4-7, afholdes af præstegårdskassen. Hvor der ikke er oprettet en præstegårdskasse i et pastorat med flere menighedsråd, beslutter provstiudvalget, af hvilken kirkekasse de nævnte 4 udgiftstyper skal afholdes.

Ved ikkeselvejende kirker kan menighedsrådet beslutte, at der af kirkekassen ydes tilskud til hel eller delvis dækning af udgiften til disse kirkers vedligeholdelse og drift samt tilskud til kirkegårdens drift, jf. økonomilovens § 2, stk. 2.

5.2. Indtægter

Kirke- og præstegårdskassernes indtægter er angivet i økonomilovens § 3. Heri er bestemt, at kirkekassen oppebærer indtægter af kirkens kapitaler samt betaling for brug af kirke og kirkegård. Leje- og driftsindtægter for præsteembedets faste ejendom indgår i præstegårdskassen, hvor en sådan findes, og ellers i kirkekassen. Hvis der ikke er oprettet en præstegårdskasse

i et pastorat med flere menighedsråd, beslutter provstiudvalget, i hvilken kirkekasse de nævnte indtægter skal indgå.

Den del af kirke- og præstegårdskassernes udgifter, der ikke kan afholdes af de foran nævnte indtægter, dækkes gennem ligning på folkekirkens medlemmer i kommunen.

5.3. Budget-, bevillings- og regnskabsprocedure m.v.

I økonomilovens §§ 4, 5, 6, 7, 8 og 9 er der fastsat regler om nærmere procedure for udmelding af bevillinger, udarbejdelse af budgetter, fastsættelse af ligningsbeløb samt regnskabsaflæggelse for kirke- og præstegårdskasserne. Herunder er det bestemt i § 4, stk. 6, at kirkeministeren kan fastsætte nærmere regler om budgetsamråd, i § 5, stk. 5, at kirkeministeren fastsætter nærmere regler om proceduren for fastsættelse af bevillingsrammer og om udarbejdelse og indsendelse til provstiudvalget af budgetter for kirke- og præstegårdskasserne, og i § 9, stk. 1, at kirkeministeren fastsætter nærmere regler om regnskaberne, om revision og om provstiudvalgets godkendelse af regnskaberne.

I henhold hertil har Kirkeministeriet udsendt cirkulære nr. 133 af 22. juli 1992, som ændret ved cirkulære nr. 155 af 25. november 1997 og cirkulære af 18. december 2003 om kirke- og præstegårdskassernes budget, regnskab og revision m.v. – i det følgende omtalt som cirkulære 133.

5.3.1. Budgetsamråd, jf. økonomilovens § 4 og cirkulære 133, pkt. 2 og 5

Provstiudvalget indkalder en eller to repræsentanter for hvert menighedsråd til et budgetsamråd, der er offentligt. Der kan afholdes flere budgetsamråd, hvis provstiudvalget finder det fornødent. Provstiudvalget træffer beslutning om tid, sted og emner til drøftelse på budgetsamråd, samt hvordan dette bekendtgøres, så offentligheden får kendskab til det.

På budgetsamrådet, hvor menighedsrådene har pligt til at lade sig repræsentere, belyses de økonomiske forhold i kommunen, ligesom menighedsrådenes ønsker om nye, større, udgiftskrævende opgaver skal drøftes.

Menighedsrådene i et ligningsområde kan med enstemmighed vedtage, at budgetsamrådet skal have besluttende myndighed, jf. økonomilovens § 4, stk. 4. Kirkeministeriet har godkendt en standardvedtægt herfor, som kan anvendes umiddelbart. Hvis menighedsrådene ønsker andre vilkår, skal en samarbejdsvedtægt herfor godkendes af kirkeministeren, jf. menighedsrådslovens § 43.

5.3.2. Bevillingsfastsættelse, jf. økonomilovens 5, stk. 1 og 2, samt cirkulære 133, pkt. 3 og 5

Efter budgetsamrådet fastsætter provstiudvalget en rammebevilling for den enkelte kirkekasses driftsudgifter og en bevilling for kirkekassens anlægsudgifter. Anlægsbevillingen omfatter anlægsarbejder, låneydelser og opspa-

ring. Er der oprettet en præstegårdskasse, fastsætter provstiudvalget også de nævnte bevillinger for denne kasse.

Provstiudvalget udmelder bevillingerne til de enkelte menighedsråd og foretager afgrænsning af, hvilke udgifter der kan henføres til driftsrammen, og hvilke der vedrører anlægsbevillingen.

Provstiudvalgets afgørelse om størrelsen af hver enkelt kirke- og præstegårdskasses rammebevilling til driftsudgifter og bevilling til anlægsudgifter er endelig, jf. § 10, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 972 af 2. december 2003 om provstiudvalgenes virksomhed.

Hvis budgetsamrådet har besluttende myndighed, fastsætter budgetsamrådet den enkelte kirke- eller præstegårdskasses rammebevilling for driftsudgifter og bevilling til anlægsudgifter.

5.3.3. Budgettering, jf. økonomilovens § 5, stk. 3 og 4, og § 7 samt cirkulære 133, pkt. 1, 4, 6, 7, 8 og 9

Menighedsrådet udarbejder indenfor den udmeldte driftsramme og anlægsbevilling et årsbudget for kirkekassen. Hvis der er oprettet en præstegårdskasse udarbejdes årsbudgettet for denne af menighedsrådene på et fællesmøde ved almindeligt stemmeflertal efter indhentet udtalelse fra præstegårdsudvalget. Budgetlægningen skal ske efter retningslinier, der er fastlagt i cirkulære 133, Kirkeministeriets konteringsvejledning, det nyeste skema til årsbudget samt andre forskrifter og brugervejledninger, der er godkendt af Kirkeministeriet og udsendt til menighedsrådene.

Ved udarbejdelse af budgettet kan menighedsrådet prioritere, hvilke kirkelige opgaver og aktiviteter man ønsker at løse og fremme. Men det må ske inden for de grænser, som bevillingerne sætter, og som lovgivningen i øvrigt sætter vedrørende udgifter, som menighedsrådet er forpligtet til at afholde. På det menighedsrådsmøde, hvor den endelige behandling af de kirkelige kassers årlige budget finder sted, er menighedsrådet forpligtet til at aflægge en mundtlig beretning om rådets virksomhed i det forløbne år samt til at orientere om den planlagte virksomhed i det kommende år, jf. § 34, stk. 4, i lov om menighedsråd.

Der skal udarbejdes budget på hovedkontoniveau, men menighedsrådet kan beslutte at lave et mere detaljeret budget. Budget på hovedkontoniveau skal udarbejdes på et skema, som Kirkeministeriet har udarbejdet.

Provstiudvalget fastsætter selv fristen for, hvornår menighedsrådene skal indsende budgetterne.

Ved modtagelsen påser provstiudvalget, at det enkelte budget er i overensstemmelse med de udmeldte rammer, ligesom provstiudvalget foretager legalitetskontrol af budgetterne.

Provstiudvalget kan korrigere i budgetter, der ikke er i overensstemmelse med rammerne, og kan beslutte at ændre en budgetpost, begrundet i legali-

tetshensyn, jf. § 5, stk. 2 og 3, i bekendtgørelse nr. 972 af 2. december 2003 om provstiuvalgenes virksomhed.

Menighedsrådene kan i løbet af budgetåret foretage omdisponeringer inden for de budgetterede driftskonti, og de kan ved årets slutning overføre ubrugte midler på rammebevillingen for driftsmidler til brug i efterfølgende år.

Provstiuvalgets godkendelse skal indhentes til omdisponering mellem enkelte bevillinger til anlægsudgifter og overførsel fra anlægsbevillingen til driftsbevillingen. Hvis et anlægsarbejde bliver billigere end budgetteret, kan besparelsen dog uden provstiuvalgets godkendelse overføres til driftsrammen, medmindre arbejdet lånefinansieres. Hvis et anlægsarbejde ikke bliver udført, eller det reduceres, træffer provstiuvalget beslutning om den besparede bevillings anvendelse inden for ligningsområdet.

5.3.4. Ligningsbeløbets fastsættelse, jf. økonomilovens § 6 og cirkulære 133, pkt. 4 og 5

Provstiuvalget fastsætter ligningsbeløbet til kommunens kirke- og præstegårdskasser samt provstiuvalgskasse(r) og meddeler senest den 15. september beløbet til kommunalbestyrelsen.

Provstiuvalget kan beslutte at forhøje det budgetterede underskud for kasserne med et beløb på indtil 5 pct. af det samlede ligningsbeløb til imødegåelse af uforudsete udgifter, og provstiuvalget beslutter, om der skal ske udbetaling af beløbet til dækning af uforudsete udgifter for en kirke- eller præstegårdskasse.

Såfremt der er etableret besluttende budgetsamråd, fastsætter budgetsamrådet ligningsbeløbet til kommunens kirke- og præstegårdskasser samt provstiuvalgskasse(r) og meddeler det til kommunalbestyrelsen. Budgetsamrådet kan også beslutte forhøjelse af ligningsbeløbet med indtil 5 pct. til uforudsete udgifter.

5.3.5. Løbende forbrug, rapportering, tilsyn og revision, jf. økonomilovens § 9, stk. 2, og cirkulære 133, pkt. 11, 12 og 13

Den løbende bogføring foretages efter almindeligt anerkendt bogføringsteknik. Kassereren har ansvaret herfor.

Provstiuvalget kan tillade og under særlige omstændigheder bestemme, at der skal benyttes regnskabskyndig bistand til tilrettelæggelse og aflæggelse af kirke- og præstegårdskassens regnskab samt til foretagelse af kasseeftersyn.

Kassereren eller den regnskabsførende skal foretage kvartalsvis rapportering, hvori regnskabet er sammenholdt med budgettet, til menighedsrådet, som behandler rapporten på et menighedsrådsmøde. Kvartalsrapporten sendes også til provstirevisor. Provstirevisor kan godkende, at kassebeholdningen udgør mere end 500 kr.

Provstiudvalget udøver forvaltningstilsyn i løbet af året, men har ikke selvstændige revisionsbeføjelser.

Provstirevisor foretager løbende revision, både finansiell revision og forvaltningsrevision, af de kirkelige kasser i henhold til en af Kirkeministeriet udarbejdet revisionsinstruks, der er optrykt som bilag til cirkulære 133.

5.3.6. Aflæggelse af årsregnskab og revision heraf, jf. økonomilovens §§ 8 og 9 samt cirkulære 133, pkt. 10, 11, 12 og 13

Menighedsrådene aflægger årsregnskab i underskrevet stand for kirke- og præstegårdskasserne, hvis regnskabsår er kalenderåret. Der skal anvendes særlige årsregnskabskemaer, som er godkendt af Kirkeministeriet.

For større kirkegårde med særskilt regnskab kan provstiudvalget godkende, at hidtil anvendte regnskabssystemer videreføres.

Der føres særskilte bi-regnskaber for særlige nybygnings- og istandsættelsesarbejder og for indsamlede midler. De sidste indgår ikke i regnskabet.

Stiftsøvrigheden ansætter og afskediger efter høring af provstiudvalgene en provstirevisor og træffer afgørelse om de enkelte provstirevisorerers ansættelsesområde.

Provstiudvalget kan godkende, at provstirevisor udfører anden assistance for de menighedsråd, hvis regnskaber han reviderer.

For provstirevisors virksomhed har Kirkeministeriet udarbejdet en instruks for revision af menighedsrådenes regnskaber, som er optrykt som bilag til cirkulære 133.

Menighedsrådet sender et eksemplar af regnskabet til provstiudvalget og tre eksemplarer med bilag til provstirevisor. Efter aftale mellem provstiudvalget og provstirevisor kan der ændres i antallet af regnskabseksemplarer.

Provstirevisor reviderer årsregnskaberne og udarbejder revisionsprotokol for de enkelte regnskaber og sender det påtegnede regnskab og revisionsprotokollen til menighedsrådet. Samtidig sendes et eksemplar af revisionsprotokollen til provstiudvalget.

Menighedsrådet behandler regnskabet på et møde og forsyner det med eventuelle bemærkninger. Regnskabet underskrives af menighedsrådets formand og dateres, hvorefter 2 eksemplarer sendes til provstiudvalget.

Provstiudvalget meddeler decision af (godkender) regnskabet under hensyntagen til revisors antegnelse og menighedsrådets bemærkninger hertil.

Provstiudvalgets afgørelse vedrørende regnskabet kan indbringes for stiftsøvrigheden.

Når menighedsrådet har modtaget det godkendte regnskab, behandler menighedsrådet det på et ordinært rådsmøde, og bemærkning herom optages i menighedsrådets protokol.

6. Ligning af kirkeskat

Regler om kirkelig ligning er fastsat i kapitel 3 i økonomiloven.

Ligningsbeløbet til kirke- og præstegårdskasserne, provstiudvalgskasserne samt landskirkeskat pålignes folkekirkens medlemmer under et efter samme regler, hvorefter kommunal indkomstskat svares til vedkommende kommune, dog at den kirkelige ligningsprocent fastsættes med 2 decimaler, jf. økonomilovens § 18. Efter bestemmelsen er det kommunalbestyrelsen, der fastsætter den kirkelige ligningsprocent i kommunen. Heri ligger ingen kvalificeret kompetence, idet fastsættelsen sker ved en simpel beregning.

I økonomilovens § 18, stk. 4, bemyndiges kirkeministeren til at kunne fastsætte nærmere regler om en persons fritagelse for at betale kirkelige afgifter, når det dokumenteres, at vedkommende under ophold i udlandet har forpligtet sig til at yde bidrag af mindst samme størrelse til en menighed under DSUK. Sådanne regler er ikke fastsat.

Landskirkeskatten udbetales til stiftsøvrighederne. Ligningsbeløb til kirke- og præstegårdskasser bortset fra beløb til imødegåelse af uforudsete udgifter udbetales til vedkommende menighedsråd. Ligningsbeløb til provstiudvalgskassen og beløb til uforudsete udgifter udbetales til vedkommende provstiudvalg. Jf. økonomilovens § 19, stk. 1.

Hvis der ved regnskabsårets slutning står et beløb tilbage på mellemregningskontoen, anvendes det af kommunalbestyrelsen til nedbringelse af det følgende års ligning, jf. økonomilovens § 19, stk. 2.

Kommunalbestyrelsen kan med provstiudvalgets tilslutning yde et menighedsråd eller provstiudvalget forskud på ligningsbeløbet for det nærmest følgende regnskabsår, jf. økonomilovens § 19, stk. 3.

7. Stiftsfonde

I de fleste stifter er der gennem vedtægter, der er stadfæstet af Kirkeministeriet, oprettet stiftsfonde, der har til formål at yde økonomisk støtte til folkekirkelige opgaver af betydning for stiftet som helhed.

En stiftsfond ledes af en bestyrelse, hvis sammensætning fastsættes i den enkelte vedtægt. Normalt er biskoppen formand, medens de øvrige medlemmer vælges af landemodet og menighedsrådene. Fondenes bestyrelser træffer afgørelse om, hvilke opgaver og aktiviteter fonden vil støtte.

Fondenes midler tilvejebringes primært gennem bidrag fra menighedsrådene med hjemmel i økonomilovens § 2, stk. 1, nr. 12, hvorefter der af kirkekassen bl.a. kan afholdes udgifter til kirkelige formål af betydning for stiftet som helhed..

Kirkeministeriet har ved cirkulære nr. 79 af 1. maj 1980 om stiftsfonde fastsat nogle retningslinier for, hvilke formål der kan / ikke kan støttes af stiftsfondene. Cirkulæret er stilet til stiftsfondsbestyrelserne.

VII. Det gejstlige personale

1. Biskopper

1.1. Normering (antal)

Biskoppen er i hvert stift den øverste stedlige myndighed i gejstlige anliggender. Oprettelse af stifter og derved af bispeembeder er siden 1922 sket ved lov.

1.2. Valg

Inden en stilling som biskop besættes, afholdes en afstemning efter regler, fastsat i lov om udnævnelse af biskopper og om stiftsbåndsløsning, jf. lov-bekendtgørelse nr. 511 af 16. juni 1994. Heri er bl.a. fastsat betingelserne for at kunne udnævnes og derved være kandidat til en bispestilling (§ 1) samt regler om anmeldelse af kandidater (§ 4, stk. 1).

Stemmeberettigede er stiftets menighedsrådsmedlemmer, tjenestemandssatte præster samt overenskomstansatte præster, hvis ansættelse har en varighed af et år eller mere, og som er ansat af kirkeministeren og ikke medlem af et menighedsråd, jf. lovens § 3, stk. 1. Stemmeberettigede er tillige repræsentanter for valgmenigheder og valgmenighedspræster i stiftet. Antallet af stemmeberettigede repræsentanter fastsættes til mellem 6 og 15 af valgbestyrelsen på grundlag af valgmenighedens medlemstal ud fra kriterier angivet i loven, og valgmenigheden udpeger selv repræsentanterne, jf. lovens § 3, stk. 2.

Endvidere er det fastsat, at der skal vælges et valgudvalg blandt stiftets provstiudvalgsmedlemmer, der sammen med stiftsøvrighedens medlemmer udgør valgbestyrelsen. Kun de valgte medlemmer af provstiudvalgene kan stemme ved valg af valgudvalg. Det er overladt til kirkeministeren at fastsætte nærmere regler for valg af valgudvalg samt hvilke opgaver, udvalget og valgbestyrelsen skal varetage. Jf. i det hele lovens § 4, stk. 2 og 3.

Det er tillige bestemt, at stemmeafgivningen foregår ved urafstemning, og at kirkeministeren fastsætter nærmere regler om gennemførelse af afstemningen, jf. lovens § 5.

I overensstemmelse med de givne bemyndigelser har Kirkeministeriet udstedt bekendtgørelse nr. 745 af 16. august 1994 om bispevalg, hvori bl.a. myndighedernes opgaver er fastlagt.

Kirkeministeren indkalder kandidater til bispevalget og fastsætter en frist for kandidatanmeldelse, der indgives til stiftsøvrigheden, jf. lovens § 4, stk. 1, og bekendtgørelsens § 1 og § 5, stk. 1.

Snarest muligt efter kandidatindkaldelsen indbyder stiftsøvrigheden en repræsentant for hvert provstiudvalg til et valgmøde. Provstiudvalget udpeger blandt sine valgte medlemmer en repræsentant til at deltage i mødet, jf. bekendtgørelsens § 1.

På mødet, der ledes af stiftsøvrigheden, vælger repræsentanterne blandt samtlige provstiudvalgsmedlemmer i stiftet 3 medlemmer, der udgør valgudvalget, samt 3 suppleanter, jf. bekendtgørelsens §§ 2 og 3.

Valgudvalget udgør sammen med stiftsøvrigheden valgbestyrelsen, der selv vælger sin formand, mens stiftsadministrationen varetager sekretariatsfunktionen, jf. bekendtgørelsens § 4.

Valgbestyrelsen kontrollerer gyldigheden af kandidatanmeldelserne og giver, hvis der er mangler, mulighed for berigtigelse samt bekendtgør navnene på kandidaterne og beslutter selv bekendtgørelsesmåden, jf. bekendtgørelsens § 6.

Valgbestyrelsen udarbejder valglister på grundlag af forskelligt materiale, som stiftsøvrigheden indhenter, jf. bekendtgørelsens § 7.

Valgbestyrelsen bekendtgør samtidig med meddelelsen om de anmeldte kandidater, at der er udarbejdet valgliste, og at der vil blive udsendt afstemningsmateriale til de stemmeberettigede, samt hvornår det vil ske, jf. bekendtgørelsens § 8.

Valgbestyrelsen træffer afgørelse om optagelse på eller slettelse af valglisten, jf. bekendtgørelsens § 12.

Valgbestyrelsen sørger for, at det nødvendige stemmemateriale udarbejdes og trykkes og bliver udsendt til hver enkelt stemmeberettiget med angivelse af frist for returnering, jf. bekendtgørelsens §§ 13 og 14.

Snarest efter afstemningsfristens udløb kontrollerer valgbestyrelsen det returnerede afstemningsmateriale og foretager optælling af stemmesedlerne, jf. bekendtgørelsens § 15.

Valgbestyrelsen bekendtgør, hvor og hvornår kontrol og optælling, der er offentlig, finder sted, og beslutter selv bekendtgørelsesmåden, jf. bekendtgørelsens § 16.

Valgbestyrelsen indberetter afstemningsresultatet til Kirkeministeriet og bekendtgør det med oplysning om, hvorvidt der skal holdes omvalg og i bekræftende fald, hvornår det vil finde sted. Bekendtgørelsesmåden bestemmes af valgbestyrelsen, jf. bekendtgørelsens § 17.

Ved omvalg er valgbestyrelsen tillagt de samme opgaver og kompetencer som ved første afstemning, jf. bekendtgørelsens §§ 18-20.

Klager over valgbestyrelsens afgørelser, herunder klager over valget, kan indbringes for kirkeministeren, jf. lovens § 4, stk. 3.

1.3. Ansættelse og afskedigelse

Biskopperne ansættes varigt som tjenestemænd ved kongelig udnævnelse efter indstilling fra kirkeministeren, der er ansættelsesmyndighed. I den egenskab kan Kirkeministeriet give lovlige tjenestebefalinger, enten konkret eller generelt.

Kirkeministeren er ved sin indstilling bundet af afstemningsresultatet enten ved valget eller ved omvalget. Hvis der skal være omvalg, og der er stemmelighed mellem kandidater, trækker valgbestyrelsen lod om, hvilke to kandidater der kan stemmes på ved omvalg. Såfremt stemmerne står lige efter den endelige afstemningsrunde, afgør kirkeministeren, hvem der skal indstilles til kongelig udnævnelse. Jf. i det hele lovens § 6.

Biskopper afskediges ved kgl. resolution efter indstilling fra kirkeministeren under iagttagelse af reglerne om afskedigelse af folkekirkens tjenestemænd.

1.4. Løn- og ansættelsesvilkår

Biskopper er som tjenestemænd omfattet af reglerne i tjenestemandsløven. I denne lovs § 45 er det bestemt, at løn- og andre ansættelsesvilkår for tjenestemand fastsættes ved aftale mellem finansministeren og tjenestemændenes centralorganisationer. Aftaler, der alene angår et enkelt ministerområde, kan efter bemyndigelse fra finansministeren indgås af vedkommende minister, sædvanligvis med den pågældende faglige organisation efter bemyndigelse fra centralorganisationen. Det betyder, at specifikke aftaler vedrørende biskoppers løn- og ansættelsesvilkår normalt indgås mellem Kirkeministeriet og Den danske Præsteforening, der har forhandlingsretten for biskopperne.

1.5. Særlige funktioner og bestemmelser

Biskoppernes beføjelser og pligter er angivet i bestemmelser i den kirkelige lovgivning eller beror på retssædvaner. Der henvises nærmere til denne kortlægnings enkelte afsnit.

En af biskoppens væsentligste opgaver er at føre tilsyn med stiftets provster, præster og menighedsråd. Der er flere elementer i tilsynet. Dels er det et retligt tilsyn, hvilket betyder tilsyn med, at gældende regler overholdes, og hvis dette ikke sker, giver tilsynet en adgang for biskoppen til at gribe ind. Dels indeholder tilsynet en række andre aspekter i form af samtale, rådgivning, vejledning og belæring.

Biskopperne er sideordnede, og ingen biskop står i underordningsforhold til en anden biskop. Dog er Københavns biskop tillagt visse særlige funktioner. Det er således ham, der indvier de øvrige biskopper i det pågældende stifts domkirke.

Biskoppen udgør sammen med stiftamtmanden stiftsøvrigheden. De to medlemmer er ligestillede, og kan de ikke blive enige, må de indbringe sagen for Kirkeministeriet til afgørelse.

Ved lov nr. 79 af 3. marts 1948 om adgang for biskopper til fritagelse i visse tilfælde for at føre tilsyn med en menighed og dennes præster er der fastsat særlige regler herom.

Loven giver mulighed for, at en biskop kan meddele Kirkeministeriet, at han/hun af særlige grunde ikke finder at kunne føre tilsyn med en sognemenighed, en valgmenighed eller den kirkelige betjening ved institutioner in-

den for stiftet, og Kirkeministeriet kan meddele fritagelse for at føre dette tilsyn. Fritagelsen gælder kun tilsynet med præsteembedet, sakramenternes forvaltning og sjælesorgen i det hele.

Kirkeministeriet foranlediger da, at det nævnte tilsyn overtages af en anden af de danske biskopper, som er villig til det, eller, hvis en sådan ikke findes, af en anden gejstlig, som har embede inden for Folkekirken, og som er villig til det.

Hvis der opstår tvivl om, hvilken biskop der skal behandle spørgsmål vedrørende den pågældende menighed og dennes præster, afgøres dette af Kirkeministeriet.

Efter lov om udnævnelse af biskopper og om stiftsbåndsløsning kan en sognemenighed eller valgmenighed ved stiftsbåndsløsning slutte sig til en anden biskop, som er villig til at modtage den. Denne biskop overtager da tilsynet med menigheden for så vidt angår prædikeembedet, sakramenternes forvaltning og sjælesorgen.

Beslutning om stiftsbåndsløsning skal være vedtaget på et menighedsmøde med trefjerdedele af stemmerne og være tiltrådt af menighedens præst eller en af dens præster.

I lov nr. 336 af 14. maj 1992 om domstolsbehandling af gejstlige læresager er der i kapitel 3 fastsat særlige bestemmelser vedrørende biskopper.

Heraf fremgår det i § 11, at læresag mod en biskop indbringes i 1. instans for den landsret, hvorunder stiftet hører, at landsretten tiltrædes af de to efter embedsalder ældste biskopper som teologisk sagkyndige, og at landsretten da benævnes bisperetten.

Kirkeministeren afgør, om læresag skal rejses. Forinden sag rejses, skal AC have lejlighed til at udtale sig, jf. lovens § 12.

Kirkeministeren udfærdiger klageskrift og beskikker en repræsentant for det offentlige, jf. lovens § 13.

Dom afsagt af bisperetten kan af kirkeministeren eller biskoppen ankes til Højesteret, jf. lovens § 15.

2. Provster

2.1. Normering (antal)

Antallet af provstestillinger følger antallet af provstier. Der er i dag 114 provster, heriblandt 11 domprovster og 3 vænsprovster, hvoraf 1 tillige er ordinær provst. De særlige forhold, der gælder for domprovster og vænsprovster, behandles under afsnit 2.5. og 2.6.

Oprettelse og nedlæggelse af provstier sker med hjemmel i retssædvane ved kgl. resolution i det enkelte tilfælde efter kirkeministerens indstilling. Ændring af provstiernes grænser foretages af Kirkeministeriet med hjemmel i en kongelig resolution af 24. juni 1970.

2.2. Ansættelse og afskedigelse

Ansættelse som provst sker efter et internt opslag blandt provstiets præster samt ansøgere til den præstestilling, hvortil den ledige provstestilling har været knyttet. Biskoppen opslår stillingen som beskrevet i afsnit 2 – 6 i Kirkeministeriets cirkulære af 27. februar 2004 om opslag, besættelse af og ansættelse i præstestillinger, jf. cirkulærets afsnit 17.

Det skal fremgå af opslaget, at ansøgninger stiles til Dronningen og indsendes til Kirkeministeriet.

Efter ansøgningsfristens udløb fremsendes ansøgningerne til biskoppen, der blandt ansøgerne indstiller tre i prioriteret rækkefølge til kirkeministeren, jf. ansættelseslovens § 14.

Herefter indstiller kirkeministeren en af de tre indstillede til kongelig udnævnelse i en varig tjenestemandstilling. Ministeren er ikke bundet af biskoppens prioritering.

Provster afskediges ved kgl. resolution efter indstilling fra kirkeministeren på grundlag af reglerne om afskedigelse af folkekirkens tjenestemænd.

2.3. Løn- og ansættelsesvilkår

Provster er omfattet af tjenestemandsløven, hvorefter løn- og ansættelsesvilkår fastsættes ved aftale, jf. § 45. Aftale indgås enten mellem finansministeren og AC eller efter bemyndigelse mellem kirkeministeren og Den danske Præsteforening. Sidstnævnte har forhandlingsretten for provstestillingerne, men derudover fungerer Danmarks Provsteforening som en interesseforening for provsterne.

2.4. Særlige funktioner og bestemmelser

Provster beklæder et almindeligt sognepræsteembede og er i forhold til dette omfattet af de regler, der beskrives nedenfor i afsnit 3. Præster

Provsternes kompetencer og funktioner er angivet forskellige steder i den kirkelige lovgivning eller beror på retssædvaner. Der henvises til denne kortlægnings enkelte afsnit.

Provsten indtager en særstilling som biskoppens medhjælper ved udøvelsen af det gejstlige tilsyn. Provsten er den nærmeste tilsynsførende med præsternes embedsførelse og indsætter præsterne i deres embede. Derudover varetager provsten en række ledelsesopgaver i form af tilrettelæggelse af rådighedsordningen i provstiet samt administration og ledelse vedrørende ferier, sygdom, kørsel m.v. Derudover kan provsten optræde som stedfortræder for biskoppen, f.eks. ved præstevalg.

Vedrørende de opgaver af ledelsesmæssig karakter, som provsten udfører på biskoppens vegne, kan biskoppen give anvisninger og udstede tjenestebefalinger overfor provsten med hensyn til opgavernes løsning.

2.5. Domprovster

En domprovstestilling er knyttet til stillingen som sognepræst k/b ved stiftets domkirke. Domprovsten er stedfortræder for biskoppen og provst for domprovstiet.

Domprovstestillinger opslås af biskoppen, jf. pkt. 18 i cirkulære af 27. februar 2004 om opslag, besættelse af og ansættelse i præstestillinger.

Domprovster ansættes efter reglerne i ansættelseslovens § 15. Herefter afholder biskoppen et møde med domsognets menighedsråd, hvor de indkomne ansøgninger gennemgås. Menighedsrådet afgiver en udtalelse om mindst tre ansøgere i prioriteret rækkefølge. Biskoppen indstiller uafhængigt heraf tre ansøgere i prioriteret rækkefølge. Biskoppen sender ansøgningerne med menighedsrådets og sin egen udtalelse til kirkeministeren.

Kirkeministeren træffer afgørelse om, hvilken ansøger der skal indstilles til kongelig udnævnelse. Hvis ministeren vil indstille en ansøger, der ikke er omfattet af biskoppens udtalelse, kan dette ikke ske, før sagen har været forhandlet med biskoppen.

2.6. Værnsprovster

Værnsprovster omfatter stillingerne som orlogsprovst, hærprovst og flyverprovst.

Orlogsprovstestillingen er knyttet til sognepræstestillingen k/b ved Holmens Kirke, og orlogsprovsten er tillige provst for Holmens Provsti.

Stillingen som hærprovst eller feltprovst er knyttet til sognepræstestillingen k/b ved Kastels Kirke, mens stillingen som flyverprovst ikke er tilknyttet en fast præstestilling.

Biskoppen over Københavns Stift opslår disse stillinger, jf. pkt. 19 i cirkulære af 27. februar 2004 om opslag, besættelse af og ansættelse i præstestillinger.

For ansættelse i værnsprovstestillingerne gælder særlige regler, idet menighedsrådene ikke deltager direkte i besættelsen af disse stillinger, jf. ansættelseslovens § 8, stk. 2, og § 14, stk. 3. Ansættelse i disse stillinger sker i samråd mellem Københavns biskop som tilsynsførende med værnenes kirkelige betjening, Forsvarsministeriet og Kirkeministeriet. De berørte menighedsråds synspunkter forudsættes inddraget i proceduren af biskoppen, jf. bemærkningerne til forslag til ansættelsesloven.

Den endelige ansættelseskompetence er hos kirkeministeren, der foretager indstilling til kongelig udnævnelse.

3. Præster

3.1. Normering (bevilling og årsværk)

Efter økonomilovens § 20 stk. 2, yder staten et årligt tilskud til fællesfonden, der svarer til 40 pct. af udgifterne til løn til provster og præster, bortset fra særpræster.

Tilskuddet optages og bevilges på de årlige finanslove, hvor der også fastsættes antallet af årsværk. Dette er inkl. særpræster på grund af statens pensionsudgifter overfor disse.

Den fulde lønudgift til særpræster afholdes af fællesfonden.

3.2. Fordeling af ressourcer

Den overordnede fordeling af præstestillinger og bevillinger imellem stifterne foretages af Kirkeministeriet på grundlag af den vedtagne finanslov samt det endelige budget for fællesfonden. Fordelingen udmeldes til hvert stift gennem en nøje specifikation af bevillingens enkelte elementer samt oplysning om det samlede antal præste- og særpræstestillinger i stiftet.

Indenfor den udmeldte årlige normering er biskoppen ansvarlig for fordeling og omfordeling af præstestillinger i stiftet. Biskoppens opgavevaretagelse beror på en bemyndigelse fra Kirkeministeriet og forudsætter forhandling med berørte menighedsråd, jf. cirkulærskrivelse af 2. juli 1990 om ændret procedure vedrørende fordeling af præstestillinger.

Hvis der opstår behov for ændring af pastorater eller sogne herunder oprettelse af nye, sker dette med hjemmel i en retssædvane ved kongelig resolution efter indstilling fra kirkeministeren.

3.3. Ansættelsesbetingelser

Ud over, hvad der stilles af generelle betingelser i f.eks. tjenestemandsløven til alder, helbred m.v., er der i ansættelseslovens kap. 1 angivet en række ansættelsesbetingelser ved ansættelse i præstestilling, jf. endvidere afsnit 8 i cirkulære af 27. februar 2004 om opslag, besættelse og ansættelse i præstestillinger.

Nogle af disse betingelser er af rent objektiv karakter i form af krav til uddannelse eller erfaring fra anden stilling, krav om medlemskab af folkekirken samt krav om aflæggelse af præsteløfte.

Herudover kan kirkeministeren undtagelsesvis give en person, der ikke opfylder uddannelsesbetingelserne, tilladelse til at søge præstestilling, hvis den pågældende i fremtrædende grad har vist sig i besiddelse af egenskaber, der har væsentlig betydning for varetagelse af præstestilling, jf. lovens § 2. Tilladelsen forudsættes anbefalet af biskoppen i bopælstiftet.

Endelig kan en person, der ikke opfylder betingelserne, ansættes efter den såkaldte kåringsbestemmelse i ansættelseslovens § 12, hvis biskoppen tiltræder det, jf. lovens § 3. Bestemmelsen går ud på, at hvis menighedsrådet i

et pastorat skønner, at der er et udbredt ønske om, at en bestemt person ansættes i en ledig stilling i pastoratet, eller såfremt 20 procent af de stemmeberettigede folkekirkemedlemmer i pastoratet ansøger om ansættelse af en bestemt person til stillingen, kan kirkeministeren imødekomme ønsket, hvis 1) ansøgningen herom er ministeren i hænde senest 14 dage efter ansøgningsfristens udløb og 2) der ved afstemning på et efterfølgende menighedsrådsmøde for hele pastoratet afgives 2/3 af stemmerne for ansættelse af den pågældende.

Kirkeministeren kan bestemme, at uddannelse på folkekirkens institutioner til uddannelse og efteruddannelse af præster er en betingelse for ansættelse som præst, jf. lovens § 1, stk. 3. Bemyndigelsen er udmøntet i bekendtgørelse nr. 397 af 16. juni 1993 om uddannelse på pastoralseminarierne, hvorefter deltagelse i undervisningen på pastoralseminariet er en betingelse for ansættelse som præst. Kirkeministeren kan under særlige omstændigheder dispensere herfra, jf. bekendtgørelsens § 7

Forinden førstegangsansættelse i et præsteembede skal den pågældende til bispeeksamen, der forestås af biskoppen, jf. DL 2-3-2. Endvidere skal en præst, forinden stillingen tiltrædes, ordineres og have kollats af biskoppen. Ordination forudsætter en ordinationstilladelse fra Kirkeministeriet. Hvis det drejer sig om ansættelse af en hidtil uordineret person, indeholder ministeriets ansættelsesbrev forudsætningsvis ordinationstilladelsen, ellers kræves særskilt tilladelse. Ordination gives en gang for alle, medes kollats gives ved hvert embedsskifte.

3.4. Ansættelsesprocedure

3.4.1. Opslag m.v.

Som hovedregel skal alle stillinger opslås ved ledighed. Opslaget udarbejdes og offentliggøres af biskoppen efter reglerne i pkt. 2 - 5 i cirkulære af 27. februar 2004 om opslag, besættelse af og ansættelse i præstestillinger. Genopslag skal godkendes af Kirkeministeriet, jf. cirkulærets pkt. 6. Det skal af opslaget fremgå, at ansøgning skal stiles til Kirkeministeriet, men sendes til den biskop, der har opslået stillingen, jf. cirkulærets pkt. 7.

Som en undtagelse fra hovedreglen om opslag af stillinger er det i § 3 i bekendtgørelse nr. 120 af 22. februar 2000 om menighedsrådets medvirken ved ansættelse i præstestillinger m.m. bestemt, at en ledig præstestilling i et pastorat med flere præstestillinger kan besættes uden opslag med en præst, der allerede er ansat i pastoratet. Det kræves, at både den præst, der tænkes ansat, menighedsrådet og biskoppen er enige om det.

Endvidere kan vikariater på under 3 måneder besættes uden opslag efter indhentet udtalelse fra menighedsrådet. Tilsvarende gælder vikariater på mellem 3 og 6 måneders varighed (bortset fra barselsvikariater), hvor det er et yderligere krav, at det sker efter forhandling med Den Danske Præsteforening. Jf. pkt. 20 i cirkulære af 27. februar 2004.

Når ansøgningsfristen er udløbet, foretager biskoppen en vurdering af, om ansøgningerne er rettidigt modtaget, og om ansøgerne opfylder ansættelsesbetingelserne.

Biskoppen udarbejder ansøgerliste efter tjenestemandslovens § 5, stk. 3, og udleverer den efter begæring i henhold til de gældende regler herfor.

En biskop skal efter anmodning udtale sig om præster, der søger anden stilling, og præsten skal i alle tilfælde gøres bekendt med udtalelsen, jf. tjenestemandslovens § 8, stk. 1, og § 40, stk. 3.

Ved cirkulære af 6. oktober 2005 om forberedelse af sager om ansættelse i præstestillinger og om udfærdigelse af ansættelsesbevis er biskopperne tillagt opgaver og kompetencer i forbindelse med besættelse af præstestillinger, som de ikke har haft tidligere. Bl.a. udfører bispekontoret alt det praktiske arbejde med forberedelse af ansættelsen.

3.4.2. Besættelse af sognepræstestillinger

Efter ansættelseslovens § 8 medvirker menighedsråd ved ansættelse i stillinger som sognepræst efter reglerne i lovens kap. 2. Her er det i § 9 bestemt, at et pastorats menighedsråd afgiver indstilling om ansættelse i ledige sognepræstestillinger, og hvis flere menighedsråd medvirker, afgives indstilling i et fællesmøde. Kirkeministeren kan bestemme, at det skal kunne konstateres, hvorledes stemmerne er faldet i de enkelte menighedsråd.

Herudover er kirkeministeren efter § 9, stk. 3, bemyndiget til at fastsætte nærmere regler om fremgangsmåden ved menighedsråds afgivelse af indstilling. Dette er sket ved bekendtgørelse nr. 120 af 22. februar 2000 om menighedsråds medvirken ved ansættelse i præstestillinger m.m. med tilhørende vejledning af 14. april 2000 samt i cirkulære af 27. februar 2004 om opslag, besættelse af og ansættelse i præstestillinger.

Herefter skal menighedsrådene afgive indstilling om:

1. ansættelse i sognepræstestillinger, bortset fra domprovstestillinger eller værnspovstestillinger, jf. ansættelseslovens § 8, stk. 2, og bekendtgørelsens § 1, stk. 1,
2. ansættelse i overenskomstansatte sognepræstestillinger, når ansættelsen varer 1 år eller mere, og beskæftigelsesgraden er mindst 50 pct., jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 1
3. ved konstitution i sognepræstestillinger af mindst 1 års varighed, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 2.

Menighedsrådene skal udtale sig om:

1. ansættelse som overenskomstansat sognepræst, når ansættelsen er under 1 år, og beskæftigelsesgraden er under 50 pct., jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 1,
2. konstitution i sognepræstestillinger af under 1 års varighed, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 2,

3. konstitution i overenskomstansatte sognepræstestillinger, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 2.

Biskoppen sender ansøgningerne til menighedsrådets formand, der sørger for, at de øvrige menighedsrådsmedlemmer får lejlighed til at se dem, jf. bekendtgørelsens § 4, stk. 1.

Biskoppen berammer et orienterende møde med menighedsrådet/menighedsrådene vedrørende de indkomne ansøgninger. Mødet ledes af biskoppen eller provsten på biskoppens vegne, og biskoppen eller provsten gennemgår ansøgningerne. Hvis et eller flere menighedsrådsmedlemmer anmoder om det, eller hvis biskoppen finder det ønskeligt, afholdes endnu et orienterende møde. Jf. i det hele lovens § 10 og bekendtgørelsens § 4.

Menighedsrådet kan beslutte at indkalde ansøgere til prøveprædiken eller samtale og kan afholde ansøgerens rejseudgifter i den forbindelse af kirkekassen, jf. bekendtgørelsens § 14.

Indstillingsmødet skal afholdes inden en frist, der kan forlænges af biskoppen, jf. bekendtgørelsens § 6, stk. 1.

Før indstillingsmødet skal biskoppen eller provsten på dennes vegne gennemgå reglerne for stillingens besættelse, og der skal foretages særskilt tilførsel herom til beslutningsprotokollen, der underskrives af samtlige mødedeltagere, jf. § 6, stk. 2.

Menighedsrådets indstilling afgives på et menighedsrådsmøde uden biskoppens eller provstens deltagelse, og hvor præster heller ikke kan deltage, jf. bekendtgørelsens § 6, stk. 3. Menighedsrådets indstilling sker ved afstemning, der er skriftlig og hemmelig. Indstillingen skal omfatte mindst 2 ansøgere og foretages efter reglerne i bekendtgørelsens §§ 6 – 8.

Indstillingsmødets resultatet tilføres beslutningsprotokollen, som underskrives af alle mødedeltagere. En udskrift af protokollen sendes umiddelbart derefter til provsten sammen med ansøgninger og øvrige sagsakter. Provsten videresender materialet til biskoppen sammen med sin egen udtalelse, jf. bekendtgørelsens § 8, stk. 6.

Biskoppen afgiver herefter sin indstilling til kirkeministeren om stillingens besættelse. Endvidere skal biskoppen udtale sig om, hvorvidt der er grundlag for at inddrage mindretalshensyn ved besættelsen. Ved en udtalelse om inddragelse af mindretalshensyn skal menighedsrådene gøres bekendt med den og have lejlighed til at udtale sig om den, evt. inden en frist, som biskoppen sætter, jf. bekendtgørelsens § 9.

Ved fremsendelse af sin indstilling til Kirkeministeriet skal biskoppen vedlægge forskelligt materiale vedrørende de indstillede ansøgere, jf. pkt. 14 i cirkulære af 27. februar 2004 samt pkt. 3 - 5 i cirkulære af 6. oktober 2005. Biskoppen skal bl.a. indhente samtykkeerklæring fra personer, der førstegangsansættes i en præstestilling, til at måtte indhente særlige oplysninger fra Det Centrale Kriminalregister og derefter indhente børneattest hos Rigs-politichefen.

3.4.3. Særpræster

I ansættelsesloven § 8, stk. 3, er det bestemt, at kirkeministeren fastsætter særlige regler om fremgangsmåden ved ansættelse i præstestillinger, der helt eller overvejende er oprettet med henblik på betjening af institutioner eller grupper af personer, for hvilke der ikke er oprettet menighedsråd. Bemyndigelsen er udmøntet i bekendtgørelse nr. 120 af 22. februar 2000 om menighedsråds medvirken ved ansættelse i præstestillinger m.m.

I bekendtgørelsens § 10 er givet regler for besættelse af særlige præstestillinger. Heraf fremgår, at ansættelse i disse stillinger foretages af kirkeministeren efter indstilling fra biskoppen. Før indstillingen skal biskoppen gøre vedkommende institutions ledelse eller repræsentanter for den persongruppe, der er tale om, bekendt med de ansøgninger, der er indkommet. Hvis stillingen tillige er en sognepræstestilling på tjenestemand- eller overenskomstvilkår i et pastorat, skal biskoppen også gøre pastoratets menighedsråd bekendt med ansøgningerne. Endvidere berammer biskoppen møder med henholdsvis institutionsledelsen m.v. og menighedsrådet til drøftelse af stillingens besættelse.

Efter mødet afgiver institutionsledelsen m.v. og menighedsrådet hver for sig skriftlige udtalelser til biskoppen om ansøgerne.

Biskoppen fremsender disse udtalelser til kirkeministeren sammen med sin indstilling om ansættelse i stillingen samt forskelligt materiale som anført i pkt. 14 i cirkulære af 27. februar 2004.

Kirkeministeren kan, hvor forholdene taler for det, fravige den foran beskrevne fremgangsmåde.

I øvrigt kan kirkeministeren efter ansættelseslovens § 20 bevilge penge af fællesfonden til det arbejde, som udføres af særpræster.

3.4.4. Døvepræster

Efter ansættelseslovens § 8, stk. 4, fastsætter kirkeministeren særlige regler om fremgangsmåden ved ansættelse i præstestillinger for menigheder, for hvilke der er oprettet menighedsråd efter § 5 i menighedsrådsloven.

Bestemmelsen kan p.t. kun anvendes på døvepræstestillingerne, og fremgangsmåden ved ansættelse i disse stillinger er fastlagt i bekendtgørelse nr. 886 af 20. september 2005 om menighedsråd for døvemenighederne i folkekirken.

Ansættelsesproceduren er fastlagt i bekendtgørelsens kap. 3 og svarer til den, der anvendes ved ansættelse af sognepræster.

3.4.5. Fængselspræster m.v.

For syv præster ved de lukkede fængsler gælder som særlig ordning, at de er ansat under Direktoratet for Kriminalforsorgen under Justitsministeriet, men med sædvanligt gejstligt tilsyn af biskoppen.

Det betyder, at de ikke er direkte omfattet af lovgivningens forskellige bestemmelser om folkekirkens præster eller af de aftaler på løn- og ansættelsesområdet, der f.eks. indgås mellem Kirkeministeriet og Den danske Præsteforening.

Tilsvarende består der den særlige ordning på Rigshospitalet i København, at hospitalets præster er ansat og lønnet af hospitalet, men under gejstligt tilsyn af Københavns biskop.

3.5. Ansættelseskompetence

Kirkeministeren ansætter folkekirkens præster. Det følger af tjenestemandslovens § 3 og ansættelseslovens § 11.

Kirkeministeren har ved cirkulære af 27. februar 2004 om opslag, besættelse af og ansættelse i præstestillinger pkt. 20 delegeret ansættelseskompetencen ved besættelse af vikariater af indtil et års varighed til biskopperne.

For kirkeministerens ansættelseskompetence gælder forskellige bindinger, jf. ansættelseslovens § 11. Således kan der ikke ske ansættelse af en ansøger, der ikke er omfattet af menighedsrådets indstilling, hvor en sådan skal foreligge, jf. lovens § 11, stk. 1. Efter samme bestemmelse kan kirkeministeren, hvis særlige omstændigheder foreligger, bestemme, at stillingen skal genopslås, og fornyet indstilling finde sted.

Endvidere kan et menighedsråd selv afgøre, hvem der skal ansættes i en ledig stilling. Det følger af lovens § 11, stk. 2. Herefter skal en ansøger, der ved første afstemning på indstillingsmødet har opnået alle afgivne stemmer, udnævnes i stillingen. Hvis der i pastoratet ikke er normeret andre stillinger som sognepræst, skal en ansøger, der ved første afstemning har opnået 2/3 af de afgivne stemmer, ansættes.

Endelig gælder efter lovens § 11, stk. 3, at kirkeministeren ved ansættelse i præstestillinger i pastorater med flere præstestillinger skal tage hensyn til mindretal i pastoratet.

Til den, der påtænkes ansat, udfærdiger bispekontoret en standardmelding til kirkeministerens underskrift. Efter udnævnelsen udfærdiger og underskriver biskoppen et ansættelsesbevis til den ansatte, jf. pkt. 6 - 9 i cirkulære af 6. oktober 2005. Biskoppen meddeler afslag til øvrige ansøgere.

Biskopperne fastsætter lønanciennitet for tjenestemandsansatte præster i folkekirken, jf. cirkulærskrivelse herom m.v. af 3. januar 2006.

3.6. Arbejdsgiverbeføjelser, tilsyn m.v.

Med status som ansættelsesmyndighed for præster følger, at Kirkeministeriet har kompetence til at udøve de almindelige arbejdsgiverbeføjelser. I denne generelle kompetence er der dog foretaget en række begrænsninger, idet en del af disse beføjelser ved lovgivning, praksis eller bemyndigelse er placeret hos forskellige kirkelige myndigheder.

Kirkeministeriet udøver typisk beføjelser på områder af generel karakter. Det gælder således med hensyn til efter tjenestemandsløven at fastsætte regler og varetage forhandlingsret i forhold til den faglige organisation direkte eller efter bemyndigelse fra Finansministeriet.

Derudover er Kirkeministeriet klageinstans i sager, der er afgjort af biskoppen eller stiftsøvrigheden vedrørende ansættelsesforholdet.

Biskoppen har det gejstlige tilsyn med præsterne, men har derudover også mere traditionelt arbejdsgivertilsyn med dem. Det betyder, at biskoppen i vidt omfang udøver ledelsesret overfor stiftets præster. Det sker f.eks. gennem fordelingen af præsteressourcerne, udarbejdelse af stillingsregulativer, indkaldelse til tjenstlige samtaler, udstedelse af påtaler og pålæg (i respekt af forkyndelsesfriheden) og behandling som 1. instans af klager over præster.

Mere specifikt har Kirkeministeriet ved cirkulærskrivelse af 15. marts 2005 om visse ændringer af administrationen af præsters løn- og ansættelsesvilkår bemyndiget biskopperne til at behandle sager om børnepasningsorlov, at bevilge præster tjenestefrihed uden løn, at bevilge tjenestefrihed med løn til præster, der udsendes som feltpræster, samt til at udstede frigørelsesattester til deltidsansatte præster. Cirkulæret indeholder forskellige retningslinier for, hvorledes biskopperne skal behandle de sager, der er omfattet af bemyndigelserne.

Herudover er biskopperne bemyndiget til at give tjenestefrihed med løn til uddannelse på folkekirkens institutioner til uddannelse og efteruddannelse af præster samt til at bevilge stiftets præster tjenestefrihed med løn i højst en uge, når formålet er af betydning for præstegerningen.

Stiftsøvrigheden udøver forskellige ansættelsesmyndighedskompetencer som daglig lønmyndighed og ansvarlig for udbetaling af befordringsgodtgørelse, telefongodtgørelse, flyttegodtgørelse m.v. Sygemelding for præster sker normalt til bispe- eller stiftsøvrighedskontoret eller efter bemyndigelse til provsten, hvor der føres sygedagslister. Tilsvarende skal raskmelding ske til stiftet eller provsten. Kirkeministeriet, eller efter bemyndigelse biskoppen, kan, hvor forholdene tilsiger det, kræve lægeattest.

Provsten karakteriseres ofte som det gejstlige mellemtilsyn, idet han/hun på biskoppens vegne fører tilsyn med provstiets præster. Provsten administrerer rådighedsordningen i samspil med præsternes tillidsmand, varetager de nødvendige funktioner i relation til ferieplanlægningen samt fastlægger normalt præsters fridage og friweekends efter indhentet forslag fra præsterne. Endvidere er provsten tillagt forskellige opgaver vedr. arbejdspladsvurdering for præster og provster, jf. cirkulære herom af 14. december 2005.

Præsten er som tidligere nævnt i sin embedsvirksomhed uafhængig af menighedsrådet, jf. menighedsrådslovens § 37. Uanset, at der således ikke består noget over- og underordningsforhold mellem menighedsrådet og præsten, så er der en lang række relationer, hvor menighedsrådet er tillagt beføjelser, som har stor betydning for præstens embedsvirksomhed.

Menighedsrådet deltager som nævnt i ansættelsesproceduren og stiller tjenestebolig, tjenstlige lokaler samt tjenstligt inventar m.v. til rådighed for præsten. Menighedsråd og præst ansætter i forening præstesekretærer, medens den øvrige kirkebetjening ansættes af menighedsrådet. Endelig er en del af præstens virksomhed afhængig af, at menighedsrådet bevilger penge. Det gælder f.eks. til konfirmandundervisningsmateriale o.l.

3.7. Løn- og ansættelsesvilkår

3.7.1. Tjenestemandsansatte

Efter tjenstemandslovens § 45, stk. 1, fastsættes løn- og andre ansættelsesvilkår for tjenstemænd ved aftale mellem finansministeren og centralorganisationerne. Aftale, der alene angår tjenstemænd under et enkelt ministerium, kan dog efter nærmere bestemmelse af finansministeren indgås af vedkommende minister, jf. § 45, stk. 2.

Det betyder, at generelle vilkår fastsættes ved aftale mellem Finansministeriet og AC, mens specifikke vilkår for præster fastsættes ved aftale mellem Kirkeministeriet og Den danske Præsteforening, der har forhandlingsret vedrørende præsters forhold.

På et enkelt område har Kirkeministeriet videredelegeret sin aftalekompetence ved en bemyndigelse til biskoppen. Det gælder administration og aftaleindgåelse med hensyn til udmøntning af lokalløn til præster i form af engangsvederlag, herunder i forbindelse med studieorlov, jf. kap. 5 i cirkulærskrivelse af 15. marts 2005 om visse ændringer af administrationen af præsters løn- og ansættelsesvilkår. Forhandlingspligten overfor Den danske Præsteforening er samtidig overgået til biskoppen, for så vidt angår biskoppens udmøntning af lokalløn.

Anvendelse af lokalløn til varige omklassificeringer/tillæg forhandles og aftales fortsat i Kirkeministeriet.

3.7.2. Overenskomstansatte

Overenskomstansatte sognepræster (tidligere tituleret hjælpepræster) ansættes efter de løn- og ansættelsesvilkår, der er indeholdt i fællesoverenskomsten mellem Finansministeriet og AC for akademikere i staten med et særligt afsnit for akademikere under Kirkeministeriet, der administrerer overenskomsten. Den danske Præsteforening har forhandlingsretten vedrørende disse præsters forhold.

3.7.3. Ulønnede hjælpepræster

Hjemmel til at ansætte ulønnede hjælpepræster findes i akademikeroverenskomstens særlige afsnit i § 8 om ansættelse under Kirkeministeriet. Her åbnes mulighed for, at Kirkeministeriet efter forudgående forhandling med Præsteforeningen ansætter hjælpepræster til ulønnet tjeneste i en bestemt menighed.

Der er mellem Kirkeministeriet og Den danske Præsteforening fastsat retningslinier for, hvilke grupper der kan ansættes.

Ansættelsen etableres konkret ved ansøgning til ministeriet efter stedfunden forhandling med menighedsråd og biskop. Kirkeministeriet forhandler derefter sagen med Præsteforeningen og foretager ansættelsen.

3.8. Tjenesteboliger

For sognepræstestillinger gælder som et særligt ansættelsesvilkår, at der knyttes tjenestebolig til stillingen med deraf følgende pligt for tjenestemanden til at bo boligen, jf. tjenestemandenslovens § 14 og ansættelseslovens § 18.

Med hjemmel i tjenestemandenslovens § 14, økonomilovens § 21 og aftale af 16. marts 1989 mellem Finansministeriet og Tjenestemændenes Centralorganisationer om fastsættelse af boligbidrag for tjenesteboliger har Kirkeministeriet den 17. december 2003 udsendt cirkulære om tjenesteboliger for folkekirkens præster.

Efter cirkulærets § 1, stk. 1, og ansættelseslovens § 18 kan kirkeministeren undtage fra kravet om, at der knyttes tjenestebolig til en sognepræstestilling. Endvidere kan kirkeministeren dispensere fra en bestående boligpligt, jf. cirkulærets § 1, stk. 2. Forinden kirkeministeren træffer beslutning om foranstående skal menighedsrådet, provst, biskop og evt. bruger have lejlighed til at udtale sig.

Menighedsrådet beslutter med provstiuvalgets godkendelse køb, salg, leje, opførelse, ombygning eller nedrivning af en tjenestebolig for en præst. Hvis bygningen er fredet, skal de nævnte dispositioner godkendes af stiftsøvrigheden. Finansierungsplaner skal godkendes af provstiuvalget. Jf. i det hele cirkulærets § 2.

Stiftsøvrigheden kan tillade, at salg sker uden offentligt udbud, jf. cirkulærets § 3.

Menighedsrådet kan anmode bygningskonsulenten for præstegårde om at yde vejledning i sager vedrørende præsteboliger. Endvidere kan provstiuvalget/stiftsøvrigheden anmode konsulenten om en erklæring, forinden der træffes afgørelse, jf. cirkulærets § 4.

Forinden menighedsrådet træffer beslutning om forskellige forhold vedrørende tjenesteboligen, skal der indhentes en udtalelse fra præsten, som medfølger sagen, når den sendes til provstiuvalg eller stiftsøvrighed, jf. cirkulærets § 5.

Hvis en bolig stilles til rådighed senere end fastsat, kan stiftsøvrigheden give en forhåndsgodkendelse af, at præsten får godtgjort udgifter ved ophold andetsteds, jf. cirkulærets § 7.

Indflytnings- og fraflytningssyn ledes af provsten, jf. cirkulærets § 8.

Præsteboliger vedligeholdes af menighedsrådet, jf. cirkulærets § 9 med de undtagelser, der er anført i cirkulærets § 10 og 11 om præstens forpligtelser.

Stiftsøvrigheden skal give samtykke til, at boligen bruges til andet end beboelse, jf. cirkulærets § 12.

Menighedsrådet skal give samtykke til at fremleje nogen del af boligen samt til, at der foretages ændringer af boligen eller gård- og haveanlæg. Endelig må antenner, paraboler, radiomaster og flagstænger kun opsættes efter de af menighedsrådet fastsatte bestemmelser, jf. cirkulærets § 13 og 14.

Boligbidraget fastsættes på grundlag af en vurdering, hvori deltager en repræsentant for Kirkeministeriet, der udpeges af stiftsøvrigheden, en repræsentant for centralorganisationen og en særlig sagkyndig, der udpeges af stiftamtmanden, jf. cirkulærets § 15, stk. 1.

Både præst og stiftsøvrighed kan begære nyvurdering, jf. cirkulærets § 18.

Boligbidraget, der fastsættes efter reglerne i cirkulærets kap. 4, indeholdes af stiftsøvrigheden i præstens løn og afregnes til kirkekassen, jf. cirkulærets § 17, stk. 2.

Præsten skal sørge for boligens opvarmning og varmt vand. Hvis der er tjenstlige lokaler i boligen, betaler menighedsrådet for disses opvarmning. Hvis bolig og tjenstlige lokaler opvarmes fra samme anlæg, kan præsten vælge at lade menighedsrådet sørge for opvarmning mod at betale et bidrag, der fastsættes af stiftsøvrigheden på grundlag af aftale mellem Finansministeriet og Tjenestemændenes Centralorganisationer om betaling for naturalieydelse. Stiftsøvrigheden indeholder bidraget i præstens løn og afregner det med kirkekassen. Jf. i det hele cirkulærets § 22.

Hvis der i præsteboligen findes konfirmandlokale/mødelokale, der med tilhørende særskilt entré, garderobe, toilet, tekøkken m.v. ikke overstiger 95 m², så er disse undergivet præstens rådighed, mens de er undergivet menighedsrådets rådighed med respekt af konfirmandundervisning, hvis de overstiger 95 m². Menighedsrådet skal forsyne tjenstlige lokaler med passende inventar og udstyr og skal sørge for rengøring af disse samt af renholdelse, snerydning m.v. af adgangsveje, jf. cirkulærets § 23.

Menighedsrådet fører en inventarliste for hver præstebolig, jf. cirkulærets § 24.

Repræsentanter for de kirkelige myndigheder har ret til, når forholdene kræver det, at få eller skaffe sig adgang til boligen, jf. cirkulærets § 25, stk. 1.

Hvert år skal menighedsrådet sammen med en bygningskyndig foretage syn over tjensteboligen efter reglerne i §§ 24-25 i lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde, jf. cirkulærets § 25, stk. 2.

Mindst hvert 3. år skal der holdes provstesyn over en tjenstebolig efter de regler, som gælder for kirker i §§ 26-32 i lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde. Det betyder, at provsten og en bygningskyndig, som er udpeget af provstiudvalget, deltager i synet sammen med menighedsrådet og dettes bygningskyndige. Synet ledes af provsten, jf. cirkulærets § 25, stk. 3.

Præsten deltager i synene, og en repræsentant for AC er berettiget til at deltage i provstesyn, jf. cirkulærets § 25, stk. 4.

Menighedsrådet anskaffer for hver tjenestebolig en synsprotokol, hvori synsforretninger indføres. Provstesyn indføres tillige i provstiets synsprotokol, jf. cirkulærets § 25, stk. 5.

Synsreglerne i lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde indebærer, at menighedsrådet skal sende en udskrift af synsprotokollen til provstiudvalget, der afgør, hvad der videre skal foretages, og fastsætter en frist for afhjælpning af de mangler, der er udsat ved synet. Provstiudvalgets afgørelse kan indbringes for stiftsøvrigheden. Endvidere kan kirkeministeren, stiftsøvrigheden eller provsten forlange, at der afholdes et ekstraordinært provstesyn over boligen.

Hvis Kirkeministeriet bringer en præsts boligforhold i en tjenestebolig til ophør, og præsten derved får forøgede boligudgifter, så kan Kirkeministeriet og AC aftale, at der ydes præsten et midlertidigt personligt tillæg til dækning af udgifterne, jf. cirkulærets § 27, stk. 2.

Afgørelser efter bestemmelserne i cirkulæret af 17. december 2003 om tjenestebolig for folkekirkens præster kan af præsten eller menighedsrådet indbringes for stiftsøvrigheden, jf. cirkulærets § 28.

3.9. Disciplinærfølgning

3.9.1. Tjenestemandslovens regler

Regler om disciplinærfølgning af tjenestemænd findes i tjenestemandslovens kap. 4, der også finder anvendelse på præster.

Beslutning om disciplinærfølgning træffes af ansættelsesmyndigheden, såfremt der foreligger tjenesteforseelser af ikke helt ubetydelig karakter. For præster træffes beslutningen af Kirkeministeriet eller efter bemyndigelse biskoppen.

3.9.1.1. Mindre tjenesteforseelser

Såfremt et disciplinært skridt i forhold til en tjenesteforseelse på forhånd må forventes ikke at ville overstige en advarsel, irettesættelse eller bøde på ikke over 1/25 af tjenestemandens månedsløn, jf. tjenestemandslovens § 24, har Kirkeministeriet bemyndiget biskopperne til at behandle sådanne sager, jf. reglerne i kap. 1 i cirkulærskrivelse af 15. marts 2005 om visse ændringer af administrationen af præsters løn- og ansættelsesvilkår.

3.9.1.2. Alvorligere tjenesteforseelser/tjenstligt forhør

Hvis en tjenesteforseelse skønnes at ville føre til bøde over 1/25 af månedslønnen eller afsked, skal der afholdes tjenstligt forhør, hvilket beslutes af Kirkeministeriet.

Kirkeministeriet foranlediger, at der udpeges en forhørsleder, og udpeger en person til at repræsentere ministeriet under sagen

Kirkeministeriet kan anmode forhørslederen om at afgive en indstilling om sagens udfald og kan bestemme, at offentligheden skal have adgang til sagen, hvis præsten og AC ønsker det.

Hvis en tjenstlig undersøgelse afsluttes uden disciplinær sanktion, skal præsten have godtgjort udgifter til bisidder, mens Kirkeministeriet i andre tilfælde afgør, om sådanne udgifter skal godtgøres helt eller delvis.

Kirkeministeriet træffer den endelige afgørelse om sanktionen på grundlag af forhørslederens beretning.

3.9.1.3. Suspension og tjenstefritagelse

Suspension kan iværksættes af Kirkeministeriet efter tjenstemandslovens § 19. Den indebærer både tjenstefritagelse og en reduktion af lønnen med 1/3. Kirkeministeriet skal høre præsten, forinden en suspension iværksættes.

Biskoppen kan tjenstefritage en præst uden lønafkorting, når der foreligger saglige og påtrængende grunde til det, men sagen skal uden ugrundet ophold indbringes for Kirkeministeriet med indstilling om, hvad der videre bør ske.

Kirkeministeriet kan også beslutte at tjenstefritage en præst uden afkorting i lønnen.

3.9.2. Gejstlige læresager

Ved lov nr. 336 af 14. maj 1992 om domstolsbehandling af gejstlige læresager er der fastsat regler om behandling af sager, der vedrører tjenstemandsansatte præsters, provsters eller biskoppers tilsidesættelse af folkekirkens bekendelsesgrundlag.

Læresag mod en præst eller en provst rejses af kirkeministeren efter forhandling med biskoppen og indhentet udtalelse fra AC. Biskoppen kan forlange, at kirkeministeren rejser sag, jf. lovens § 3, stk. 1-3.

Kirkeministeren kan beslutte, at tjensteforseelser, der ikke er læremæssige, skal inddrages under sagen, jf. lovens § 3, stk. 4.

Kirkeministeren udfærdiger klageskrift og beskikker en repræsentant for det offentlige, jf. lovens § 4.

Læresag mod en præst/provst indbringes i 1. instans for byretten, der tiltræder af to teologisk sagkyndige og benævnes præsteretten, jf. lovens § 5. Domme afsagt af præsteretten kan af kirkeministeren eller præsten/provsten ankes til landsretten, der tiltrædes af tre teologisk sagkyndige, jf. lovens § 9.

Udpegelse af teologisk sagkyndige sker på grundlag af en grundliste, der er udarbejdet af Kirkeministeriet med tilslutning af AC, jf. lovens § 6, stk. 1.

Landsrettens præsident danner ved lodtrækning blandt dem, der er opført på grundlisten, en liste over teologisk sagkyndige i landsretskredsen. De, der står øverst på listen, udtages, jf. lovens § 6, stk. 2 og 3.

Læresag mod en biskop besluttet af kirkeministeren efter indhentet udtalelse fra AC. Sagen indbringes i 1. instans for den landsret, hvorunder stiftet hører. Landsretten tiltrædes af de to efter embedsalden ældste biskopper som teologisk sagkyndige og benævnes bisperetten. Jf. i det hele lovens § 11 og 12.

Domme afsagt af bisperetten kan af kirkeministeren eller biskoppen indbringes for højesteret, jf. lovens § 15.

3.9.3. Strafbare forhold

Strafferetlig forfølgning kan træde i stedet for tjenstligt forhør, men Kirkeministeriet kan efter straffesagens afslutning iværksætte tjenstligt forhør.

Rigsadvokaten underretter Kirkeministeriet om straffesager mod præster, og det er op til Kirkeministeriet at vurdere eventuelle tjenstlige skridt efter hørning af biskoppen.

3.10. Diskretionær afsked og tjenstemandslovens § 43

Efter tjenstemandslovens § 28 kan en tjenstemand afskediges administrativt på grundlag af et skøn, der bygger på saglighed. Som saglige afskedsgrunde har retspraksis accepteret samarbejdsvanskeligheder og uegnethed.

Diskretionær afsked af præster foretages af Kirkeministeriet. Grundlaget for en sådan afsked vil normalt være materiale og oplysninger, der er tilvejebragt af menighedsrådet og biskoppen.

For disse afskedigelser gælder en række procedureregler, herunder at præsten og AC skal have lejlighed til at udtale sig, samt at Finansministeriets udtalelse om den pensionsmæssige stilling skal indhentes.

I forbindelse med afklaring af forhold vedrørende samarbejdsvanskeligheder eller uegnethed kan Kirkeministeriet eller biskoppen foretage tjenstefritagelse med løn af en præst. Biskoppen skal uden ugrundet ophold indbringe sagen for Kirkeministeriet med indstilling om, hvad der videre bør ske.

I tjenstemandslovens § 43 findes en særbestemmelse, den såkaldte skilsmissebestemmelse, vedrørende folkekirkens præster. Bestemmelsen giver kirkeministeren hjemmel til at afskedige en præst med rådighedsløn (fuld løn i 3 år) efter indstilling fra provst og biskop. Det kræves, at der mellem præsten og menigheden gennem en årrække har bestået en dybtgående uoverensstemmelse, som betyder en væsentlig hindring for det kirkelige livs trivsel på det pågældende sted.

3.11. Afsked

Afsked meddeles af Kirkeministeriet enten efter ansøgning, herunder på grund af alder, eller uansøgt. Helbredsgrunde er den mest almindelige uansøgte afskedigungsgrund og den baseres på en udtalelse fra Finansministeriets Lægekyndige Konsulent. Endvidere skal præsten og AC høres. Om uansøgt afsked af tjenestemænd af andre grunde henvises til afsnit 3.9. og 3.10.

Uansøgt afsked af overenskomstansatte sognepræster kan finde sted efter reglerne om afskedigelsesprocedure i akademikerfællesoverenskomsten. Heri er givet udførlige regler om behandling af klager over påstået urimelige afskedigelser, der bl.a. tilsikrer mulighed for, at afskedigelsen prøves ved en voldgift.

3.12. Pension

Udgifterne til præsters og provsters pension efter lov om tjenestemandspension afholdes fuldt ud af statskassen, jf. § 20, stk. 1, i økonomiloven

Administration, beregning og rådgivning vedrørende pensioner til præster varetages af Kirkeministeriet.

Kompetencen til at fastsætte pensionsalder udøves af Kirkeministeriet efter udtrykkelig bemyndigelse fra Finansministeriet.

For overenskomstansatte sognepræster er bestemmelser om pension, herunder pensionsbidrag, fastsat i overenskomsten. Pensionen administreres af DANICA.

3.13. Uddannelse og efteruddannelse af præster

Ved lov nr. 309 af 16. maj 1990 om folkekirkens institutioner til uddannelse og efteruddannelse af præster er der givet overordnede regler herom. Loven er en rammelov, der indeholder en række bemyndigelser for kirkeministeren til at fastsætte nærmere regler. I dette afsnit omtales den som loven.

Uddannelsesinstitutionernes formål er udtømmende angivet i lovens § 1, mens adgangsbestemmelserne i lovens § 2 indeholder flere bemyndigelser til kirkeministeren. Dels siges det i § 2, stk. 1, at præster og teologiske kandidater samt teologiske studenter har adgang til at deltage i undervisningen efter kirkeministerens nærmere bestemmelse, dels er det i § 2, stk. 2, bestemt, at kirkeministeren kan bestemme, at uddannelsesinstitutionerne kan give undervisning til andre end de i stk. 1 nævnte personer.

Efter lovens § 3 fastsætter kirkeministeren efter indstilling af en af kirkeministeren nedsat permanent arbejdsgruppe vedr. folkekirkens uddannelsesinstitutioner for præster nærmere regler om uddannelsers indhold og tilrettelæggelse. Den nævnte arbejdsgruppe kaldes nu "Fagudvalget for folkekirkens uddannelsesinstitutioner". Det er sammensat af rektorerne for uddannelsesinstitutionerne samt repræsentanter for de teologiske fakulteter og

eksperter udefra. Fagudvalgets opgaver er af rådgivende karakter overfor kirkeministeren og bestyrelsen.

I lovens § 4, stk. 1, er det bestemt, at uddannelsesinstitutionerne ledes af en fælles bestyrelse på seks personer, bestående af en repræsentant for Kirkeministeriet, to biskopper udpeget af kirkeministeren efter indstilling fra biskopperne, to medlemmer udpeget af præsteforeningen og en repræsentant for menighedsrådsforeningen. Beskikkelsesperioden er tre år. Efter § 4, stk. 3, fastsætter kirkeministeren nærmere regler om uddannelsesinstitutionernes styrelse.

Institutionernes øverste ansvarlige daglige ledere (rektorer) deltager i bestyrelsesmøderne, jf. lovens § 4, stk. 2.

Kirkeministeren ansætter efter lovens § 5 øverste ansvarlige daglige ledere (rektorer) og faste lærere ved uddannelsesinstitutionerne efter indstilling fra bestyrelsen og fastsætter nærmere regler for ansættelsen.

Udgifterne ved uddannelsesinstitutionernes drift afholdes af fællesfonden, jf. lovens § 6.

3.13.1. Uddannelsesinstitutionernes styrelse

I medfør af lovens § 4 har kirkeministeren udstedt bekendtgørelse nr. 42 af 17. januar 1991 om styrelse af folkekirkens institutioner til uddannelse og efteruddannelse af præster.

Om bestyrelsen er det i § 1, stk. 4, bestemt, at kirkeministeren udpeger formanden og næstformanden for beskikkelsesperioden.

Bestyrelsens afgørelser træffes i møder ved simpel stemmeflerhed. Ved stemmelighed er formandens stemme afgørende, jf. bekendtgørelsens § 2.

Formanden bestemmer tid og sted for bestyrelsesmøderne, fastsætter dagsordenen og er i øvrigt tillagt forskellige kompetencer af proceduremæssig art, jf. bekendtgørelsens § 4.

Rektorerne har ret til at deltage i forhandlingerne, medmindre bestyrelsen i det enkelte tilfælde beslutter noget andet, jf. bekendtgørelsens § 5, stk. 1. Bestyrelsen afgør selv sager om inhabilitet, jf. bekendtgørelsens § 5, stk. 2.

Bestyrelsen forestår den overordnede ledelse af institutionerne, og den påser, at de lever op til kravet om undervisning på videnskabeligt niveau, jf. bekendtgørelsens § 6.

Bestyrelsen nedsætter et institutionsudvalg for hver uddannelsesinstitution og fastsætter sammensætningen og forretningsordenen for hvert udvalg, jf. bekendtgørelsens § 7.

Bestyrelsen afgiver indstilling til kirkeministeren om ansættelse af rektorer og fastansatte lærere, mens den selv ansætter eller bemyndiger rektorerne til at ansætte andet personale, jf. bekendtgørelsens § 8.

Bestyrelsen afgiver indstilling til kirkeministeren om ændring og ajourføring af uddannelsesinstitutionernes studieordning, jf. bekendtgørelsens § 9.

Bestyrelsen er budget- og regnskabsansvarlig. Budgettet skal godkendes af Kirkeministeriet og indenfor det godkendte budget fastlægger bestyrelsen rammerne for den enkelte institutions drift. Rektor for hver institution er ansvarlig overfor bestyrelsen for overholdelse af budgettet. Jf. i det hele bekendtgørelsens 11.

Bestyrelsen aflægger årsregnskab til Kirkeministeriet til godkendelse, jf. bekendtgørelsens § 12.

3.13.2. Folkekirkens Institut for Præsteuddannelser

Organisatorisk er Pastorseminariet og Præsternes Efteruddannelse lagt sammen under fællesbetegnelsen "Folkekirkens Institut for Præsteuddannelser".

3.13.2.1. Pastorseminariet

Efter bemyndigelserne i lovens § 2 og § 3 samt i § 1, stk. 3, i ansættelsesloven har kirkeministeren udsendt bekendtgørelse nr. 397 af 16. juni 1993 om uddannelse på pastorseminarierne.

Bekendtgørelsen fastsætter regler om uddannelsens formål, adgangsbetingelser, indhold, omfang m.v. og indeholder følgende kompetencebestemmelser:

Kirkeministeren kan afgøre, at andre end teologiske kandidater og studerende i studiets sidste semester har adgang til uddannelsen, ligesom rektor under visse betingelser kan optage andre teologiske studerende. Rektor kan i særlige tilfælde indføre adgangsbegrænsning, jf. bekendtgørelsens § 3.

Uddannelsens undervisningsplan skal godkendes af bestyrelsen efter indstilling fra fagudvalget. Rektor kan foretage mindre ændringer i undervisningsplanen efter forhandling med institutionsudvalget, jf. bekendtgørelsens § 5.

Kirkeministeren kan under særlige omstændigheder dispensere fra kravet om, at det er en betingelse for ansættelse som præst i folkekirken, at man har deltaget i pastorseminariernes undervisning, jfr. bekendtgørelsens § 7, stk. 2. Rektor kan fritage for undervisningen i et eller to fag, jf. § 7, stk. 3.

Hvert pastorseminarium ledes af en rektor, der er ansvarlig overfor bestyrelsen, som påser, at institutionen lever op til sit formål, jf. bekendtgørelsens § 8.

Klager over rektors afgørelser efter bekendtgørelsen indgives til rektor. Hvis klagen ikke tages til følge, kan den indbringes for bestyrelsen, jf. bekendtgørelsens § 9.

3.13.2.2. Præsternes Efteruddannelse

I henhold til bemyndigelserne i lovens § 2 og § 3 samt i § 1, stk. 3, i ansættelsesloven har kirkeministeren udsendt bekendtgørelse nr. 395 af 16. juni 1993 om efteruddannelse af nyansatte præster m.v.

Bekendtgørelsen fastsætter regler om uddannelsens formål, adgangsbetingelser, indhold, omfang, tilrettelæggelse m.v. og indeholder følgende kompetencebestemmelser:

Bestyrelsen kan efter indstilling fra rektor give tilladelse til, at andre præster end dem, der er nævnt i bekendtgørelsens § 3, stk. 1, deltager i uddannelsen, og at de selv helt eller delvist skal afholde udgifterne til ophold og undervisning, hvis de ikke er ansat i folkekirken, jfr. bekendtgørelsens § 3, stk. 2, og § 14.

Efteruddannelsens undervisningsplan godkendes af bestyrelsen efter indstilling fra fagudvalget. Rektor kan foretage mindre ændringer i undervisningsplanen efter forhandling med institutionsudvalget, jf. bekendtgørelsens § 5.

Efteruddannelsens kursusplaner udarbejdes af rektor i samarbejde med institutionsudvalget, jfr. bekendtgørelsens § 7.

Kirkeministeren kan under særlige omstændigheder helt eller delvist dispensere fra kravet om, at det er obligatorisk for nyansatte præster at deltage i efteruddannelsen, jf. bekendtgørelsens § 8, stk. 2. Rektor kan under særlige omstændigheder godkende fravær fra enkelte undervisningstimer, jf. bekendtgørelsens § 9.

Rektor tilrettelægger kurser for provsternes efteruddannelse i samarbejde med et kursusudvalg, jf. bekendtgørelsens § 12, stk. 2.

Efteruddannelsen ledes af en rektor, der er ansvarlig overfor bestyrelsen, som påser, at institutionen lever op til sit formål, jf. bekendtgørelsens § 13.

Klager over rektors afgørelser efter bekendtgørelsens indgives til rektor. Hvis klagen ikke tages til følge, kan den indbringes for bestyrelsen, jf. bekendtgørelsens § 15.

3.13.3. Teologisk Pædagogisk Center Løgumkloster

Med hjemmel i lovens § 2 og § 3 har kirkeministeren udsendt bekendtgørelse nr. 309 af 3. maj 2001 om Teologisk Pædagogisk Center Løgumkloster.

Bekendtgørelsen indeholder regler om centrets formål, opgaver, undervisning, adgangsbetingelser, ledelse m.v. og indeholder følgende kompetencebestemmelser:

Rektor fastsætter centrets løbende programmer i samarbejde med institutionsudvalget, jf. bekendtgørelsens § 4.

Rektor kan give adgang til andre end dem, der tilhører den umiddelbare målgruppe for centrets virksomhed, jf. bekendtgørelsens § 5.

Notat

Centret ledes af en rektor, der er ansvarlig overfor bestyrelsen. Rektor kan udpege en af lektorerne til at varetage administrative opgaver efter nærmere bestemmelse, jf. bekendtgørelsens § 6.

Rektor kan fravige bestemmelser i bekendtgørelsen om refusion af udgifter til kost og logi, ligesom rektor i særlige tilfælde kan lade centret afholde udgifter til kost og logi til andre kursister end dem, der er målgruppen, jf. bekendtgørelsens § 7.

Klager over rektors afgørelser efter bekendtgørelsen indgives til rektor. Tages klagen ikke til følge, kan den indbringes for bestyrelsen, hvis afgørelse kan indbringes for Kirkeministeriet, jf. bekendtgørelsens § 8.

VIII Kirke- og kirkegårdsfunktionærer m.fl.

1. Overordnet regulering

Den overordnede regulering af området forestås af Kirkeministeriet. Det betyder, at Kirkeministeriet udfærdiger og udsender de forskrifter, der regulerer kirke- og kirkegårdsfunktionærers ansættelsesforhold. Forskrifterne udfærdiges dels på grundlag af Finansministeriets aftaler og cirkulærer, dels efter bemyndigelse fra Finansministeriet, og dels med hjemmel i de givne bemyndigelser til kirkeministeren i ansættelseslovens § 16 og § 22.

2. Kirkebetjeningens ordning

Efter ansættelseslovens § 22, stk. 1, træffer menighedsrådet afgørelse om kirkebetjeningens ordning efter regler fastsat af kirkeministeren.

Regler herom er fastsat i bekendtgørelser, cirkulærer, vejledninger, regulativer og aftaler. Reglerne tager overordnet sigte på at fastlægge, hvilke stillinger menighedsrådene kan oprette, på hvilke vilkår det kan ske, og hvilket stillingsindhold der kan lægges i dem.

3. Oprettelse af stillinger.

Oprettelse af stillinger besluttet af menighedsrådet eller sker i henhold til en bemyndigelse fra rådet, f.eks. til kirkegårdsledere vedrørende kirkegårds-personale og til organister vedrørende kormedlemmer.

For at kunne realisere beslutningen skal der være økonomisk grundlag på budgettet indenfor den af provstiudvalget godkendte driftsramme.

Den videre procedure afhænger af ansættelsesformen.

3.1. Tjenestemand- eller tjenestemandslignende stillinger.

Oprettelse af disse stillinger forudsætter klassificering i lønrammesystemet, hvilket foretages af Kirkeministeriet efter forhandling med den faglige organisation.

Menighedsrådet sender ansøgning ad tjenstlig vej til Kirkeministeriet. For stillinger som kordegn/kordegneassistent og kirketjener beslutter menighedsrådet, om der skal oprettes en fuldtidsstilling eller en deltidsstilling. Stillinger som DOKS-organist og kirkegårdsleder/kirkegårdsassistent kan kun oprettes som fuldtidsstillinger. Ved oprettelse af stillinger som PO-organist og graver skal der med ansøgningen følge et udfyldt stillingsbeskrivelseskema, der danner grundlag for at foretage en beregning af stillingens beskæftigelsesgrad (lønvota). For PO-organister foretages beregningen af Kirkeministeriet og for gravere af stiftsøvrigheden, hvis afgørelse kan indbringes for Kirkeministeriet.

Kirkeministeriets godkendelse af en stillings oprettelse sker ved brev til menighedsrådet med angivelse af stillingens lønrammeforløb samt eventuelle tillæg. Der sendes kopi til provstiudvalget, stiftsøvrigheden og den forhandlingsberettigede organisation.

Stillinger oprettet i lønrammesystemet kan ikke ensidigt ændres eller nedlægges af menighedsrådet, der dog afgør, om en stilling skal besættes.

3.2. Øvrige stillinger

Øvrige stillinger kan være cirkulærelønnede (sognemedhjælpere og gravermedhjælpere), overenskomstlønnede (gartnere og gartneriarbejdere samt kontorfunktionærer) eller honorarlønnede (landsbyorganister, kirkesangere, korsangere, medhjælpere og vikarer).

Oprettelse af disse stillinger sker ved menighedsrådets beslutning.

For cirkulærelønnede stillinger skal provstiudvalgets godkendelse indhentes.

4. Ansættelse

4.1. Ansættelseskompetence og -myndighed

Efter ansættelseslovens § 16 foretages ansættelse af kirke- og kirkegårdsfunktionærer af menighedsrådet efter regler fastsat af kirkeministeren.

Menighedsrådet er ansættelsesmyndighed og træffer beslutning om ansættelse i ledige stillinger som kirke- og kirkegårdsfunktionær. Hvis en stillings tjenestested omfatter mere end en menighedsrådsreds, foretages ansættelse af menighedsrådene i et fælles møde.

4.2. Ansættelsesprocedure

Ledige stillinger besættes efter opslag, der udformes og bekendtgøres af menighedsrådet efter de herom gældende regler.

Genopslag beslutes af menighedsrådet, hvis der foreligger særlige forhold.

Menighedsrådet beslutter, hvilken af ansøgerne der skal ansættes i stillingen. Menighedsrådet kan ikke vælge en ansøger, der ikke opfylder de uddannelseskraav eller andre kraav, f.eks. til alder, der er knyttet til stillingen.

Den, der ansættes, skal af menighedsrådet have udleveret et ansættelsesbrev om vilkårene for ansættelsesforholdet efter de gældende regler herfor.

Stiftsøvrighederne yder menighedsrådene bistand gennem forskellige lønservicefunktioner vedrørende udfærdigelse af ansættelsespapirer, lønberegninger og løninformationer gennem FLØS.

Ved nyansættelse i lønrammestillinger foretager stiftsøvrigheden lønindplacering.

For tjenestemandsansatte gælder særlige regler om ansættelse på prøve. Det er menighedsrådet, der vurderer forløbet af prøvetiden og træffer beslutning om varig ansættelse. For andre ansatte, hvor der er aftalt en prøvetid, er det ligeledes menighedsrådet, der vurderer forløbet.

4.3. Regulativer

Menighedsrådet skal udarbejde et regulativ for enhver, der ansættes som kirke - eller kirkegårdsfunktionær. Undtaget herfra er ansatte efter en kollektiv overenskomst samt vikarer og visse medhjælpere.

Regulativet er en beskrivelse af de arbejdsopgaver, der er indeholdt i stillingen, og Kirkeministeriet har foranlediget, at der er udarbejdet standardregulativblanketter for de fleste stillingskategorier. Disse blanketter, der indeholder en generel stillingsbeskrivelse i afsnit A og et for stillingen specifikt afsnit B, skal anvendes.

Alle regulativer skal forelægges provstiudvalget til legalitetskontrol af regulativets indhold.

4.4. Ledelsesretten

Menighedsrådet udøver ledelsesretten overfor kirke- og kirkegårdsfunktionærer ved at lede og fordele arbejdet, give anvisning om dets udførelse samt påtale forsømmelser. Rådet skal skriftligt tilkendegive overfor de ansatte, hvem der som kontaktperson er bemyndiget til på rådets vegne at give tjenstlige forskrifter og anvisninger samt til at modtage henvendelser fra de ansatte i spørgsmål vedrørende løn- og ansættelsesforhold og tjenstlige forhold, herunder tjenestens tilrettelæggelse, ferie, sygdom, godkendelse af vikarer m.v.

Fra denne regel gælder følgende undtagelser:

Præsten giver forskrifter til kordegnen vedrørende kirkebøgernes førelse, til de ved gudstjenester og kirkelige handlinger medvirkende kirkefunktionærer med hensyn til deres medvirken, til kirketjeneren om forberedelse af lokale til konfirmandundervisning og om tilsynet med konfirmanderne samt til sognemedhjælperen vedrørende den undervisnings- og forkyndelsesmæssige virksomhed og udøvelsen af sjælesorg.

Organisten giver forskrifter til kormedlemmer om deres arbejde.

Kirkegårdslederen giver forskrifter til personale på kirkegård og kirkegårds-kontor.

Andre kirke- og kirkegårdsfunktionærer giver forskrifter til deres medhjælpere, medmindre menighedsrådet har fastsat noget andet.

Hvis en funktionær mener, at et givet tjenstligt pålæg er ulovligt eller urimeligt, kan han/hun indbringe spørgsmålet for menighedsrådet, hvis afgørelse kan indbringes for Kirkeministeriet.

I tilknytning til ledelsesretten er det menighedsrådets ansvar og kompetence at drøfte og fastlægge en personalepolitik på den enkelte arbejdsplads, jf. vejledning fra Kirkeministeriet om personalepolitik i folkekirken.

4.5. Forhandlingsret og -pligt

Tjenestemændenes centralorganisationer har forhandlingsret overfor alle vedkommende kirkelige myndigheder (menighedsråd, provstiuvalg, stiftsøvrigheder og Kirkeministeriet) i spørgsmål vedrørende kirkefunktionærer, der er ansat som tjenestemænd eller på tjenestemandslignende vilkår, jf. ansættelsesloven § 23, stk. 1. Endvidere kan de faglige organisationer forlange ethvert fagligt forhold forhandlet med alle vedkommende kirkelige myndigheder. Organisationernes ret til forhandling modsvares af en pligt for de kirkelige myndigheder til at forhandle.

Den enkelte ansatte er sikret forhandlingsret gennem ansættelseslovens § 23, stk. 2, hvorefter menighedsrådet ikke kan afgøre sager, der vedrører en kirkefunktionærs forhold, forinden den pågældende har haft lejlighed til at udtale sig i sagen.

4.6. Disciplinærsager

4.6.1. Tjenestemænd

Disciplinærsager er sager vedrørende tjenesteforseelser, og i tjenestemandslovens kapitel 4 er der fastsat regler om behandlingen heraf. De heri omtalte disciplinære straffe kan kun bringes i anvendelse af Kirkeministeriet. Det påhviler derfor menighedsrådet at foretage indberetning til ministeriet om forhold, der skønnes at kunne give anledning til anvendelse af disciplinær straf.

Forinden det kommer dertil, har menighedsrådet en vidtgående forpligtelse til som arbejdsgiver gennem anvisninger, påtaler og forhandling at forsøge at løse sagen lokalt. Menighedsrådet har en selvstændig ret til at påtale og evt. skriftligt udtrykke misbilligelse overfor den ansattes forsømmelser, uden at der derved bliver tale om disciplinære sanktioner i tjenestemandslovens forstand.

Hvis der skal afholdes et tjenstligt forhør i forbindelse med en disciplinærsag, udpeger Kirkeministeriet en forhørsleder efter tjenestemandslovens § 20, stk. 2.

Kirkeministeriet kan suspendere en tjenestemandsansat efter tjenestemandslovens § 19, mens et menighedsråd kan beslutte tjenestefritagelse med løn af en tjenestemandsansat i tilslutning til, at sagen indbringes for Kirkeministeriet.

4.6.2. Ikke-tjenestemænd

Disciplinære straffe mod ikke-tjenestemandsansatte bringes i anvendelse efter menighedsrådets beslutning. Dog må ingen straf anvendes, før den ansatte har haft lejlighed til at udtale sig. Menighedsrådet har en initiativpligt til at bringe en forhandling i stand med den forhandlingsberettigede organisation, inden der tages beslutning om disciplinær straf. Straffen vil kunne bestå af irettesættelse, advarsel eller afsked, og den skal stå i passende forhold til forseelsens karakter.

5. Løn- og ansættelsesvilkår

Efter ansættelseslovens § 21 fastsættes løn- og ansættelsesvilkår for de i folkekirken ansatte personalegrupper af finansministeren. Dog fastsættes løn- og ansættelsesvilkår for tjenestemænd og tjenestemandslignende ansatte ved aftale efter tjenestemandslovens §§ 45 – 48.

Bestemmelsen fastslår, at folkekirken er en del af det offentlige statslige arbejdsmarked med finansministeren som den øverste løn- og ansættelsesmyndighed i folkekirken. Finansministeriets myndighedsudøvelse sker normalt gennem Kirkeministeriet ved bemyndigelse enten til at være forhandlings- og aftalepart i forhold til de folkekirkelige tjenestemandsorganisationer eller til at fastsætte lønvilkår for de cirkulæremæssigt aflønnede og løn- og ansættelsesvilkår for de honorarlønnede.

For kirke- og kirkegårdsfunktionærer gælder en lang række løn- og ansættelsesvilkår, der er fastsat ved lov, aftale, overenskomst eller cirkulære. For menighedsrådene som ansættelsesmyndighed består der en pligt til at efterleve og overholde disse regler, der, foruden korrekt løn og lønfastsættelse, f.eks. gælder ferie, fridage, friweekends, godtgørelser, tjeneste- dragt/arbejdstøj, efteruddannelse, tillidsmandsregler, medarbejdermøder, arbejdsmiljø, arbejdspladsvurdering, førelse af sygedagslister m.v.

Efter ansættelseslovens § 22, stk. 2, fastsætter kirkeministeren efter forhandling med menighedsrådet og den faglige organisation, i hvilke stillinger tjenestemandsansættelse skal finde sted.

I sin hidtidige administration af lovbestemmelsen har Kirkeministeriet anvendt tjenestemandsansættelse indenfor de traditionelle kategorier af kirke- og kirkegårdsfunktionærer, når der er tale om utvivlsomme fuldtidsstillinger. Undtaget herfra er organiststillinger, hvortil der knyttes uddannelseskrav om Kirkemusikalsk Diplomeksamen eller Præliminær Orgelprøve, hvor tjenestemandsansættelse kan ske i stillinger med en beskæftigelsesgrad på 60 pct. derover.

Kirkeministeriet har i begyndelsen af 2005 besluttet, at der ikke fremover vil ske nyansættelse som tjenestemand i kirke- og kirkegårdsfunktionærstillinger, bortset fra kirkegårdslederstillinger, hvilket er meddelt de faglige organisationer.

6. Afsked

Efter ansættelseslovens § 16 foretages afskedigelse af kirke- og kirkegårdsfunktionærer af menighedsrådet efter regler fastsat af kirkeministeren. Dog kan uansøgt afsked af varigt ansatte tjenestemænd, jf. § 26, stk. 2, i tjenestemandsløven, kun foretages af kirkeministeren.

Endvidere er det kun kirkeministeren, der kan foretage ansøgt afsked af en tjenestemand af helbredsgrunde og helbredsbetingsbetaget afsked af tjenestemænd kan kun ske, efter at Kirkeministeriet har forelagt sagen for Finansministeriets lægekyndige konsulent. Afskedigelse af tjenestemandslignende ansatte på grund af sygdom eller uegnethed som følge af sygefravær foretages af menighedsrådet, jf. cirkulære herom af 11. november 2005.

Afsked kan enten ske efter ansøgning, herunder på grund af alder, eller uansøgt. Uansøgt afsked kan være begrundet i sygdom, i tjenesteforseelser, jf. foran afsnit 4.6., eller diskretionært. I sidstnævnte tilfælde sker afskeden på grundlag af et frit skøn fra menighedsrådets side. I beslutningsgrundlaget kan kun inddrages saglige hensyn, begrundet i den ansattes forhold eller i generelle forhold ved kirken.

Enhver afskedigelse skal være skriftlig og begrundet og givet med det for stillingen gældende varsel.

For tjenestemandslignende ansatte og for overenskomstansatte indeholder ansættelsesreglerne mulighed for, at en afskedigelse kan prøves ved et særligt nævn eller en særlig voldgift. Alle afskedigelser kan indbringes for de almindelige domstole.

7. Pension og understøttelse

Pension kan oppebæres i form af enten tjenestemandspension eller pension fra en forsikringsmæssig pensionsordning, der er etableret som et generelt ansættelsesvilkår for den pågældende stillingskategori.

Tjenestemandspension fastsættes af Kirkeministeriet og udbetales af stiftsøvrighederne gennem FLØS-systemet.

Efter ansættelseslovens § 24 kan kirkeministeren tillægge ansatte, der fra-træder uden ret til pension, eller disses efterlevende ægtefæller understøttelse, der beregnes efter de for ydelse af understøttelse til ikkepensionssikret personale i statens tjeneste gældende regler.

8. Uddannelse og efteruddannelse af kirke- og kirkegårdsfunktionærer

8.1. Kirkemusikskoler

I medfør af § 11, stk. 1, i økonomiloven har kirkeministeren udsendt bekendtgørelse nr. 1132 af 13. december 1996 om folkekirkens kirkemusikskoler.

Efter bekendtgørelsen er der etableret tre kirkemusikskoler, der hver dækker et område af landet, fastsat i bekendtgørelsens § 1.

Hver skole ledes af en bestyrelse på ni medlemmer, der udpeges i henhold til bekendtgørelsens § 2. Bestyrelsen, der udpeges for 4 år, vælger selv sin formand og næstformand, jf. bekendtgørelsens § 3.

Bestyrelsen vedtager selv sin forretningsorden, og dens beslutninger træffes i møder ved almindelig stemmeflertal, jf. bekendtgørelsens § 5.

Formanden er tillagt forskellige kompetencer efter bekendtgørelsens § 6, bl. a. mødeforberedelse, indkaldelse til møder og udførelse af bestyrelsens beslutninger.

Bestyrelsen afgør selv sager om et medlems inhabilitet, jf. bekendtgørelsens § 8, ligesom bestyrelsen efter bekendtgørelsens § 9 kan antage sekretærbi-stand.

Kirkeministeren nedsætter et uddannelsesudvalg til at rådgive sig vedr. den kirkemusikalske planlægning og fastlæggelse af indholdet af kirkemusikskolernes undervisning, jf. bekendtgørelsens § 10.

Hver kirkemusikskole ledes af en rektor, der ansættes og afskediges af kirkeministeren efter indstilling fra bestyrelsen. Øvrigt personale ansættes og afskediges af bestyrelsen efter indstilling fra rektor. Bestyrelsen kan helt eller delvist delegere denne kompetence til rektor, jf. bekendtgørelsens § 12, stk. 1.

Klassificering af faste lærerstillinger foretages af Kirkeministeriet, og ansættelsesvilkår fastlægges af Finansministeriet efter forhandling med vedkommende faglige organisation, jf. bekendtgørelsens § 12, stk. 2 og 3.

I bekendtgørelsens § 13 stk. 1, er anført seks uddannelser, som undervisningen på kirkemusikskolerne kan omfatte. Efter § 13, stk. 2, kan kirkeministeren efter indstilling fra bestyrelsen godkende anden undervisning.

Kirkeministeren fastsætter uddannelsernes indhold, herunder fastlæggelse af studie- og eksamensordninger. Forslag til disse samt til ændring og ajourføring heraf udarbejdes af bestyrelserne, jf. bekendtgørelsens § 14.

Bestyrelsen beslutter efter indstilling fra rektor, hvilke uddannelser den enkelte skole skal tilbyde undervisning i, jf. bekendtgørelsens § 15, stk. 1.

Bestyrelsen kan indenfor rammerne af det godkendte budget beslutte at etablere filialer og at afholde eksterne kurser, jf. bekendtgørelsens § 16, stk. 1.

Rektor træffer beslutning om optagelse af elever og kan inden for det godkendte budget beslutte (undtagelsesvis) at optage elever, der bor udenfor skolens område, jf. bekendtgørelsens § 16, stk. 2.

Udgifterne afholdes af fællesfonden, og bestyrelsen er ansvarlig for budget og regnskab, jf. bekendtgørelsens § 17 og § 18, stk. 1.

Efter forslag fra rektor udarbejder bestyrelsen et forslag til budget samt en vurdering af det forventede elevtal, der indsendes til godkendelse i Kirkeministeriet, jf. bekendtgørelsens § 18, stk. 2.

Rektor er ansvarlig overfor bestyrelsen for budgettets overholdelse og afgiver årligt en beretning om skolens virksomhed, jf. bekendtgørelsens § 18, stk. 3 og 4.

Bestyrelsen indsender årsregnskab, udarbejdet efter bestemmelser fastsat af kirkeministeren, til Kirkeministeriet til godkendelse. Regnskabet revideres af Rigsrevisionen, jf. bekendtgørelsens § 19.

8.2. Kordegneuddannelsen

I henhold til § 4 i tjenestemandsløven har Kirkeministeriet udstedt bekendtgørelse nr. 100 af 14. februar 1992 om uddannelse af kordegne m.fl.

I bekendtgørelsens § 1 er det bestemt, at der i kordegnestillinger kun kan ansættes personer, der har gennemført uddannelse i forskellige fag, som er anført i bestemmelsen.

Kirkeministeren kan beslutte, at der kan indføres undervisning i andre fag end dem, der er nævnt i § 1, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 2.

Kordegne i stilling kan efter anbefaling af ansættelsesmyndigheden modtage undervisning på kordegneuddannelsen, og kirkeministeren kan tillade adgang for andre til efteruddannelse, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 3.

Kirkeministeriet nedsætter et kursusudvalg med en sammensætning som angivet i bekendtgørelsens § 3, stk. 1.

Kirkeministeriets repræsentant og kursuslederen er henholdsvis formand og næstformand for kursusudvalget, der skal rådgive og afgive indstilling til Kirkeministeriet i alle spørgsmål vedr. kordegneuddannelsen, jf. bekendtgørelsens § 3, stk. 2 og 3.

Kirkeministeriet træffer efter indstilling fra kursusudvalget bestemmelse om aflæggelse af prøver og om disses form og indhold. Kirkeministeriet stiller sekretariatsbistand til rådighed for kursusudvalget, jf. bekendtgørelsens § 3, stk. 4 og 5.

8.3. Graveruddannelsen

Kirkeministeriet har i medfør af § 4 i tjenestemandsløven udsendt cirkulære af 4. februar 2003 om grunduddannelse af gravere m.fl.

Efter cirkulærets § 1, stk. 1, skal alle, der førstegangsansættes i en graverstilling eller en kirkegårdslederstilling med kirketjenerfunktioner, indenfor de to første ansættelsesår gennemgå 3 kursusmoduler, som anført i bestemmelsen.

Kirkeministeriet kan dispensere herfra, hvis der foreligger særlige grunde til det, jf. cirkulærets § 1, stk. 4.

Menighedsrådet skal sørge for, at de i § 1 nævnte personer gennemfører kurserne, jf. cirkulærets § 3. Endvidere kan menighedsrådet godkende, at de nævnte personer deltager i et 4. kursusmodul, jf. cirkulærets § 4.

Der ydes tjenestefrihed med fuld løn til kursusdeltagelsen. Menighedsrådet kan beslutte at ansætte vikar under den ansattes fravær, jf. cirkulærets § 9.

8.4. Kirketjeneruddannelsen

Ved Kirkeministeriets cirkulære af 17. januar 1997 er der fastsat regler om uddannelse af kirketjenere.

Efter cirkulærets § 1, stk. 1, skal alle, der førstegangsansættes i en kirketjenerstilling, indenfor de to første ansættelsesår gennemføre kirketjeneruddannelsens 3 grundmoduler, som anført i bestemmelsen.

Kirkeministeren kan dispensere fra bestemmelsen i § 1, stk. 1, hvor der foreligger særlige grunde hertil, jf. cirkulærets § 1, stk. 4.

Der ydes tjenestefrihed med løn til kursusdeltagelsen, jf. cirkulærets § 1, stk. 2.

9. Ansættelse af personale på stiftsadministrationerne

Efter ansættelseslovens § 17 træffer kirkeministeren bestemmelse om oprettelse og nedlæggelse af stillinger ved stiftsadministrationerne og foretager ansættelse og afskedigelse i disse stillinger. Kirkeministeren kan helt eller delvist henlægge de i 1. pkt. nævnte kompetencer til stiftsøvrigheden.

I overensstemmelse hermed har Kirkeministeriet udstedt cirkulære nr. 177 af 23. oktober 1991 om stillinger ved stiftsadministrationerne.

Cirkulærets kap. II om oprettelse og nedlæggelse af stillinger anvendes ikke længere i praksis, idet antallet af stillinger samt disses beskæftigelsesgrad og aflønning i dag fastsættes af stiftsøvrigheden indenfor den udmeldte budgetramme.

Kirkeministeriet ansætter og afskediger stiftskontorchefer. Ansættelse sker efter indstilling fra stiftsøvrigheden, jf. cirkulærets § 3, stk. 1, og § 4, stk. 1.

Uansøgt afsked af varigt tjenestemandsansatte stiftskasserere foretages af kirkeministeren, jfr. cirkulærets § 4, stk. 2.

Stiftsøvrigheden ansætter og afskediger det øvrige personale ved stiftsadministrationerne, jf. cirkulærets § 3, stk. 2 og § 4, stk. 3.

IX. Kirkebygninger

Hovedbestemmelserne om kirkebygninger findes i lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde, jf. lovbekendtgørelse nr. 454 af 11. juni 1992 med senere ændringer – i de følgende afsnit 1-8 omtalt som loven. I loven er der givet en række bemyndigelser til kirkeministeren til at fastsætte nærmere regler på området, hvilket er sket i bekendtgørelse nr. 527 af 19. juni 1992 om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde som ændret ved bekendtgørelse nr. 123 af 18. marts 1993 og nr. 970 af 2. december 2003 – i de følgende afsnit 1-8 omtalt som bekendtgørelsen.

1. Opførelse m.v. af kirker

Initiativet til opførelse af en ny kirke tages af menighedsrådet. Det vil sige, at menighedsrådet skal træffe en beslutning herom samt vælge den arkitekt, som man vil give opgaven, evt. efter en afholdt konkurrence.

Opførelse af en ny kirke er et bekosteligt projekt, som fra starten kræver kontakt til provstiudvalget, der skal godkende finansieringsplan og eventuelle henlæggelser til projektet efter reglerne i økonomiloven. I praksis har der ikke været ydet lån af stiftsmidlerne til opførelse nye kirker, men der er intet i de gældende regler, der forhindrer lån af stiftsmidlerne til nyt kirkebyggeri, og lån skal i så fald bevilges af stiftsøvrigheden.

Når der er udarbejdet et skitseprojekt, og der foreligger en godkendt finansieringsplan, fremsendes dette til stiftsøvrigheden. Denne indhenter de nødvendige konsulenterklæringer og fremsender alt materialet til Kirkeministeriet, der efter lovens § 2, stk. 1, skal godkende opførelsen af nye kirker. Det er normalt en betingelse for ministeriets godkendelse, at menighedsrådet har henlagt (opsparat) et beløb, der svarer til ca. halvdelen af udgifterne. Når ministeriet godkender, at et skitseprojekt lægges til grund for det videre projektarbejde, gives der som regel samtidig en bemyndigelse til stiftsøvrigheden til at godkende detailprojektet.

Når projektet er godkendt, er det menighedsrådet, der er bygherre og skal træffe de afgørelser, der er forbundet hermed, blandt andet indgåelse af kontrakter med entreprenører, håndværkere og andre. Ved indgåelse af rådgivningsaftale med arkitekten yder stiftsøvrigheden bistand.

Når byggeriet er færdigt, skal der, forinden kirken indvies, afholdes et afleveringssyn efter regler, der fastsættes af kirkeministeren, jf. lovens § 2, stk. 2. Regler herom er fastsat i bekendtgørelsens § 1, hvor det i stk. 1 er bestemt, at afleveringssyn afholdes af provsten og en af Kirkeministeriet udpeget sagkyndig arkitekt.

Såfremt en eksisterende kirkebygning skal udvides, ombygges eller ændres, skal dette godkendes af stiftsøvrigheden, jf. lovens § 2, stk. 3. I disse sager gælder samme regler som ved nybygning med hensyn til finansiering, arkitektvalg m.v.

2. Indvielse

Forinden en ny kirke tages i brug, skal den indvies. Indvielsen er den retsstiftende handling, hvorved kirkebygningen bliver til en kirke, der er omfattet af lovgivningen herom.

Det retlige grundlag for indvielsen er en kongelig resolution efter en foresstilling fra kirkeministeren. Ved resolutionen bliver biskoppen, eller i dennes forfald provsten eller en anden præst, som biskoppen beskikker dertil, bemyndiget til at indvie kirken ved en særlig indvielsesgudstjeneste. Denne afvikles efter et autoriseret ritual, jf. bekendtgørelse nr. 152 af 20. marts 1987 om autorisation af et ritual for kirkeindvielse.

I forbindelse med indvielsen tillægges kirken et navn, som fastsættes ved den kongelige resolution.

3. Anskaffelse af inventar, udsmykning m.v.

Efter lovens § 3 stk. 2, fastsætter kirkeministeren nærmere regler om nyan-skaffelse af inventar m.v., hvilket er sket i bekendtgørelsen.

Ved nyanskaffelse af inventar og løsøre m.v. både til en ny og til en ældre kirke gælder, at beslutning herom træffes af menighedsrådet, og ved økonomisk tunge dispositioner med provstiudvalgets godkendelse af finansieringen. Menighedsrådets forslag til anskaffelse af alter, døbefont, prædikestol, varmeanlæg, tårnure, orgler eller klokker, med undtagelse af mindre, flytbare orgler og automatiske ringeanlæg, skal godkendes af stiftsøvrigheden, jf. bekendtgørelsens §§ 4, 5 og 7.

Med hensyn til kunstnerisk udsmykning træffer menighedsrådet bestemmelse om anskaffelse af løse kunstgenstande, mens forslag til anskaffelse af anden kunstnerisk udsmykning skal godkendes af stiftsøvrigheden, jf. bekendtgørelsens § 11, stk. 1 og 2.

4. Tilsyn

Efter lovens § 24 og bekendtgørelsens § 34 har menighedsrådet ansvaret for det daglige tilsyn med kirkebygningen, dens inventar, løsøre og tilbehør samt med kirkegården og bygninger til brug for kirken og kirkegården.

Hvert år inden den 1. oktober skal menighedsrådet sammen med en bygningskyndig, som menighedsrådet selv udpeger, foretage syn over kirken og kirkegården, jf. lovens § 24 og bekendtgørelsens § 35.

Der skal ske tilførsel til kirkens protokol om synsforretningen, og en udskrift sendes til provstiudvalget, som afgør, hvad der skal foretages, jf. lovens § 25 og bekendtgørelsens § 37.

Kirkeministeren fastsætter nærmere regler om afholdelse af syn, jf. lovens § 27.

Regler om det årlige syns foretagelse er fastsat i bekendtgørelsens §§ 36 og 37. Det ledes af menighedsrådets formand, og på synet træffes bestemmelse om, hvilke nye arbejder og foranstaltninger der skal udføres.

Mindst hvert 3. år deltager provsten og en bygningskyndig, der er valgt af provstiudvalget, i synet. Synet ledes da af provsten og benævnes provstesyn. Om synet sker der indførelse i både provstiets synsprotokol og kirkens protokol. Provsten sender en udskrift til provstiudvalget, der afgør, hvad der skal foretages.

Om provstesynets afholdelse henvises til bekendtgørelsens §§ 38 – 40.

Provstiudvalget fastsætter en frist for afhjælpning af synsudsatte mangler, jf. lovens § 28, stk. 1.

Menighedsrådet kan indbringe provstiudvalgets afgørelse af, hvad der skal foretages vedr. synet, for stiftsøvrigheden, jf. lovens § 29. Endvidere kan menighedsrådet indbringe lovligheden af et givet pålæg for domstolene, jf. lovens § 30.

Kirkeministeren, stiftsøvrigheden eller provsten kan foranledige, at der holdes et ekstraordinært provstesyn, jf. lovens § 31.

Bestemmelser om ydelse af vederlag, diæter og befordringsgodtgørelse til deltagerne i synsforretninger fastsættes af kirkeministeren. Dette er sket ved bekendtgørelse nr. 964 af 16. december 1998 om diæter m.v. til medlemmer af menighedsråd, provstiudvalg og stiftsudvalg samt til bygningskyndige deltagere i synsforretninger over kirker og præsteboliger.

Kirkeministeren kan bestemme, at særligt bevaringsværdige kirkebygninger henlægges under et særligt kirkesyn, der består af tre af kirkeministeren udpegede personer med arkitektonisk og arkæologisk sagkundskab, jf. lovens § 33.

Forretningen indføres i en særlig protokol, hvoraf en udskrift sendes til stiftsøvrigheden, som afgør, hvad der skal foretages, jf. lovens § 36.

Ved hovedstandsættelse eller en større udvidelse af en kirke kan kirkeministeren nedsætte et særligt syn og fastsætte dets beføjelser, jf. lovens § 37.

5. Vedligeholdelse, istandsættelse m.v.

Menighedsrådet sørger for vedligeholdelse af kirken, dens inventar samt udsmykning, og kirkeministeren fastsætter nærmere regler herom, jf. lovens § 3.

Kirkeministeren kan fastsætte bestemmelse om forsikring af kirkebygninger, deres inventar og andet løsøre, jf. lovens § 5. Dette er sket ved folkekirkens selvforsikringsordning, jf. vejledning herom af 12. december 1999.

Ved enhver kirke skal der efter lovens § 7 være en protokol, der autoriseres af provsten. Nærmere regler om protokollens førelse fastsættes af kirkeministeren, hvilket er gjort i bekendtgørelsens § 9.

Efter lovens § 8 yder de kongelige bygningsinspektører, Nationalmuseet og Akademiet for de skønne Kunster sagkyndig bistand til Kirkeministeriet og stiftsøvrighederne i sager vedr. kirker og kirkegårde. Endvidere kan kirkeministeren udpege særligt sagkyndige til at rådgive i spørgsmål vedr. varmeanlæg, orgler, klokker og andre forhold, hvor vejledning skønnes ønskelig.

5.1. Kirkebygninger

Istandsættelse af en kirke kræver en beslutning i menighedsrådet. Efter bekendtgørelsens §12, skal større arbejder ved en kirke projekteres og ledes af en arkitekt med grundigt kendskab til kirkebygninger. Menighedsrådet vælger selv arkitekten, og stiftsøvrigheden bistår ved indgåelse af rådgivningsaftale.

Finansieringsplan for et istandsættelsesprojekt skal som anlægsarbejde godkendes af provstiuvalget. Lån af stiftsmidlerne bevilges af stiftsøvrigheden, mens Kirkeministeriet kan bevilge statstilskud til projektet efter økonomilovens § 20, stk. 3.

Hvis kirkebygningen er over 100 år gammel eller undergivet særligt tilsyn, skal istandsættelsen godkendes af stiftsøvrigheden, jf. bekendtgørelsens § 2. Restaurering af kalkmalerier skal altid ske i henhold til et forslag, der er tilvejebragt gennem Nationalmuseet og godkendt af stiftsøvrigheden, jf. lovens § 4.

Når de nødvendige godkendelser foreligger, er det menighedsrådet, der er byggherre og har ansvaret for, at projektet gennemføres.

5.2. Inventar, udsmykning, tilbehør m.v.

Ændring eller istandsættelse af inventar, der er over 100 år gammelt, må kun ske i henhold til et forslag, der er tilvejebragt gennem Nationalmuseet og godkendt af stiftsøvrigheden, jf. bekendtgørelsens § 3.

Forslag til ændring eller istandsættelse af alter, døbefont, prædikestol, varmeanlæg, tårnure, orgler eller klokker, med undtagelse af mindre, flytbare orgler og automatiske ringeanlæg, skal godkendes af stiftsøvrigheden, jf. bekendtgørelsens § 4.

Kister, som findes i kirken, herunder i gravkapeller eller gravkældre, må kun fjernes og nedsættes på kirkegården med stiftsøvrighedens tilladelse, jf. lovens § 7.

Menighedsrådet træffer bestemmelse om ændring af inventar og installationer, der ikke er nævnt foran.

Med hensyn til kunstnerisk udsmykning, bortset fra løse kunstgenstande, skal forslag til ændring eller istandsættelse af sådan udsmykning godkendes af stiftsøvrigheden, jf. bekendtgørelsens § 11, stk. 3.

Inventar, som ikke længere anvendes i kirken, må ikke fjernes fra denne uden samtykke fra provstesyndet. Hvis det har kunstnerisk eller historisk værdi, kræves tilladelse fra stiftsøvrigheden til at fjerne det fra kirken, jf. bekendtgørelsens § 6.

6. Kirkens omgivelser

Menighedsrådet skal sørge for at forhindre, at kirkens og kirkegårdens nærmeste omgivelser bebygges eller bruges på skæmmende måde, jf. bekendtgørelsens § 29.

I de tilfælde, hvor kirkens omgivelser er fredet, skal menighedsrådet påse, at fredningen overholdes, og sørge for at gøre sine synspunkter gældende ved behandling i naturfredningsnævnet af sager om dispensation fra en fredning.

Ved forslag efter planloven til lokalplaner, der vedrører kirkens eller kirkegårdens omgivelser, kan et menighedsråd gøre indsigelse mod et lokalplanforslag over for kommunalbestyrelsen.

Såfremt menighedsrådet finder, at et lokalplanforslag er et alvorligt anslag mod kirken, kirkegården eller omgivelserne, må rådet rette henvendelse til stiftsøvrigheden, der af Kirkeministeriet er udpeget til som statslig myndighed at varetage folkekirkens interesser i forhold til planloven. Det betyder blandt andet, at stiftsøvrigheden efter planlovens § 29, stk. 4, jf. § 28, kan nedlægge veto mod en kommunalbestyrelses gennemførelse af et lokalplanforslag, der er til skade for en kirke.

Forslag til regionplaner og regionplantillæg behandles ligeledes af stiftsøvrighederne. Såfremt en stiftsøvrighed mener, at et sådant forslag har en uheldig påvirkning på en eller flere kirkers omgivelser, for eksempel ved opførelse af store vindmøller, skal sagen indsendes til Kirkeministeriet med henblik på, at kirkeministeren kan anmode miljøministeren om at nedlægge veto efter planlovens § 29, stk. 1, jf. § 28.

7. Nedbrydning og nedlæggelse af kirker

Efter lovens § 2, stk. 1, skal nedbrydning af kirker godkendes af kirkeministeren. Godkendelsen forudsætter, at menighedsrådet træffer beslutning herom.

Nedlæggelse af en kirke kan kun finde sted ved en kongelig resolution efter forestilling herom fra kirkeministeren. Efter nedlæggelse som kirke er der ikke i de gældende regler noget, der regulerer, hvad bygningen kan anvendes til. Som udgangspunkt må det derfor være menighedsrådet, der beslutter, hvad der skal ske med bygningen. Men kirkeministeren kan utvivlsomt stille betingelser for at udvirke kongelig resolution til en kirkes nedlæggelse, f.eks. betingelse om at den ikke må afhændes til brug for formål, der strider mod dens tidligere anvendelse som kirke.

8. Klageregler

Efter lovens § 47 a fastsætter kirkeministeren nærmere regler om klageadgang. Dette er sket i bekendtgørelsens § 46. Herefter er der ingen menighedsrådsafgørelser vedr. kirkebygningen, der kan påklages. Provstiudvalgenes afgørelser efter loven og bekendtgørelsen kan påklages til stiftsøvrigheden, hvis afgørelser ikke kan påklages til anden administrativ myndighed.

9. Bestyrelse og brug

Regler om bestyrelse og brug er fastsat i lov om bestyrelse og brug af folkekirkens kirker m.m., jf. lovbekendtgørelse nr. 217 af 31. marts 1992 – i dette afsnit omtalt som loven. I loven er der givet bemyndigelse til kirkeministeren til at fastsætte nærmere regler på enkelte områder. Disse er fastsat i bekendtgørelse nr. 420 af 27. juni 1986 om brug af folkekirkens kirker m. v.

9.1. Bestyrelse

Selvejende kirker bestyres af menighedsrådet, jf. lovens § 1, stk. 1.

Andre kirker bestyres af den, der ejer kirken, eller den, der ejer afløsningssummen for kirketienden, jf. lovens § 1, stk. 2. Disse kan kræve, at kirken overgår til selveje på visse betingelser, jf. lovens § 4.

For ikke-selvejende kirker gælder efter § 41 i lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde, at opgaver og beføjelser, der efter loven er henlagt til menighedsrådet, varetages ved disse kirker af kirkens ejer, som også afholder udgifterne efter reglerne i økonomilovens § 2, stk. 2.

Endvidere gælder der for disse kirker særlige tilsynsregler, fastsat i kapitel 5 i bekendtgørelse om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde, der tager udgangspunkt i, at det er kirkens ejer, der har tilsynet med kirkebygningen m.v.

Efter lovens § 2 står kirkerne under tilsyn af provstiudvalget og under overtilsyn af stiftsøvrigheden efter regler, der er fastsat herom. En særlig regel herom er med hjemmel i lovens § 24, stk. 4, fastsat i § 5 i bekendtgørelse nr. 420 af 27. juni 1986, hvorefter der opretholdes de hidtil gældende regler om, at Holmens kirke står under overtilsyn af Forsvarsministeriet, og Garnisons kirke og Kastelskirken står under overtilsyn af Chefen for Hærens operative Kommando.

9.2. Brug

Kirken kan af menighedsrådet eller med dettes samtykke anvendes til andre kirkelige formål end gudstjenester og kirkelige handlinger. Dog kræves der tillige tilladelse fra biskoppen til afholdelse af kirkekoncerter, opførelse af kirkespil o.l., såfremt et mindretal i menighedsrådet forlanger det. Jf. i det hele lovens § 5, stk. 1.

Præster har ret til at bruge de kirker, de er ansat ved, til gudstjenester, kirkelige handlinger og kirkelige møder, jf. lovens § 5, stk. 2.

Hvis der opstår uoverensstemmelser om tidspunkterne for brug af en kirke, afgøres sagen af biskoppen, jf. lovens § 5, stk. 3.

Præster kan overlade kirken til andre efter reglerne i lovens § 6.

Det gejstlige personel, der er ansat til betjening af forsvaret, har ret til at bruge kirkerne til gudstjenester for forsvaret efter regler, der fastsættes af kirkeministeren, jf. lovens § 7.

Regler om ret for sognemenighedens medlemmer m.fl. til at få kirken stillet til rådighed for gudstjenester og kirkelige handlinger er fastsat i lovens §§ 8, 9 og 11. Efter lovens § 12 fastsætter kirkeministeren regler om fremsættelse af anmodning overfor menighedsrådet efter de nævnte §§. Dette er sket i kapitel I i bekendtgørelse nr. 420 af 27. juni 1986.

Hvis en valgmenighed har fået adgang til at bruge en kirke, fastsætter biskoppen efter indhentet udtalelse fra menighedsrådet et regulativ for benyttelsen, jf. lovens § 10.

Menighedsrådet kan med biskoppens tilladelse stille kirken til rådighed for medlemmer af andre kristne trossamfund til gudstjenester samt til begravelser, hvis der ikke findes et begravelseskapel, jf. lovens § 13.

Biskoppen kan under visse betingelser og efter forhandling med menighedsrådet stille en kirke til rådighed for en evangelisk-luthersk frimenighed og dens præst til gudstjenester og kirkelige handlinger. Biskoppen udarbejder et regulativ om brugen, jf. lovens § 14. Biskoppen kan tilbagekalde tilladelsen, hvis betingelserne herfor ikke længere er til stede, jf. lovens § 15.

Gudstjenester i folkekirkens kirker er offentlige, og menighedsrådet bestemmer, i hvilket omfang der er adgang til kirken uden for de tider, hvor kirken er i brug, samt hvorvidt der skal betales for adgangen, jf. lovens § 16.

Betaling for brug af kirken ved særskilte kirkelige handlinger, kirkelige møder m.v. fastsættes i en vedtægt, der udfærdiges af menighedsrådet og godkendes af provstiuvalget, jf. lovens § 19, stk. 1.

For en valgmenigheds, en evangelisk-luthersk frimenigheds eller et andet kristent trossamfunds brug af kirken fastsætter stiftsøvrigheden en betaling efter retningslinierne i lovens § 19, stk. 2 og 3.

De afgørelser, som biskoppen træffer efter loven, kan påklages til kirkeministeren, jf. lovens § 23.

X. Kirkegårde, begravelsesvæsen m.m.

De væsentligste bestemmelser om kirkegårde og begravelsesvæsen findes i lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde, jf. lovbekendtgørelse nr. 454 af 11. juni 1992 med senere ændringer – i dette afsnit omtalt som loven, i bekendtgørelse nr. 527 af 19. juni 1992 om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde som ændret ved bekendtgørelse nr. 123 af 18. marts 1993 og nr. 970 af 2. december 2003 – i dette afsnit omtalt som bekendtgørelsen samt i lov nr. 346 af 26. juni 1975 om begravelse og ligbrænding – i det følgende omtalt som begravelsesloven.

1. Bestyrelse

1.1. Folkekirkeligt bestyrede kirkegårde

Menighedsrådene bestyrer de kirkegårde, der ejes af folkekirkens kirker. Ejes en kirkegård af flere kirker i fællesskab, udfærdiges en vedtægt med regler for kirkegårdens bestyrelse. Vedtægten godkendes af stiftsøvrigheden, jf. brugs- og bestyrelseslovens § 1.

Menighedsrådet sørger for, at kirkegården vedligeholdes, og at der er tilstrækkelig begravelsesplads for sognets beboere, jf. lovens § 9, stk. 1.

1.2. Kommunalt bestyrede kirkegårde

Efter brugs- og bestyrelseslovens § 3 kan kirkeministeren tillade, at begravelsesvæsenet udskilles fra kirkens bestyrelse. Regler om begravelsesvæsenets bestyrelse fastsættes i så fald i en vedtægt, der godkendes af kirkeministeren.

På disse kirkegårde gælder lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde med de fravigelser, der fastsættes i den foran nævnte vedtægt, jf. lovens § 47.

I tolv af landets største byer er begravelsesvæsenet udskilt til kommunal bestyrelse med deraf følgende udgiftsfinansiering af kommunale ligningsmidler.

2. Anlæggelse, udvidelse, nedlæggelse m.v.

Efter lovens § 2, stk. 2, fastsætter kirkeministeren regler om anlæggelse, udvidelse, nedlæggelse, indhegning, indretning, beplantning og vedligeholdelse af kirkegården.

Sådanne regler er fastsat i bekendtgørelsen. Herefter skal provstiudvalget efter § 13 godkende køb af et areal til brug for kirkegården, medens stiftsøvrigheden efter § 14 skal godkende anlæggelse og udvidelse af kirkegården. Bestemmelserne forudsætter, at det er menighedsrådet, der tager initiativ og

træffer de beslutninger, der skal godkendes. Endvidere skal provstiudvalget godkende finansieringsplaner for større anlægsarbejder.

Efter lovens § 10 kan kirkeministeren anordne ekspropriation til erhvervelse af jord til kirkegårdens udvidelse eller til anlæg af nye kirkegårde eller hjælpekirkegårde, herunder også anlæg af kirkegårde for valgmenigheder med egen kirke, samt arealer til parkering, adgangsveje m.v.

Nye kirkegårde og udvidelser til bestående kirkegårde skal indvies, inden de tages i brug, jf. lovens § 9, stk. 4. Indvielsen foretages som regel af præsten i forbindelse med den første begravelse på arealet, jf. den af biskopperne udarbejdede Ritualbog af 8. september 1992, side 196. Indvielsen er den retsstiftende handling, hvorved arealet bliver til en folkekirkelig kirkegård, omfattet af lovgivningen herom.

Et menighedsråds beslutning om at nedlægge en kirkegård helt eller delvist skal godkendes af stiftsøvrigheden, jf. bekendtgørelsens § 14. Ønsker menighedsrådet senere at sælge arealet, skal dette ligeledes godkendes af stiftsøvrigheden, der også skal godkende salg af bygninger på kirkegården, jf. bekendtgørelsens § 13. Endvidere skal opførelse, ombygning og nedrivning af bygninger på kirkegården godkendes af stiftsøvrigheden, mens menighedsrådet selv træffer bestemmelse om istandsættelse af disse bygninger, jf. bekendtgørelsens § 15.

3. Drift, vedligeholdelse, regulering m.v.

Det er menighedsrådets ansvar, at kirkegården vedligeholdes, jf. lovens § 9, stk. 1.

Reglerne om tilsynet med kirkegården er de samme, som gælder for kirkebygningen, som er beskrevet foran i afsnit VIII. 4., hvortil henvises.

Menighedsrådet skal have tilladelse fra stiftsøvrigheden til at ændre, omsætte eller nedrive kirkegårdens indhegning eller indgangspartier, jf. bekendtgørelsens § 17.

Menighedsrådet skal have provstiudvalgets godkendelse til ændring eller regulering af kirkegårdens indretning, til fjernelse af træer på kirkegården samt til dræning, jf. bekendtgørelsen § 19. Er kirken over 100 år gammel, skal omfangsdræn omkring kirken godkendes af stiftsøvrigheden, jf. bekendtgørelsens § 19, stk. 3.

4. Benyttelse og brug

4.1. Vedtægt m.v.

I lovens § 12 er der fastsat regler om kirkegårdsvedtægten. Det er heri bestemt, at der på hver kirkegård skal være en vedtægt for orden for kirkegården og dennes benyttelse.

Vedtægten udarbejdes af menighedsrådet eller kirkegårdsbestyrelsen, og den skal godkendes af provstiudvalget.

Vedtægten skal blandt andet indeholde bestemmelser om gravstedernes størrelse og fredningstidens længde (med respekt af lovens § 13) samt takstbestemmelser vedr. erhvervelse, fornyelse og vedligeholdelse af gravsteder. Provstiudvalget skal ved godkendelsen sikre ensartede takster inden for samme ligningsområde, medmindre særlige forhold gør sig gældende.

Provstiudvalget sender en kopi af vedtægten til stiftsøvrigheden, der skal godkende engangsvederlag for gravstedsvedligeholdelse i mere end én fredningsperiode, jf. § 3, nr. 2, i bekendtgørelse om bestyrelse af kirkernes og præsteembedernes kapitaler.

Det skal optages i vedtægten, hvis menighedsrådet vil tillade, at andre udensogns boende end nævnt i lovens § 14, stk. 2, skal have adgang til at blive begravet på kirkegården, jf. lovens § 14, stk. 3. Det skal ligeledes fastsættes i vedtægten, såfremt menighedsrådet vil tillade, at der mod betaling kan erhverves brugsret til et gravsted for mere end en fredningsperiode, og at et gravsted mod betaling kan udlægges med flere pladser.

Endvidere skal der ved hver kirkegård være en kirkegårdsprotokol, der autoriseres af provsten, samt et kort, jf. lovens § 12, stk. 1.

Det er i bekendtgørelsens § 26 fastsat, at kirkegårdsprotokollen skal indeholde en række oplysninger om hvert enkelt gravsted, og om kortet er det i bekendtgørelsens § 27 fastsat, at det skal godkendes af provstiudvalget.

Såfremt et menighedsråd eller en kirkegårdsbestyrelse vil overlade en del af en kirkegård til brug for et trossamfund udenfor folkekirken, kræves der tilladelse hertil fra kirkeministeren, jf. begravelseslovens § 15.

4.2. Borgernes retsstilling

Lig skal enten begraves eller brændes i krematorier, der er godkendt af kirkeministeren, jf. begravelseslovens § 1 og § 3, stk. 1.

Hovedreglen er, at jordfæstelse af lig og urner skal ske på folkekirkens kirkegårde, jf. begravelseslovens §§ 2 og 3. Undtagelserne herfra omtales under afsnit 6.

Efter begravelseslovens § 4 fastsætter kirkeministeren nærmere regler om begravelse og ligbrænding, hvilket er sket i bekendtgørelse nr. 593 af 1. december 1975 om begravelse og ligbrænding, cirkulære nr. 220 af 1. december 1975 om begravelse og ligbrænding samt cirkulære nr. 221 af 1. december 1975 om udførelse af ligbrænding.

I konsekvens af, at folkekirkens kirkegårde er samfundets anordnede begravelsespladser, er det i § 14 i lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde med enkelte modifikationer bestemt, at enhver har ret til blive begravet på kirkegården i det sogn, hvor de bor. Derudover er der i §§ 14-18 fastsat forskellige bestemmelser, der regulerer borgernes retsstilling i forhold til erhvervelse af et gravsted og brugen af det.

Omkring nogle forhold er det i loven og bekendtgørelsen fastsat, at menighedsrådet træffer afgørelser i forhold til borgerne. Det gælder sager om

udensogsboendes ret til at blive begravet på kirkegården efter lovens § 14, stk. 2, sager om rydning af gravsteder, der ikke er ordentligt vedligeholdt efter lovens § 17, stk. 2, sager om plantning af træer eller buske på gravsteder efter bekendtgørelsens § 20, sager om jordfæstelse af langsomt forgængelige urner efter bekendtgørelsens § 24, stk. 1, sager om flytning af urner efter bekendtgørelsens § 25, stk. 2, samt sager, hvor menighedsrådet som krematoriebestyrelse afgør, om kister er egnet til brænding efter bekendtgørelsens § 23, stk. 4.

I alle disse sager kan menighedsrådets afgørelse indbringes for provstiudvalget, hvis afgørelse kan indbringes for stiftsøvrigheden, hvis afgørelse er endelig, jf. bekendtgørelsens § 46.

Ligflytning kan kun finde sted med stiftsøvrighedens tilladelse efter indhentet erklæring fra sundhedsmyndighederne, jf. bekendtgørelsens § 25, stk. 1.

5. Registrering af gravminder

Gravminder, der bevarer mindet om fortjenstfulde mænd og kvinder, eller som i øvrigt af kunstneriske, kulturhistoriske eller andre grunde må anses som særligt bevaringsværdige, skal registreres, jf. lovens § 20.

Registreringen foretages på hver kirkegård af provstesynet på grundlag af et forslag, der er udarbejdet af menighedsrådet og en særlig museumssagkyndig person, jf. lovens § 21, stk. 1 og 2.

På de kommunalt bestyrede kirkegårde foretages registreringen af Nationalmuseet, hvis afgørelse kan påklages til kirkeministeren, jf. lovens § 21, stk. 3.

Efter lovens § 21, stk. 4, fastsætter kirkeministeren nærmere regler om registrering af gravminder.

Retsvirkningen af en registrering er, at registrerede gravminder ikke må fjernes fra kirkegården af menighedsrådet eller kirkegårdsbestyrelsen, men kirkeministeren kan tillade, at de anbringes andre steder end på kirkegården, jf. lovens § 22.

Den museumssagkyndige kan gøre indsigelse mod provstesynets afgørelse, og hvis ikke synet tager indsigelsen til følge, skal provsten forelægge sagen for kirkeministeren til afgørelse, jf. bekendtgørelsens § 32.

6. Alternativer til folkekirkens kirkegårde

6.1. Andre begravelsespladser

Jordfæstelse af kister eller urner kan ske på andre af kirkeministeren godkendte begravelsespladser, jf. begravelseslovens § 2, stk. 1, og § 3, stk. 2, 1. pkt. Desuden kan gravsætning i kirker eller dertil hørende gravkapeller eller krypter ske, hvor dette hidtil har været særligt hjemlet eller under særlige omstændigheder tillades af kirkeministeren, jf. begravelseslovens § 2, stk. 2.

Kirkeministeren kan tillade anlæg af kommunale begravelsespladser efter reglerne i begravelseslovens § 16, stk. 1. Sådanne begravelsespladser er aldrig anlagt.

Endvidere kan kirkeministeren tillade trossamfund udenfor folkekirken at anlægge egne begravelsespladser, jf. begravelseslovens § 16, stk. 2.

Endelig kan kirkeministeren under særlige omstændigheder tillade anlæggelse af andre begravelsespladser end de foran nævnte, jf. begravelseslovens § 16, stk. 3. Som eksempler på sådanne kan nævnes Mindelunden i Ryvangen, Karen Blixens gravsted på Rungstedlund og forskellige institutionskirkegårde.

Tilladelse til anlæggelse af begravelsespladser, bortset fra kommunale, kan gøres betinget af sikkerhedsstillelse for begravelsespladsens vedligeholdelse. Kirkeministeren fastsætter art og størrelse af sikkerheden, jf. begravelseslovens § 16, stk. 4.

For de her nævnte begravelsespladser fastsættes regler om bestyrelse, tilsyn og benyttelse m.v. i en vedtægt, der skal stadfæstes af kirkeministeren, eller i særlige tilfælde på anden måde efter kirkeministerens nærmere bestemmelse, jf. begravelseslovens § 16, stk. 5.

6.2. Individuelle muligheder

Der er ikke andre muligheder for jordfæstelse af en kiste/et lig end dem, der er nævnt foran.

Med hensyn til aske, er det i begravelseslovens § 3, stk. 2, 1. pkt., fastsat, at aske kan anbringes på et af kirkeministeren godkendt andet sted end en begravelsesplads. I praksis gives der tilladelse til, at aske kan nedsættes på en privat ejendom, der er over 5000 m², og i øvrigt på visse særlige betingelser.

Endvidere er det i begravelseslovens § 3, stk. 2, 2. pkt., bestemt, at kirkeministeren kan tillade, at der forholdes med asken på anden sømmelig måde, når der foreligger et bestemt udtalt ønske herom fra afdøde. I praksis udmøntes bestemmelsen restriktivt derved, at der kun gives tilladelse til, at aske spredes over åbent hav.

XI. Folkekirkens almindelige bygninger og fast ejendom i øvrigt

1. Bestyrelse m.v.

Menighedsrådet bestyrer kirkernes og præsteembedernes faste ejendomme efter bestemmelser fastsat af kirkeministeren, jf. økonomilovens § 21, stk. 1.

Forbrug af kirkers og præsteembeders formue samt køb og salg af fast ejendom kan kun ske efter beslutning i menighedsrådet og med godkendelse af kirkeministeren eller efter dennes bemyndigelse af stiftsøvrigheden eller provstiudvalget, jf. økonomilovens § 21, stk. 3.

Aftaler, som et menighedsråd indgår med private om brugsrettigheder m.v. over kirkers og præsteembeders faste ejendomme, skal godkendes af stiftsøvrigheden, jf. cirkulærskrivelse af 20. september 1973 herom.

2. Kirkens ejendomme

Disse ejendomme er f.eks. sognegårde, konfirmandlokaler udenfor præsteboligen, kontor- og administrationslokaler, funktionærboliger, kirkejorde m.m.

Efter § 34 i bekendtgørelse nr. 527 af 19. juni 1992 om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde med senere ændringer har menighedsrådet ansvar for det daglige tilsyn med bl.a. bygninger til brug for kirken og kirkegårde. De i lov og bekendtgørelse om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde indeholdte regler om årligt syn og provstesyn gælder ikke direkte for disse bygninger. Men menighedsrådet kan beslutte f. eks. at afholde et årligt syn.

Menighedsrådets beslutninger vedr. køb og salg af arealer og bygninger samt opførelse, ombygning og nedrivning af bygninger udenfor kirkegården til brug for kirken eller kirkegården skal godkendes af provstiudvalget, jf. § 13 og § 15, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 970 af 2. december 2003 om ændring af bekendtgørelse om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde.

Menighedsrådet træffer egenhændigt bestemmelse om istandsættelse af de nævnte bygninger, jf. § 15, stk. 2, i bekendtgørelse nr. 527 af 19. juni 1992.

Anlæggelse, udvidelse og nedlæggelse af parkeringspladser til brug for kirken eller kirkegården skal godkendes af stiftsøvrigheden, jf. § 14 i bekendtgørelse nr. 527 af 19. juni 1992.

3. Præsteembedernes ejendomme

Disse ejendomme omfatter tjenesteboliger for præster samt præstegårdsbrug.

Reglerne om tjenesteboliger for præster er beskrevet foran under afsnit VII, 3.8., hvortil henvises.

Om præsteembedernes præstegårdsbrug/landbrugsbedrifter er det i økonomilovens § 22, stk. 1, bestemt, at hvis et præsteembedes jorde egner sig til landbrugsmæssig drift som selvstændigt brug, finder de i lov om landbrugsejendomme indeholdte bestemmelser om landbrugsejendommens opretholdelse og drift anvendelse. Kirkeministeren kan dog gøre undtagelser herfra.

Efter økonomilovens § 22 stk. 2, skal provstiudvalget godkende forpagtningskontrakter.

I Kirkeministeriets cirkulære nr. 13 af 15. januar 1968 om præstegårdenes opretholdelse som selvstændige brug m.v. er der givet regler om præsteembedernes landbrugsbedrifter.

Bortforpagtning af præstegårdsbrug skal som udgangspunkt ske efter offentligt udbud, men provstiudvalget kan godkende, at dette undlades.

Nedrivning af bygninger til brug for præstegårdsbrug samt helt eller delvist salg af præstegårdsbrug skal som udgangspunkt efter økonomilovens § 21, stk. 3, godkendes af kirkeministeren.

Et præsteembedes undtagelsesvise erhvervelse af en landbrugsejendom skal godkendes af kirkeministeren efter økonomilovens § 21, stk. 3, og landbrugslovens § 22.